

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж

Наука та інновації в умовах пандемії COVID-19

Збірник матеріалів регіонального молодіжного форуму

Кам'янець-Подільський
15 жовтня 2020

Друкується згідно з рішенням вченої ради Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу
(протокол № 12 від 28.10.2020 р.).

Редакційна колегія:

ТРИПАК Мар'ян Миколайович – заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, директор Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу.

ГУМЕНЮК Ірина Леонтіївна – кандидат економічних наук, заступник директора з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності.

БАЧИНСЬКА Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансів, економіки та економічної кібернетики.

ШЕВЧУК Олександр Володимирович – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи та психології.

ГЕРАЙМОВИЧ Віолета Леонтіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБІП України.

ТОПОРІВСЬКА Ярослава Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Н-17 Наука та інновації в умовах пандемії COVID-19. Збірник матеріалів молодіжного форуму. Кам'янець-Подільський: Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2020. 90 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами молодіжного форуму «Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному розвитку суспільства: наука та інновації в умовах пандемії COVID-19», 15 жовтня 2020 р. Для керівників, викладачів, науковців, студентів закладів вищої освіти, усіх, хто цікавиться сучасними соціально-економічними проблемами в Україні.

Адреса оргкомітету

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж.

32300, Україна, м. Кам'янець-Подільський, вул. Годованця, 13

тел/факс:(03849) 3-26-51; (03849) 3-26-72

Вступне слово Тріпак Мар'ян Миколайович

Щиро і сердечно вітаю у стінах нашого навчального закладу всіх учасників та гостей Регіонального молодіжного форуму «Наука та інновації в умовах пандемії COVID-19».

Не дивлячись на всесвітню пандемію та карантинні обмеження, наукова діяльність коледжу активно розвивається. Я дуже радий, що ми маємо можливість зустрітися тут, не зважаючи на складний карантинний час.

Наш науковий форум відбувається у форматі онлайн. Такий формат цього року став для нас своєрідним викликом, але практика показує, що ми з ним успішно впоралися. Використання сучасних інформаційних технологій надає надзвичайно широкі

можливості для спілкування та обміну думками, особливо сьогодні, коли практично всі країни світу знаходяться в умовах карантинних обмежень через пандемію Covid-19. Проведення Інтернет-форуму – це унікальна можливість для фахівців з різних регіонів консолідувати інтелектуальний ресурс для генерування наукових знань та реалізації ідей щодо подолання соціально-економічних наслідків пандемії.

Актуальність питань, які обговорюватимуться під час форуму є очевидною, особливо в контексті запровадження заходів з подолання соціальних, економічних та фінансових наслідків пандемії, пошуку ефективних механізмів відновлення економічного зростання як необхідних передумов реалізації Глобальних цілей сталого розвитку.

Сподіваюся, що в межах наукового форуму ви налагодити конструктивний діалог, а в подальшому будете розвивати партнерство, взаємопідтримку, контакти з молодими вченими у регіонах. Наведу слова голови Ради молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України Олесі Ващук, яка 24 вересня цього року, виступаючи у стінах Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, зазначила: «Маємо хороший старт, «виросли» до того, що пропонуємо вченим створювати власні проекти. Для належного фінансування знайшли альтернативу – обираємо проект, що набрав найбільшу кількість голосів у Міністерстві. Так, це непросто, намагаємося розвивати молоду науку, рухатися вперед та розуміти труднощі, що на нас чекають». Тому бажаю, щоби всі ви, молоді, креативні, творчі, створювали свої інноваційні проекти, які виведуть українську науку на ще вищий рівень. Загалом, студентське життя дає можливість розвиватися всебічно, але головна можливість, яку повинен використати кожен студент – це розвиватися інтелектуально. Основним рушієм прогресу і найбільшою цінністю у світі сьогодні визнаються знання людини, її навички, вміння, які є та будуть в третьому тисячолітті найбільшим скарбом.

Бажаю вам плідної роботи, жвавого обміну інформацією, думками, гарних вражень. Зичу міцного здоров'я, добра, злагоди, всіляких гараздів, продуктивної співпраці, творчої наснаги та наукових здобутків, піднесення української науки на новий якісний рівень!

Мар'ян ТРІПАК
Заслужений працівник освіти України,
кандидат економічних наук, доцент

Зміст

Економіко-аналітична секція.....	7
<i>Білінкевич Марія</i>	
Діяльність агропідприємств в умовах пандемії	7
<i>Галушко Св'ятослава</i>	
Проблеми розвитку економіки України, обумовлені пандемією у світі, та пошук шляхів їх розв'язання.....	9
<i>Галкін Максим</i>	
Оцінка перспектив розвитку української економіки під впливом пандемії COVID-19	11
<i>Гулієва Анастасія</i>	
Економічні наслідки пандемії «COVID-19» для України.....	13
<i>Гулієва Ольга</i>	
Вплив COVID-19 на економіку України та заходи боротьби з пандемією ..	15
<i>Довгань Анастасія</i>	
Проблеми банківських установ в умовах пандемії COVID-19.....	16
<i>Іваськова Марина</i>	
Функціонування аудиторських підприємств в умовах пандемії	19
<i>Квітінська Марина</i>	
Наслідки впливу пандемії коронавірусу COVID-19 на економічний розвиток держави	20
<i>Крижук Олег</i>	
Управлінський облік знаходження запасів в умовах карантину	23
<i>Максимчук Анастасія</i>	
Напрями покращення залучення депозитних ресурсів банками України в сучасних умовах.....	26
<i>Мельник Богдан</i>	
Проблеми реалізації економічного потенціалу підприємств в умовах пандемії COVID-19	28
<i>Мурга Анастасія</i>	
Корпоративна соціальна відповідальність підприємств в умовах пандемії .	30
<i>Рахімова Ірина</i>	
Забезпечення кадрової безпеки підприємств регіону в умовах пандемії COVID-19: обліково-економічний аспект	33
<i>Решетюк Олександр</i>	
«Touchless ecomoty» - новий напрямок розвитку економічної науки і практики в умовах пандемії COVID-19	35
<i>Лисюк Максим</i>	
Перспективи розвитку віртуального туризму в умовах сьогодення	38
<i>Ткачук Анастасія</i>	
Особливості розвитку економіки в Україні та світі в умовах пандемії COVID-19	41
<i>Хазанов Володимир</i>	
Проблеми управління підприємствами в умовах світової пандемії.....	44

Природнична секція.....	46
<i>Віцентій Христина</i>	
Коронавірус і екологія: наслідки і перспективи.....	46
<i>Гуменюк Денис</i>	
Нові виклики та випробування в період пандемії.....	49
<i>Яковишен Роман</i>	
Громадянське суспільство в умовах пандемії коронавірусу COVID-19: виклики та перспективи розвитку.....	51
Соціально-психологічна секція.....	55
<i>Бойко Андрій</i>	
До питання емоційної стійкості в період пандемії COVID-19.....	55
<i>Бурлака Варвара</i>	
Вплив пандемії COVID-19 на психологічний стан українців.....	57
<i>Вишневська Ірина</i>	
Кіберсоціалізація: можливості та перспективи для здійснення дистанційного навчання.....	59
<i>Ганаба Вікторія</i>	
Етична категорія взаємодопомоги як фактор збереження психічного здоров'я.....	61
<i>Гуменюк Валерія</i>	
Особливості соціально-психологічної адаптації молодих людей з особливими потребами під час дистанційних занять з предмета «Захист України» в умовах пандемії COVID-19.....	63
<i>Данілкова Анастасія</i>	
Формування в умовах пандемії позитивної громадської думки здобувачів освітніх послуг шляхом впровадження освітніх інновацій.....	65
<i>Зарицька Анастасія</i>	
Глобальні виклики і загрози та соціально-психологічна адаптація в умовах пандемії COVID-19.....	68
<i>Іванова Богдана</i>	
Особливості навчання в умовах пандемії.....	70
<i>Климак Людмила</i>	
Особливості відносин батьків і дітей під час пандемії.....	71
<i>Кушнір Тетяна</i>	
Сучасні тенденції соціально-психологічної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання.....	73
<i>Моргун Владислав</i>	
Професійна діяльність фахівців соціальної сфери в умовах пандемії.....	76
<i>Семенов Дмитро</i>	
Проблеми адаптації студентів до дистанційного навчання в умовах пандемії.....	78
<i>Стельмах Анастасія</i>	
Особливості соціалізації студентів в умовах дистанційного навчання та пандемії Covid-19.....	80

Стефанцева Вероніка

Соціально-психологічна адаптація студентів в умовах дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19 82

Стришка Євген

Кіберсоціалізація особистості і світоглядні зміни особистості в умовах інтенсивного розвитку інформаційного суспільства та Covid-19 85

Цупа Ліна

Становлення та розвиток дистанційного навчання в Україні та світі 88

ЕКОНОМІКО-АНАЛІТИЧНА СЕКЦІЯ

Білінкевич Марія

Навчально-науковий інститут біоресурсів та природокористування

Науковий керівник – доцент Любезна І.В.

ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Українські підприємства по-різному проходять через карантинні обмеження: одні вирішили перечекаати пандемію, інші пристосовуються до нових правил гри. Аграрні компанії не тільки не зупиняли діяльність, а навпаки, продовжили її в один з найгарячіших періодів – посівної.

За статистикою через економічні наслідки пандемії коронавірусу, по всьому світу роботу можуть втратити від 5,3 до 24,7 мільйонів людей – вважають у кадровому агентстві "Агроджоб". За даними Державної служби протягом минулого тижня кількість офіційних безробітних зросла з 36,2 тис. - до 387,5 тис. осіб, це на 22%, більше в порівнянні з показником на 13 квітня 2019 року. Найбільше число безробітних реєструється в Дніпропетровській, Харківській, Запорізькій, Полтавській і Львівській областях. За підрахунками в першу чергу втратять робочі місця: працівники в сфері роздрібної торгівлі, готельно-ресторанного бізнесу, сфери розваг, транспорту, неформально зайняті працівники роздрібної торгівлі, працівники в сфері будівництва і промисловості, сезонні мігранти – пояснює HR-директорка "Агроджоб" Аліна Чоловійчук. Але масові скорочення не торкнулись вітчизняного агросектору. Навпроти, наразі йде набір сезонних робітників. У 2020 році загальний дефіцит кадрів в Україні складатиме 164 тис. осіб. За даними експертів, в умовах карантину спостерігається підвищений попит на таких працівників в сільському господарстві, як укладальник-пакувальник, водій, підсобний робітник, охоронець, бухгалтер. За словами HR-менеджерка "Агроджоб" Віктора Майданюка, що з початком весни вони почали отримувати більше запитів на посаду агронома.

Опитані агрокомпанії здебільшого готувались до роботи в умовах карантину ще до його початку. У пригоді стали міжнародні новини та партнери з Європи, які розповідали про карантинні заходи у своїх країнах. Тому переважно український аграрний бізнес у березні був забезпечений засобами індивідуального захисту, також йшла підготовка до змін у керуванні персоналом. Щоб зберегти здоров'я своїх працівників були проведені оперативні заходи щодо придбання необхідної кількості медичних масок, рукавичок, дезінфікуючих засобів, неодноразово проводилися роз'яснювальні роботи щодо дотримання дистанції між працівниками – пояснює керівник "Епіцентр Агро" Василь Мороз.

Також, незважаючи на пандемію, менеджмент агрохолдингу "Kernel", як і багато інших представників агросектору, не скорочував персонал. Попри всі можливі ризики, підприємства компанії працюють безперебійно, без скорочення персоналу, зниження заробітних плат чи переведення співробітників у відпустки за власний рахунок. Також "Kernel" бере на себе зобов'язання оплачувати лікування працівників у разі захворювання на коронавірус. За їх словами вони

створили штаби оперативного реагування і в компанії, і на підприємствах для контролю всіх ситуацій, які можуть зараз траплятися у зв'язку з епідемією. У компанії жоден процес не зупинився: на полях "Kernel" стартувала посівна, елеватори безперервно заготовляють товар, заводи продовжують виробляти олію, працює логістика та експорт. Частина співробітників перейшла на дистанційний режим. Для тих, хто продовжує виробничу діяльність, створено всі умови для безпечної роботи.

В агрокомпанії "AgroGeneration" в умовах карантину чітко поділили працівників на тих, кого переведуть на дистанційну роботу і на тих, хто залишиться працювати на виробництві. Керівництво також взяло курс на збереження робочих місць. "На час карантину працівники корпоративного центру повністю були переведені на дистанційну роботу. За необхідності вони приїжджають до офісу, суворо виконуючи карантинні заходи: дезинфікують руки, вдягають рукавички і маски. Якщо у співробітника виникає необхідність бути присутнім у офісі, він може замовити автотранспорт компанії, щоб не користуватися громадським. Механізатори, агрономи, трактористи, працівники складів і елеваторів продовжують працювати на місцях. Жоден з етапів весняно-польових робіт не було змінено. Всі агрономічні терміни витримані. Внесення КАС, боронування, сівба йдуть за графіком", – каже керівник служби управління персоналом агрокомпанії "AgroGeneration" Світлана Кедрова.

У компанії "Hog Slat Ukraine", яка розробляє та впроваджує обладнання для промислового свиначства та птахівництва, постійно працюють над мінімізацією контактів з клієнтами. На складі всі працюють у бахілах, масках, рукавичках та захисних костюмах. Технічні робітники допомагають клієнтам у телефонному режимі вирішувати несуттєві питання, знімаються відеоінструкцію. Також активно стали використовувати електронний документообіг, стрімко зріс попит на додатки за контролем працівників, які працюють дистанційно. За їх принципом роботи робітника час від часу знімає камера на ноутбучі та відсилає фото директору, також за бажанням керівництво може самостійно підключитись до відеокамери того чи іншого співробітника і дізнатись, що він робить, розповіла генеральний директор "HOG SLAT Ukraine" Лана Вівант.

Українські агрокомпанії оперативно зреагували на впровадження карантину і це дало їм змогу не зупиняти процес, перевівши частину працівників на дистанційну роботу, інших забезпечили засобами індивідуального захисту. Великої популярності набув додаток SRM – це система управління взаємодією з постачальниками, що допомагає контролювати працівників на віддаленій роботі. Відповідно кожен менеджер вносить в неї всю інформацію про клієнтів та партнерів. Тоді керівництво бачить, що співробітник зробив за день, його ефективність, скільки дзвінків було зроблено, скільки було проведено переговорів.

Отже, вірне налаштування роботи працівників під час карантину йде на користь компанії. Адже велика кількість фахівців працює дистанційно, ефективність роботи не зменшується, а навіть навпаки – збільшується. Звичним явищем стало проведення онлайн-нарад через різні платформи в інтернеті, телефонні конференц-коли з працівниками на різних рівнях. Керівництво вже не

лякається дистанційної роботи офісних працівників. А для клієнтів можна відзняти персональну відеоінструкцію. В агрокомпаніях свідчать, що досвід роботи під час карантину будуть активно використовувати і після пандемії.

Галушко Св'ятослава

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач Шевчук О.В.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ, ОБУМОВЛЕНІ ПАНДЕМІЄЮ У СВІТІ, ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Уся світова спільнота, починаючи з середини грудня 2019 року, потрапила під величезний вплив Всесвітньої епідемії коронавірусної хвороби, яка отримала назву COVID-19. Пандемія, зумовлена цим вірусом, вже призвела до тисячних людських втрат у всьому світі, наклала суттєві обмеження на соціально-культурне життя населення і кардинально змінила тренди глобальної економіки. На сьогодні важко спрогнозувати, які остаточні людські жертви та економічні втрати зазнають держави в коротко-, середньо - і довгостроковій перспективі. Проте важливо розглянути окремі прогнози економічного розвитку та заходи, які вибрані урядами провідних країн світу для подолання негативних наслідків пандемії COVID-19. Це дасть змогу сформулювати реальне бачення можливого перебігу економічних процесів, які безпосередньо матимуть вплив на рівень соціально-культурного життя населення.

Причому основоположне значення для оцінювання перспектив розвитку вітчизняної економіки за умов нинішньої неординарної ситуації в нашій державі мають показники нещодавно ухваленого Верховною Радою, згідно з пропозицією Кабінету Міністрів, Державного бюджету України на 2020 рік. У новій редакції Державного бюджету, доходи якого зменшено на 119,7 млрд грн (11 %) – до 975,8 млрд грн, порівняно з чинним законом, водночас збільшено видатки на 82,4 млрд грн – до 1266 млрд грн. У результаті граничний дефіцит державного бюджету збільшено з 96,3 млрд до 298,4 млрд грн. [4]

Покривати зростаючий дефіцит бюджету планують за рахунок запозичень. Дозволений ліміт державного боргу станом на 31 грудня збільшиться з 2,045 трлн до 2,387 трлн грн. Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно проголосила коронавірусну хворобу пандемією на початку березня 2020 року. Хоча спалах захворювання розпочався у середині грудня 2019 року в місті Ухань у центральному Китаї. За цей час пандемія суттєво вплинула на тренди розвитку світової економіки, не залишивши осторонь жодної країни. Перш за все, це пов'язано із жорсткими карантинними заходами, які ввели уряди багатьох країн: закриття торгово-розважальних центрів, заборона відвідань усіх масових заходів, обмеження у пересуванні як у межах країни, так і при перетині її

кордонів, скорочення виробництва (через встановлення лімітів одночасного перебування працівників в одному приміщенні) тощо. Окремі компанії перевели своїх працівників на режим роботи «на дому», інші ж змушені відправляти своїх працівників у відпустку. При цьому є випадки зловживань і порушень деякими роботодавцями умов трудового договору, які вимагають від працівників писати заяви на звільнення за власним бажанням або ж брати відпустку за свій рахунок. Все це негативно позначається на добробуті населення, їх фінансовому становищі і у недалекому майбутньому призведе до скорочення їх попиту на ряд товарів і послуг. В результаті поширення коронавірусної хвороби такі компанії зі світовим ім'ям, як Apple, Toyota, Starbucks, McDonald's та Volkswagen, призупинили виробництво чи продажі в Китаї [1].

Під загрозою опинилися світові виробничі ланцюжки – від електроніки й авто до курятини. Провідні авіакомпанії світу тимчасово скасували рейси до Китаю. аграрну продукцію (яка складає 40 % експорту України) не скоротиться, не передбачається і падіння цін на неї. Водночас окремі країни можуть обмежити ввіз продукції іноземного походження з метою недопущення поширення вірусу. Водночас найближчим часом суттєво знизяться шанси України успішно розмістити єврооблігації, скоротиться приплив іноземних інвестицій в гривневі цінні папери, відбудеться кардинальна зміна настроїв на валютному ринку. Це все значно посилить тиск на гривню [3].

За цих обставин з метою рефінансування поточного борг і фінансування дефіциту Державного бюджету для України нагальним і критично важливим є питання продовження співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, головними з яких є МВФ. Вивчаючи досвід Народного банку Китаю, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства готує заходи для оперативного подолання можливих негативних наслідків для економіки України пандемії коронавірусу. Для цього уряд переглядає державний бюджет і починає формувати стабілізаційний фонд країни, а також ведуться переговори з МВФ щодо залучення Україною додаткової допомоги на подолання коронавірусу та підтримки національної економіки [2].

Висновок. Результати проведеного дослідження дають можливість стверджувати, що економічна криза, спровокована пандемією COVID-19, зачепила усю світову економіку. Кожна країна прямо чи опосередковано відчує негативний вплив коронавірусу на свою фінансово-економічну

Список використаних джерел:

1. Блінов А. Вірус рецесії: чим обернеться епідемія COVID-19 і хто постраждає найбільше. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/18/pogljad/ekonomika/virus-recesiyi-chym-obernetsya-epidemiya-covid-19-xto-postrazhdaye-najbilshe>
2. К коронавірус може призвести до масштабного економічного шоку в Європі – Лагард. URL: <https://suspilne.media/18912-koronavirus-moze-prizvesti-do-masstabnogo-ekonomichnogo-soku-v-evropi-lagard/>
3. К каценельсон В. Коронавірус вб'є економіку? URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yak-epidemiya-vpline-na-ekonomiku-kitayu-i-ssha-50074292.html>

4. Шрамко Ю. Аналітики оцінили економічні наслідки коронавірусу COVID-19 в усьому світі. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1853021-analitiki-otsinili-ekonomichni-naslidki-koronavirusu-covid-19-v-usomu-sviti>

Галкін Максим

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

*Науковий керівник – кандидат економічних наук, заступник директора
з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності викладач кафедри
фінансів, економіки і економічної кібернетики Гуменюк І.Л.*

ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Людство поки що веде боротьбу з найбільш очевидними проявами пандемії COVID-19. Україна в цьому плані не є винятком. Однак навіть вже на цьому етапі необхідність подолання епідемії COVID-19 порушила перед українським суспільством цілий ряд гострих проблем, зокрема й економічного характеру [2].

Через неординарність ситуації з поширенням пандемії COVID-19 в Україні, надзвичайно високу невизначеність щодо подальшого її перебігу, можна припустити, що нинішній перегляд цього річного державного бюджету далеко не останній. Так само й не останніми є нинішні конфлікти інтересів різних соціальних і бізнесових груп на цьому ґрунті в Україні [1].

ЗМІ наголошують, що прогноз розвитку української економіки пов'язаний із базовим сценарієм розвитку світової економіки, «згідно з яким пандемія припиниться в другій половині 2020 р. і її стримування може бути поступово ослаблене. Зростання світової економіки прогнозується на 5,8% у 2021 р. у силу нормалізації економічної активності... За менш оптимістичного сценарію, якщо пандемію не вдасться стримати у другому півріччі 2020 р., то глобальна економіка може знизитися на 6%. У випадку ж переходу шоку від пандемії на 2021 р. падіння економіки може сягнути ще 8%». Про це заявив заступник виконавчого директора Міжнародного валютного фонду від України В. Рашкован на вебінарі від «Делойт». Також ЗМІ наводять точку зору керівництва МВФ, відповідно до якої за базовим сценарієм ефект впливу на світову економіку нинішньої кризи, викликану пандемією коронавірусу COVID-19, відчуватиметься принаймні до 2025 р. [1].

Враховуючи високий ступінь невизначеності щодо перспектив подальшої динаміки епідемії COVID-19 в Україні, Національний банк України запровадив щотижневу публікацію оглядів стану української економіки та очікувань вітчизняних підприємств. Так, в опублікованому нещодавно «Економічному огляді тижня 17 квітня 2020 року» зазначається, що «спокійним був й валютний

ринок України – попит та пропозиція були збалансованими. Обмінний курс гривні коливався у вузькому діапазоні. За останній тиждень у середньому ціни на продукти харчування знижувалися під впливом спаду ажіотажу, адаптації до нових умов та збалансованої ситуації на валютному ринку. Подешевшали більшість овочів, борошно, лимони та навіть гречка. Натомість зростали ціни на інші фрукти, зокрема яблука, під впливом звуження вітчизняної пропозиції на тлі карантинних обмежень. Ціни на ліки та паливо також поступово знижувалися, а вартість послуг не змінилася».

Епідемія COVID-19 уже посіяла в населення певні фобії, які в будь-якому випадку негативно впливатимуть на ті види бізнесу, функціонування яких передбачає більш-менш інтенсивне спілкування людей та особливо скупчення великих контингентів людей чи то в Україні, чи то за кордоном. Про це, до речі, свідчать і результати наведеного вище маркетингового дослідження. До згаданих напрямів бізнесу насамперед належить ряд видів підприємницької діяльності зі сфери послуг.

Економісти СОТ вважають, що коронакриза не буде довготерміною для глобальної економіки, і відновлення розпочнеться у четвертому кварталі 2020 р. При цьому експерти наголошують, що, якщо країни співпрацюватимуть щодо відновлення торговельних відносин та не вживатимуть протекціоністських обмежень, вихід з кризи буде швидшим [3].

Рушіями змін в національній економіці стануть структурні зрушення в реальному секторі під впливом нових трендів глобальних та національних ринків:

- знижуватиметься попит на основні позиції традиційного українського промислового експорту;
- зовнішній попит на харчову продукцію залишатиметься стійким або зростатиме;
- ускладнюватимуться умови торгівлі на світовому продовольчому ринку;
- відбуватиметься посилення структурних диспропорцій у промисловості на тлі зниження або відкладення попиту на інвестиційну та технологічну продукцію;
- зростатиме вагомість державної фінансової та інституційної підтримки виробників як чинника конкурентоспроможності;
- посилюватиметься цифрова складова внутрішньої та глобальної конкурентоспроможності промислових підприємств;
- екологічні стандарти та вимоги стануть важливим інструментом нетарифного захисту, що вимагатиме інвестицій в екомодернізацію, ресурсоефективність та декарбонізацію промисловості;
- в агросекторі посилюватиметься концентрація на виробництві високоприбуткових культур зернової й олійної груп та погіршуватимуться позиції орієнтованого на споживчий ринок дрібнотоварного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Савіцька С. І., Фугело П. М. Аналіз впливу пандемії коронавірусу на надходження до державного бюджету України. *Modern Economics*. 2020. № 21(2020). С. 187-191. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-29).
2. Богдан Т. Доходи державного бюджету як індикатор проблем у економіці країни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/456858_dohodi_derzhavnogo_byudzhetu_yak.html (дата звернення: 01.05.2020).
3. Кулицький С. Проблеми розвитку економіки України, обумовлені пандемією коронавірусу COVID-19 у світі, та пошук шляхів їх розв'язання. *Україна: події, факти, коментарі*. 2020. № 9. С. 47-53.

Гулієва Анастасія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, викладач Тимків А.О.

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПАНДЕМІЇ «COVID-19» ДЛЯ УКРАЇНИ

У сформованих на сьогоднішній момент часу умовах, більшість провідних українських експертів-економістів б'ють на сполох. На їхню думку, в результаті стрімкого поширення пандемії коронавірусу по всьому світу, і внаслідок негативного впливу даної пандемії на світову економіку, українська економіка також зіткнеться з низкою суттєвих фінансово-економічних проблем. Очікується, що рівень валового внутрішнього продукту (ВВП) України, під впливом пандемії може знизитися не менше, ніж на 10-20%, ще одним важливим фактором негативного впливу є рівень цін на енергоносії на світовому ринку. Прогнозується, що в найближчій перспективі середньорічні ціни на нафту не перевершать позначку в «25 доларів », а, як відомо, нафта є основним експортним українським товаром [2].

Варто сказати, що експерти в області економічних процесів, починаючи з 2014-2015 років передбачали настання глобальної циклічної економічної кризи, правда в якості передумови вони часто називали передкапіталізацію існуючих ринків і посилення монополізації економічного простору [1].

Однак, спусковим гачком для наростання економічної кризи в світі, послужив процес поширення коронавірусної інфекції, що отримала офіційну назву COVID-19. На тлі соціально-економічних проблем, що виникли з вини пандемії, навіть такі політико-економічні процеси як «Брекзит» (brexit) Великобританії і торгова війна США з Китаєм, пішли на другий план [3]. Таким чином, пандемія COVID-19 стала своєрідним «тригером», перемикачем соціально-економічних, а частково політичних процесів в світовому економічному просторі.

Для України, на думку деяких експертів і аналітиків, дана ситуація може обернутися в п'ять кроків [3]. Перший варіант розвитку подій в поточній ситуації може привести до того, що пандемія вплине на мікро і макроекономічні процеси, частково зруйнувавши зовнішньоекономічні партнерські взаємини України з іншими країнами.

Найбільшою загрозою для економічного відновлення є тривалість і посилення внутрішніх карантинних заходів.

Я вважаю, що після пандемії поведінка людей і структура попиту зміниться несуттєво. Одночасно, прискоряться процеси діджиталізації, роботизації і використання модальності "віддаленого робочого місця". Як це й заведено в кризовий період, буде непоправно порушено циклічність бізнес-процесів, виникне гостра нестача ліквідності, відбудеться переоцінка всіх активів і ресурсів: від цін на найбільш значущі активи до вартості робочої сили. Все це неминуче відобразиться в стрімке підвищення рівня безробіття. Коли і на якому рівні виникне нова рівноваговість, поки невідомо. Весь цей час економічні агенти будуть судорожно шукати її межі, іноді торкаючись дна. Не керувати цим процесом взагалі, що нині, схоже, і відбувається, – найгірше, що може вибрати уряд.

Серед зовнішніх ризиків для української економіки називають дефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталів. Внутрішні ризики: зростання дефіциту держбюджету і касових розривів у Пенсійному фонді та інших фондах державного соціального страхування.

Список використаних джерел:

1. Експерти розповіли про наслідки коронавірусу для світової економіки. РІА Новини. URL: <https://ia.ua/20200302/1566873678.html>.
2. Фінансово-економічні кризи останніх десятиліть і їх вплив на економіку України. Прайм. URL: <https://1prime.ua/science/20190402/829858467.html>.
3. Аналітики оцінили збиток економіці України від коронавірусу. URL: <https://www.rbc.ru/economics/04/02/2020/5e3986b99a79473a58036d5a/>

Гулієва Ольга

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, викладач Тимків А.О.

ВПЛИВ COVID-19 НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З ПАНДЕМІЄЮ

На початку XXI століття, коли в Азії була зафіксована атипова пневмонія, в Китаї не було жодної людини зі станом власного капіталу більше одного мільярда юанів. З того часу економічний потенціал Китаю виріс майже в десять разів, а експорт досяг свого історичного рекорду. Це говорить про те, що спалах загрожує життю людей. Коронавірус однозначно вплине на всю світову економіку набагато більше, ніж епідемія, яка забрала життя кількох сотень тисяч осіб.

Порівнюючи попередні спалахи захворювань, коронавірус, ймовірно, буде мати більш істотний економічний вплив, так як китайська економіка значно зросла, а її зв'язки з американською усталилися. У 2003 р, коли була епідемія атипової пневмонії, Внутрішній валовий продукт Китаю становив 1,5 трлн. доларів, а сьогодні – понад 13,5 трлн. доларів. Прикладом зниження економічної ефективності можуть послужити обставини, які відбулися, коли спалахнула епідемія атипової пневмонії. Так, мережа казино і готелів Las Vegas Sands, у якій відвідуваність локацій в Макао через коронавіруса впала на 80%. Після 17 років Китай став основним центром тяжіння для компаній США, які бажають збільшити свої фінансові результати. Фінансовий результат – це виражений у грошовій формі економічний підсумок господарської діяльності організації в цілому і її окремих підрозділів; приріст або зменшення вартості власного капіталу організації, що утворився в процесі її підприємницької діяльності за звітний період [2].

Небезпечний вірус COVID-19 не обійшов стороною Україну. На сьогоднішній момент зареєстровано 261 034 тис. випадків захворювання. Уряд України вже вдався до низки заходів щодо захисту від істотного поширення коронавірусної інфекції. Був розроблений антикризовий план для сталого функціонування економіки, що включає в себе:

- особливий порядок оплати і дистанційна видача лікарняних листів тим, хто на карантині;
- дистанційна продаж ліків без рецепта;
- встановлення "зеленого коридору" щодо імпорту товарів першої необхідності і продовольства;
- оперативний моніторинг наявності товарів першої необхідності в організаціях торгівлі;
- система відстеження хворих на коронавірус за допомогою даних стільникових операторів про геолокації;
- дистанційні виплати допомоги, в тому числі по безробіттю.
- введена відповідальність за порушення режиму карантину.

Роблячи висновки по ситуації, що склалася навколо коронавірусу, без сумніву можна стверджувати, що своєрідний відбиток на економічне становище багатьох держав все-таки залишить. Уже зараз ВВП найбільших країн знижується, але при належному ставленні до ситуації, що склалася, як уряду, так і населення можна тримати під контролем економічні зміни [1], епідеміологічну обстановку і місце держави на міжнародній арені. Так в ряді країн вже були прийняті відповідні заходи щодо стабілізації ситуації, в числі яких знаходиться наша країна. На мій погляд, уряд України відповідально і вчасно реагує на зміни в економіці і на попередження, спрямовані на поширення небезпечного вірусу на території України.

Список використаних джерел:

1. Виноградова Д.П., Нормовен Т.А. Аналіз ліквідності балансу і платоспроможності підприємства. У збірнику: Проблеми і перспективи розвитку теорії та практики економічного аналізу в Україні за кордоном. Четверта міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів, викладачів, 2015. С. 47-52.
2. Глаголева А.М., Нормовен Т.А. Банкрутство підприємств: визначення і методи діагностики. У збірнику: Проблеми і перспективи розвитку теорії та практики економічного аналізу в Україні та за кордоном. Четверта міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів, викладачів, 2015. С. 63-73.

Довгань Анастасія

Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник – кандидат економічних наук,

доцент кафедри банківського бізнесу Іващук Ольга

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Остання економічна криза і високі регулятивні вимоги останніх років зробили банківські установи більш стійкими. Але у 2020р. перед банківським сектором постала наступна серйозна проблема, пов'язана з кризою, яка спровокована пандемією COVID-19.

Однак, на цей раз банки не в центрі кризи, адже особливість 2020 року в тому, що на відміну від попередніх стресових ситуацій (перш за все 2008-2009 і частково 2014-2015 рр.) причиною проблем стає не крах фінансової системи, а проблеми реального сектору економіки. Тобто зараз ми спостерігаємо сильне і дуже незвичайне падіння реального попиту. Економіка сповільнюється посправжньому, при тому, що процентні ставки центральних банків світу вже знаходяться на дуже низькому рівні. А в Євросоюзі і ряді інших країн стали

навіть негативними. Європейський Союз увійшов в найглибшу рецесію в своїй історії. Обвал його економіки через пандемію коронавірусу за економічними прогнозами, оприлюдненими на сайті Європейської комісії в 2020 році може досягти 7,4%. Скорочення ВВП Євросоюзу в цьому році буде набагато більше, ніж під час світової фінансової кризи в 2009 році. Також огляд Єврокомісії передбачає, що світовий ВВП впаде в 2020 році на 3,5%, а в 2021 році збільшиться на 5,2% [1]. За прогнозами експертів для повного відновлення світової економіки необхідно не менше 5-6 років.

Однак, зрозуміло, що криза, що спровокована пандемією коронавірусу, торкнеться і банківської системи (перш за все через погіршення кредитоспроможності компаній, так і через валютні шоки). І тому, як зазначають і аналітики американського інвестбанку Goldman Sachs, що європейські банки недоотримають 11% чистого прибутку (понад € 30 млрд.) протягом трьох наступних років через наслідки спалаху коронавірусу [2]. За їхніми прогнозами, таке скорочення прибутку виникне через підвищення кредитного ризику і зниження доходів банків, а також через подальше зниження процентної ставки через намагання регуляторів ЄС полегшити вплив на економіку.

Які наслідки пандемія матиме для банків в середньостроковій і довгостроковій перспективі, неможливо повною мірою передбачити. Менеджери банку, відповідальні за прийняття рішень, повинні постійно здійснювати переоцінку ризиків. Адже, потреба в ліквідності швидко зростає, клієнти очікують безперебійного надання послуг, попередні бізнес-сценарії та сценарії ризику застаріли. Отже, необхідно вжити заходів по стабілізації бізнес-моделей і операційних моделей.

На наш погляд, вплив COVID-19 на діяльність банків здійснюється за такими напрямками:

- перегляд операційної моделі банку з урахуванням змін, викликаних кризою: посилення фокусу на цифровій трансформації, збільшення гнучкості банку, додаткові вимоги щодо кібербезпеки та постачальників.
- можливі зміни поточних регуляторних вимог у результаті впливу кризи, а також впровадження нових вимог у відповідних сферах діяльності.
- загальне зниження бізнес-активності, значне збільшення частки проблемних боргів у переважній більшості секторів економіки в разі довготривалої рецесії в Україні та світі.
- подальші зміни структури ринку в результаті впливу кризи: угоди злиття і поглинання між гравцями ринку, зменшення можливостей для компаній ринку FinTech та середніх/малих банків з урахуванням обмеженої доступності капіталу та зниження прибутковості.

В березні 2020р. НБУ застосував наступні пом'якшення для підтримання фінансової стабільності банківської системи [3]:

- довгострокове рефінансування банків на строк до 5 років, на додаток до стандартних короткострокових інструментів рефінансування.
- НБУ протягом карантину не стягує з банків плату за здійснення розрахунків у Системі електронних платежів (СЕП).

- Національний банк України відтермінував вимогу дотримання банками буферу запасу (консервації) капіталу та буферу системної важливості, зокрема:

- буферу консервації капіталу, який банки мали поетапно формувати з 1 січня цього року у розмірі 0,625% від основного капіталу і поступово збільшити його розмір до 2,5% до 1 січня 2023 року;

- буфер системної важливості, розмір якого визначається відповідно до рівня системної важливості банку. Раніше системно важливі банки мали почати виконувати вимогу дотримання такого буферу з 1 січня 2021 року .

- продовжено строк запровадження банківськими групами декларації схильності до ризиків, що передбачено вимогами Постанови №64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах».

- продовження термінів запровадження вимог Положення №97 «Про організацію процесу управління проблемними активами в банках». Зокрема, на шість місяців продовжено термін розроблення та затвердження банками стратегії управління проблемними активами та оперативного плану.

- відтермінування проведення стрес-тестування.

- подання документів в електронному вигляді засобами електронної пошти (системи електронного документообігу) Національного банку України з накладенням на них кваліфікованого електронного підпису.

- Національний банк зупинив проведення всіх видів виїзних перевірок банків та інших фінансових установ на період карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусу (COVID-19).

- банкам дозволено застосовувати лише один стрес-сценарій замість трьох. Цей стрес-сценарій має передбачати тривалий негативний економічний ефект поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.

Регулятори і банки в усьому світі включились в боротьбу з економічними наслідками цієї пандемії, а тому їх дії для підтримки економіки під час кризи можуть слугувати прикладом для наших ринків.

Міжнародний валютний фонд у своїх рекомендаціях по підтримці безпеки банківської системи в умовах пандемії пропонує наглядом регулятивним органам відмовитися від нововведень, заохочувати банки витратити нагромаджені резерви на підтримку кредитування і проявляти гнучкість при реструктуризації позик, чесно говорити про втрати, постійно бути на зв'язку з банками і пояснювати будь-які заходи, координувати процеси на міжнародному рівні.

У Китаї було знижено облікову ставку і запропонував банкам дешеві гроші для кредитів постраждалому бізнесу. Також було знижено вимоги до банківських резервів середніх і дрібних банків, що дало економіці більше \$56 млрд. ліквідності.

Британські банки в умовах пандемії відмовилися від дивідендів і бонусів менеджменту. Відмова від дивідендів дозволить провідним банкам, включаючи

Barclays, HSBC, Lloyds, Royal Bank of Scotland і Standard Chartered заощадити близько 8 млрд фунтів, які за вказівкою Банку Англії потрібно направити на кредитування бізнесу, що постраждав від карантину [2].

Отже, від гнучкості банків в нинішніх умовах залежить лояльність як клієнтів, так і співробітників.

Список використаних джерел:

1. Банківська система URL: https://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1078&T=13_2&lng=1&st=0
2. European debt crisis. Statista. URL: <https://www.statista.com/>.
3. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua>.

Іваськова Марина

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент Тріпак М.М

ФУНКЦІОНУВАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Аудиторське підприємство відіграє велику роль у зв'язку з тим, що аудит як вид практичної діяльності є невід'ємною частиною ринкової економіки будь-якої держави. Саме аудиторська діяльність відіграє важливу роль в системі фінансового контролю та умовах ринкової економіки.

Але в період пандемії змінюються виконання їх роботи. Згідно з дослідженням «Глобальне вивчення Covid-19: вплив на бізнес та протидія», проведеним Асоціацією присяжних сертифікованих бухгалтерів (ACCA), пандемія коронавірусу значно вплинула на аудит. ACCA опитала представників аудиторських фірм щодо того, як позначилася пандемія на їхній щоденній роботі. Звісно технічний прогрес полегшує роботу з деякими документами. Та після опитування 53% респондентів відповіли, що відчувають тиск, обслуговуючи клієнтів, а 36% заявили, що не в змозі дотримуватись термінів подання звітності. Зокрема у багатьох країнах термін подання звітності був пролонгований відповідно до ситуації, що склалася. Ще 27% мають проблеми із збором доказів. Це свідчить про можливий аудиторський ризик, пов'язаний з оцінкою активів, виконанням зобов'язань або проблемами забезпечення безперервного функціонування [1].

Компанії міжнародного рівня такі як Ernst & Young звертають увагу на кібербезпеку, оскільки зараз більшість навіть управлінських рішень вирішується онлайн. Також рекомендують давати більше часу для аудиторських команд [2].

Варто розглянути роботу невеликих компаній України. Наприклад, «ДЕ ВІЗУ» уже працює дистанційно, проте повідомляє, що аудиторська група потребує більше часу для роботи [3].

Однією із основних проблем в роботі аудиторів в умовах пандемії є клієнти, які не завжди бажають висвітлювати свої електронні архіви.

Таким чином можна виділити такі проблеми як: тиск клієнтів, інформаційна обмеженість а також стислі строки. Однак варто зазначити, що на теперішній час деякі аудиторські компанії просто попереджають про збільшення часу на підготовку. Можливий варіант перенесення планових перевірок.

Список літературних джерел:

1. Пандемія коронавірусу значно вплинула на аудит URL: <https://pabu.com.ua/ua/mediacentr-3/profesiini-novyny/1636-pandemiia-koronavirusu-znachno-vplynula-na-audyt>.
2. Як ми плануємо теперішнє й майбутнє, що лежить поза ними. URL: https://www.ey.com/uk_ua.
3. DeVisu. URL: <https://devisu.ua/uk>.

Квітінська Марина

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж
Науковий керівник, викладач Герасимова Т. І.*

НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19 НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Нещодавно світ охопила пандемія коронавірусу, COVID-19, який створив цілу низку неабияких загроз не тільки для нашої держави, але і для цілого світу. Необхідність подолання загостреної епідемії COVID-19 зрушила на українське суспільство сукупність доволі гострих невирішених проблем, зокрема це стосується економічного розвитку, а також, обліково-аналітичної та аудиторської діяльності суб'єктів господарювання і контролюючих служб.

Через значно важку ситуацію в Україні економічна діяльність суб'єктів господарювання практично зупинилася завдяки застосування жорстких обмежувальних заходів, що призвело до падіння в економічному розвитку. Призупинення економічного розвитку внаслідок карантину, призвело до надзвичайно серйозніших проблем, ніж сама пандемія. Адже, як наслідок, ефективність лікування та надання вчасної допомоги тим, хто цього потребує не можливо, якщо в державі буде низький економічний розвиток. Загострення пандемії характеризується ознаками суттєвого зростання рівня безробіття, масової невилати заробітної плати працюючим, збитковістю в економіці,

зменшенням відрахувань та надходжень обов'язкових платежів до бюджету. І це лише частина невирішених проблем, які супроводжують наше суспільство впродовж останніх місяців та вносять свої корективи щодо бухгалтерського обліку та відображення результатів діяльності в фінансовій звітності господарюючих суб'єктів.

Аналізуючи хроніку карантину, необхідно зазначити, що ситуація з окремими податками під час карантину була «катастрофічною». Наприклад, відповідно до інформації Державної фіскальної служби України, надходження від податків на доходи фізичних осіб під час карантину з березня по червень 2020 року впали на 10-80%, а в торгівлі падіння на більш ніж 80%. В інших галузях обійшлося падінням на 10-30%, незважаючи на жорсткі заходи, які було прийнято в нашій державі. Також, значну частину надходжень до бюджету втрачено внаслідок проведення заходів держави щодо виконання програми стимулювання економіки через коронавірус. Так, за час карантину задля спасіння, запобігання, підтримки, мотивації бізнесу та населення в Україні влада України зробила наступні заходи:

- оновлено правила звільнення орендарів державної власності від орендної плати або ж надання знижки в оплаті в розмірі 50% та 75% в залежності від типів діяльності на період карантину; надання кредитів з частковою державною гарантією;

- суб'єктів господарювання (в березні 2020 року) було звільнено від сплати земельного податку та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

- частково, (в травні 2020 року) підприємців було звільнено від сплати ЄСВ;

- роботодавців, у період з 01 березня 2020 року по останній календарний день місяця дії карантину, звільнено від адміністративно відповідальності за порушення законодавства з ЄСВ;

- спрощено порядок відпуску спирту етилового для виробництва дезінфекційних засобів та тимчасово (до 31.05.2020 року) було встановлено ставку акцизного податку 00,00 грн. за літр;

- Національним банком України було прийнято та продовжено дію спрощених правил оцінки кредитного ризику при реструктуризації кредитів позичальникам, які постраждали від карантину.

Було також внесено зміни в податковому законодавстві і прийнято інші заходи відповідно до підписаного Президентом України Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13 травня 2020 року № 591-IX. [1].

Згідно новин електронного бухгалтерського журналу «Дебет-Кредит», станом на 132 день карантину, понад 6 тисяч застрахованих українців знаходились на самоізоляції під медичним наглядом з початку пандемії COVID-19, з них майже 1,5 тис. – медичні працівники. Кожен із них отримав від Фонду соціального страхування України (далі – ФССУ) компенсацію втраченого за цей час заробітку. На сьогодні ФССУ профінансував понад 38 тисяч днів ізоляції

наших співвітчизників і станом на 132 день карантину ФССУ направлено на цю статтю видатків близько 7,3 мільйонів гривень.

«Масштабні ризики, викликані епідемією, параліч бізнесу, зниження соціальної активності населення, можуть призвести до кардинальних змін у життєвій парадигмі у світі та й в Україні, до перегляду цінностей суспільного буття. Про це наголошують відомі вчені та міжнародні інституції. Так, експерти відомої міжнародної неурядової організації аналітичного центру «Римський клуб» (Club of Rome), що об'єднує провідних вчених, громадських діячів і ділових людей більш, ніж 30 країн світу, прийшли до висновку щодо необхідності зміни парадигми розвитку людської цивілізації, оскільки капіталістична форма господарювання вичерпала себе, а основним джерелом прибутку стали фінансові спекуляції, продовжується нещадна експлуатація природних ресурсів, нехтування охороною природи, надлишкове споживання та інше. Тому необхідна нова філософія, новий світогляд щодо людського життя, у тому числі й стосовно економічних відносин у суспільстві» [2, с. 45].

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула і на діяльність служб внутрішнього аудиту як в усьому світі, так і в нашій країні.

Керівництво функцій внутрішнього аудиту терміново було змушене: повернути з відряджень усіх аудиторів; визначитись хто із команди може працювати з дому, а кому з аудиторів необхідно забезпечити можливість працювати з офісу; з'ясувати, що всі внутрішні аудитори мають ноутбуки з доступами та налаштуваннями, необхідними для дистанційної роботи (наприклад, через необхідність забезпечення банківської таємниці в банках зазвичай діють досить жорсткі обмеження щодо можливості роботи з клієнтськими даними за межами офісу); розробити план регулярних комунікацій між членами команди в умовах дистанційної роботи; переглянути аудиторський план щодо того, які аудиторські перевірки легше провести дистанційно, які ризики стали більш нагальними в нових умовах, які підрозділи мають підвищене навантаження у зв'язку з карантинними заходами тощо. Така організація дистанційної праці внутрішніх аудиторів, створює низку перешкод у їх діяльності так, як не можуть проводити фізично інспекції і перевірки і працюючи з дому не можуть мати повний доступ до систем та баз даних підприємства, що не дає можливості проведення перевірки на усі 100%.

Ми надовго запам'ятаємо 2020 рік і будемо глибоко і тривалий час аналізувати, що було зроблено і чого не було, адже мало хто у світі був готовий до стрімкого розповсюдження коронавірусної інфекції. Однак, маємо сподіватися, що надалі будуть вноситись відповідні зміни до нормативних актів, задля того щоб усі суб'єкти господарювання в Україні без жодних проблем могли вирішувати всі питання під час виникнення непередбачених ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13 травня 2020 року № 591-ІХ.

2. Крупка Я.Д. Бухгалтерський облік після пандемії. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: матеріали тез і доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16 квітня 2020 р. Ужгород: Видавництво УЖНУ «Говерла», 2020. 268 с. ISBN 978-617-7825-10-3.

Крижук Олег

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач Кушнір Л.А.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НАХОДЖЕННЯ ЗАПАСІВ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Управлінський облік запасів – це насамперед управління ними. На відміну від традиційного обліку, коли увага бухгалтерів зосереджена лише на забезпеченні точного оприбуткування і повного збереження запасів, управлінський облік своєю метою має таку функціональну діяльність менеджерів, котра спрямована на доведення витрат на утримання запасів до мінімуму за умови повного постачання ними виробничих потреб чи особливих умов роботи підприємства [1].

Загалом ця мета узагальнюється поширеним виразом “час – гроші”, щодо матеріально-технічного постачання означає скорочення проміжку часу між надходженням сировини й матеріалів на склад та їхнім використанням у виробництві.

Управлінський облік надходження запасів набагато ширший за власне облікові процедури, адже він спрямований на підтримання їх оптимального рівня щодо заданої програми виробництва. Він точніше може бути визначений як управління запасами, оскільки базується на плановому управлінні ними: пошук оптимальних умов постачання, розрахунок мінімально можливих партій поставок сировини й матеріалів, варіантів їхньої доставки на підприємство, укладення договорів з постачальниками, способів зберігання і передачі у виробництво, а також процедури контролю і регулювання залишків: визначення норм запасів, порівняння відповідності їм наявних залишків, оформлення документів на постачання замовлених партій, контроль за проходженням поставок, контроль за відповідністю фактичних поставок замовленням (у випадках відхилень – своєчасне коригування не тільки замовлень, а й часто всього технологічного циклу, коли змінити номенклатуру поставки сировини чи матеріалів неможливо), контроль за своєчасністю і повнотою оприбуткування запасів.

Необхідно наголосити, що складовою частиною управлінського обліку є

аналіз управління запасами, спрямований на виявлення негативних моментів у процесі надходження сировини й матеріалів, які, здебільшого, хоч і незначні, але в комплексі зумовлюють збільшення питомих витрат на постачання запасів.

Характерним прикладом цього може бути одна американська компанія, в котрій 50 років у коробки з милом зверху вкладали великий лист картону, а після цього їх закривали. Як виявилось, спочатку це було необхідним, оскільки коробки з милом заклеювали, і лист картону вберігав його від забруднення клеєм. Однак двадцять років назад тут почали використовувати скріпки, відмовившись від клею, але за традицією продовжували класти зверху кусок картону. Компанія оцінила такі витрати у 2 млн. дол.

Щодо вітчизняної практики типовим недоліком, до того ж очевидним і, традиційним, є те, що більшість угод на поставку сировини й матеріалів укладають менеджери особисто, незважаючи на набагато вищі витрати порівняно із застосуванням інших способів: поштовою, електронного зв'язку. Тому управлінський облік надходження запасів спрямований на пошук шляхів удосконалення цього процесу, що можливе при застосуванні не стільки облікових процедур, але насамперед методів аналізу й прогнозування, особливо в період карантину, коли на виконання вимог центрального органу виконавчої влади законодавства, підприємствам доводиться закупляти нетрадиційні для звичайного стану запаси, такі як засоби індивідуального захисту [3].

В теперішній час для світової економіки виникли несприятливі умови, спричинені внаслідок розповсюдження нового вірусу. На карантин закриваються не тільки підприємства, але й цілі країни. Основне завдання бізнесу – залишатися на плаву та працювати за усіма правилами. Роль бухгалтера при цьому виходить на перший план. Адже, доведеться вирішувати нестандартні питання і, зокрема, щодо управлінського обліку такої частини запасів як, засоби індивідуального захисту. При цьому, слід виконувати правила карантинних законів, постанов Кабміну та інформаційних листів ДПС. Якщо працівники виходять на роботу під час карантину, то на роботодавця, покладається обов'язок зробити умови їх праці безпечними. Це передбачає надання працівникам засобів індивідуального захисту (масок, респіраторів, рукавичок, дезінфікуючих і миючих засобів тощо).

Якщо роботодавець не має ЗІЗ, їх треба придбати. Для продавця ЗІЗ є товарами, а отже, він оформлятиме їх продаж первинними документами, встановленими для запасів. Тому надходження запасів на підприємство оформлюється первинними документами: накладною, ТТН або актом приймання матеріалів. Хоча цілком можливо, що ЗІЗ придбає працівник у найближчій аптеці (маски) або в магазині (рукавички, мило тощо). І їх придбання буде оформлено авансовим звітом, до якого буде додано чек.

ЗІЗ у роботодавця можуть обліковуватись по-різному: як запаси (зокрема, МШП), як МНМА, як ОЗ.

У більшості випадків для потреб бухгалтерського обліку, враховуючи середню ринкову вартість ЗІЗ і те, що вони використовуються не більше одного року, на баланс вони будуть зараховані як запаси. При цьому зрозуміло, що витрати, які виникатимуть під час списання (амортизації) таких ЗІЗ, – це витрати на охорону праці роботодавця.

ЗІЗ, що видаються працівникам для виконання службових функцій, є власністю підприємства, мають обліковуватися залежно від терміну використання і підлягають обов'язковому поверненню у разі:

- звільнення з підприємства;
- якщо використання виданих ЗІЗ не є необхідним.

Використані спецодяг та/або ЗІЗ надалі списують на підставі актів списання.

Для внутрішнього переміщення використовують накладну-вимогу на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів.

Під час карантину роботодавці магазинів продовольчих товарів, побутової хімії та засобів гігієни, мийних та дезінфікуючих засобів, аптек, фінансових установ тощо (всі, кому дозволено працювати) повинні подбати про своїх працівників. У такому разі роботодавець має безоплатно забезпечити працівників засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними, антисептичними та дезінфікуючими засобами, поінформувати працівників про профілактичні заходи та здійснювати не тільки бухгалтерський, а й – управлінський облік.

З цією метою необхідно аналізувати поширені моделі управління запасами за багатофакторними складовими, що включають: загальні обсяги поставок сировини й матеріалів на рік; затрати на партію в розрахунку на одне замовлення; затрати на одне замовлення, пов'язані з ризиком відсутності необхідних товарів; швидкість транспортування матеріалів; зусилля, що прикладаються з метою скоротити до мінімуму тривалість циклу доставки матеріалів, час обробки і знаходження їх між операціями; вибір часу використання партії товару; точність прогнозів; жорсткість запланованих термінів поставки; методи організації збуту; конкуруючі стандарти обслуговування.

Крім цього, потрібно враховувати: кількість замовлень на рік; тривалість страхових циклів; тривалість періоду поставки, виготовлення і внутрізаводських перевезень; тривалість циклу зберігання на складі; кількість товарів, що перебувають на складі, кількість складів.

В управлінському обліку надходження запасів в тому числі й ЗІЗ в умовах пандемії найбільшу питому вагу займають процедури аналізу, прогнозування і контролю, які складаються в багатофакторну модель управління запасами, котру можна визначити тільки зі застосуванням економіко-математичних методів. Разом з тим, ефективність управління запасами на стадії їхнього постачання, як, зрештою, й на інших, залежить від правильної організації роботи всіх підрозділів підприємства. Забезпечення своєчасності поставок сировини й матеріалів (за іноземною філософією “точно вчасно”) передбачає чітку взаємодію всіх служб і центрів відповідальності підприємства [2].

Отже, управлінський облік надходження запасів не може бути прямолінійним, оскільки дуже часто виникають нестандартні ситуації, що можуть перекреслити найточніші прогнозні розрахунки. В цих випадках доводиться враховувати особливі умови постачання, коригуючи розраховані оптимальні партії поставок сировини й матеріалів чи терміни замовлень на них залежно від обставин, що склались на цей момент часу, в умовах карантину і пандемії. Такі відхилення можливі як через суб'єктивні, так і об'єктивні

причини.

Список використаних джерел:

1. Гарасим П. М., Журавель Г. П., Хомин. Фінансовий, управлінський та податковий облік. Тернопіль. 2003. 522 с.
2. Про підприємства в Україні закон України № 888-12 від 27.03.91.
3. Відомості Верховної Ради України, № 24. 1991.
4. Постанова КМУ від 22.07.2020 р. № 641 "Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2" (станом на 30.09.2020 р.). URL: <http://vobu.ua/ukr/documents/item/postanova-kmu-vid-22072020-r-641-pro-vstanovlennia-karantynuz> (дата звернення 05.10.2020 р.).

Максимчук Анастасія

Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор

Західноукраїнський національний університет Довгань Жанна

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКАМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Слабка довіра вкладників до банків є очевидним гострим місцем у формуванні та розвитку депозитних ресурсів банків. Наразі, в структурі депозитів це проявляється збереженням тенденції переважання короткострокових депозитів у депозитних портфелях банків.

Виражена короткостроковість депозитних портфелів також демонструє загальний низький рівень суспільної довіри до банків і економічних процесів в країні. Окрім об'єктивно існуючої ситуації соціально-політичної невизначеності в Україні, схильність вкладників банків до короткострокового розміщення своїх заощаджень зумовлена недостатньою довірою до самих банків і до державних інституцій регулювання і нагляду за діяльністю банків.

Клієнти ставляться до банків з недовірою ще й тому, що фінансово неграмотні, адже паніка виникає, коли у населення, що не розуміється на тонкощах банківської діяльності, не вистачає інформації про події, що відбуваються. Тому сьогодні ще одне з життєво важливих завдань для кожного конкретного громадянина – це підвищення фінансової грамотності, вміння відповідально розпоряджатися фінансами і користуватися послугами банків. Вкладник має навчитися розрізняти «об'єктивні» показники надійності банку, в тому числі спираючись на попередній успішний досвід співпраці з ним, і «суб'єктивні» показники, засновані на інтуїтивному психологічному сприйнятті надійності банку в суспільстві; при цьому вони можуть не збігатися. Разом з тим,

багато оцінок і стереотипів в суспільстві мають глибинну історичну природу, детерміновані економічними і культурними особливостями – і це вкладник теж має навчитись розуміти.

Треба досягти рівноваги інтересу до банківських послуг з рівнем знань і уявлень про них. Банки повинні створити максимально насичене і відкрите інформаційне поле, щоб донести до громадян актуальні відомості про реальний стан банку і не давати приводу для неправдивих чуток. Також представляється важливим бачити різницю у формуванні довіри до банків у різних типів особистостей (з раціональним і емоційним сприйняттям, з провідною метапрограмою «досягнення» і провідною метапрограмою «уникнення»).

Результатом ефективної взаємодії з потенційними клієнтами і суспільством загалом є управління іміджем банку і його продуктами в свідомості масової аудиторії, що однозначно працює на регенерацію довіри. Налагодження доброзичливих відносин з громадськістю та контактними аудиторіями забезпечує керівництво банку інформацією про громадську думку і надає йому допомогу в прийнятті управлінських рішень, а також підтримує банк в стані готовності до різних змін. Банк має орієнтуватися на довгострокові зв'язки з бажаними контактними аудиторіями, що формують громадську думку, ведучи активний діалог з широким спектром вкладників, які є потенційними постачальниками депозитних ресурсів [1].

Регенерація довіри до банку шляхом переконання потенційного вкладника користуватися депозитними продуктами конкретного банку є важливими для розвитку депозитних ресурсів. Банк повинен сконцентрувати увагу потенційного вкладника і сформувати у нього потребу скористатися конкретним депозитним продуктом банку.

Загалом, більшість тенденцій в управлінні депозитними ресурсами банків України мають позитивний характер, але щоб оптимізувати розвиток депозитних ресурсів банків, потрібно:

- нарощувати обсяги депозитних ресурсів до розмірів, необхідних для соціально-економічного зростання;
- збільшувати обсяги довгострокових вкладів;
- оптимізувати ціни ресурсів до параметрів, що одночасно задовольнятимуть вкладників і позичальників й сприятимуть розвитку кредитування та інвестиційним процесам;
- підвищувати гарантії вкладникам банків щодо повернення депозитів;
- розвивати довіру у відносинах між банками і власниками депозитів.

При цьому, ми визначаємо як перспективні такі напрямки удосконалення управління депозитними ресурсами [3]:

1) розширення продуктового ряду для вкладників, з урахуванням ринкових тенденцій, їх побажань та з орієнтацію на досягнення їх цілей:

- а) відновлення права вкладників на дострокове вилучення депозиту на особливих умовах – паралельне пропонування клієнту депозиту з можливістю і без можливості дострокового вилучення з різними умовами;

б) розвиток гнучких рахунків, які передбачають можливість поповнення / відкриття частини вкладу і можливість капіталізації / виплати відсотків за бажанням клієнта;

в) розвиток строкових депозитів з прогресивними відсотками, що дозволяють клієнтам при достроковому вилученні вкладень отримати частину процентів;

2) підвищення якості депозитних послуг:

а) адаптація банку до мінливих потреб клієнтів;

б) підвищення якості обслуговування на індивідуальній основі;

3) вдосконалення організації процесу формування депозитних ресурсів і побудови прозорих партнерських взаємин з клієнтами;

4) розвиток системи моніторингу ринку банківських послуг: для уникнення ризику ініціації проекту, який виявиться не затребуваний ринком; для своєчасного розпізнавання назріваючої потреби в новому продукті; для профілактики ризику дострокового вилучення депозитів;

5) формування гнучкої тарифної політики;

б) розвиток індивідуального підходу до клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Л.П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. *Науково-фахове видання з питань економіки журнал "Інвестиції: практика та досвід" Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. 2018. № 3. С. 5-8.
2. Депозити банків URL: <http://vseprogroshi.com.ua/bankivski-depoziti.html>.
3. Продан М. В. Депозитні ресурси як основа успішної діяльності банків. Теоретичний аспект, реалії і трансформації в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Випуск 23. Частина 2. С. 75-82.

Мельник Богдан

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, викладач Бачинська О.М.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Як інтегрована сукупність ресурсів і можливостей підприємства економічний потенціал набуває вагомого значення у процесах підвищення результативності функціонування й розвитку вітчизняних компаній.

Сучасна практика показує, що підприємства з невисоким рівнем сформованого потенціалу чи невикористаними можливостями його застосування найчастіше зазнають криз, що обумовлює необхідність вивчення й аналізу особливостей формування економічного потенціалу підприємства [1, с. 234].

Економічний потенціал підприємства – це найбільш ефективне використання сукупних можливостей, ресурсів та резервів підприємства для досягнення максимально досяжного стану економічної системи.

Одним із головних завдань діяльності господарюючого суб'єкта є забезпечення його фінансової стійкості. Важлива роль у реалізації цього завдання приділяється системі управління економічним потенціалом. Економічний потенціал підприємства є основою прийняття стратегічних управлінських рішень, зумовлює формування та реалізацію відповідної програми дій на перспективу, є головним драйвером управління суб'єктом господарювання.

В умовах пандемії COVID-19 вітчизняні підприємства, які залежні від імпорту іноземних товарів і послуг, зменшують своє виробництво до потреб ринку або неспроможні налагодити своє виробництво через те, що є обмеження між країнами. Підприємства не мають відповідних коштів щоб налагодити співпрацю з вітчизняними виробниками і ліквідують свої підприємства або заморожують свої підприємства на невизначений період часу.

Приплив нових кадрів на підприємства суттєво зменшується в умовах COVID-19. На вітчизняному ринку праці «із середини березня кількість нових вакансій упала вдвічі, кількість нових резюме в останні тижні практично не змінюється. З кінця березня кількість зареєстрованих безробітних зростає, що може відображати не лише втрату роботи у зв'язку з поточною кризою, а й полегшення процедури отримання статусу безробітного (спрощення процедур реєстрації)», вважають фахівці НБУ. Причому «з початку карантину показник навантаження (відношення нових резюме до нових вакансій) збільшився з 2,1 до 3,0, передусім через зменшення кількості вакансій». Цей показник зростав в усіх секторах вітчизняної економіки, але найменше – у сільському господарстві, фінансах, медицині та роздрібній торгівлі, зазначається в щотижневому економічному огляді НБУ. За оцінкою президента Торговельно-промислової палати України Г. Чижикова, за місяць карантину кількість безробітних в Україні зросла на 1–1,3 млн та становить 2,5–2,8 млн осіб. У результаті «рівень безробіття сьогодні становить 13,7–15,4 %. Це – найвищий показник за останній 15 років», – підкреслив він.

Отже економічний потенціал підприємства – це найбільш ефективне використання сукупних можливостей, ресурсів та резервів підприємства для досягнення максимально досяжного стану економічної системи. Він залежить від кількості трудових ресурсів, якості їх професійної підготовки, виробничих потужностей підприємств або галузей, ступеня розвитку галузей виробничої сфери, досягнень науки та техніки, ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Сухай О.Є., Яремко І.І. Концептуальні підходи до формування й управління потенціалом підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.9. С. 233–238.
2. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>.

Мурга Анастасія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, викладач Бачинська О.М.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Соціальна відповідальність – це сучасна концепція розвитку бізнесу, що заохочує підприємства (компанії) враховувати інтереси суспільства при здійсненні своєї діяльності. Підприємство, що діє в межах концепції соціальної відповідальності, бере на себе відповідальність за вплив діяльності на споживачів продукції (послуг), внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, власних працівників, громади та вплив на довкілля в усіх аспектах своєї діяльності. У вітчизняній та закордонній літературі поширеним є поняття корпоративна соціальна відповідальність (КСВ). Згідно з визначенням «Європейського Альянсу корпоративної соціальної відповідальності», корпоративна соціальна відповідальність – це концепція залучення соціальних і екологічних напрямів у діяльність бізнесу на засадах добровільності та взаємодії між усіма зацікавленими сторонами (групами впливу) [1].

Соціальний імідж все більше стає актуальним і важливим фактором, від якого залежить успішність бізнесу. Ситуація, яка виникла в світі через низку факторів (пандемія COVID-19; падіння цін на нафту, не штучний, а реальний спад ринків, уповільнення економіки, зміна моделей споживання, поведінки, звичок і бізнес-кіл), істотно змінює реальність для багатьох підприємницьких суб'єктів України.

Особливо великі втрати і банкрутство прогнозують для підприємств малого та середнього бізнесу. Виникає питання: від чого буде залежати виживання сучасних підприємств? І ще більш важливе питання: наскільки виживання підприємств є важливим для суспільства, регіону, країни.

Зростання ролі відповідальності бізнесу в забезпеченні стратегічного розвитку пов'язано з соціальною орієнтацією ринкової економіки на постіндустріальному етапі розвитку. Крім цього варто звернути увагу на економічну кризову ситуацію, в якій опинилися компанії України в умовах

введення карантину. Фактично бізнес компанії виявилися в досить складній ситуації ізоляції від споживача.

Поширення інноваційного, інформаційного суспільства та швидке оновлення знань, які лежать в основі інформації про нові, більш сучасні і продуктивні технології, ведуть до інтелектуалізації виробництва і вимагають збільшення витрат суспільства на підготовку висококваліфікованої робочої сили. Бізнес змушений прийняти на себе значну частину цих витрат, особливо в період надзвичайних ситуацій, оскільки його власний розвиток знаходиться в прямій залежності від лояльності споживачів і партнерів [2].

Зазначений факт ще раз підтверджує тенденцію інтерпретації КСВ як стратегію управління людськими ресурсами. Колективні договори зазвичай включають обов'язкову та добровільну частину соціальних пільг. В обов'язкову, як правило, входять усі пільги, передбачені трудовим законодавством, зокрема: робочий час та відпочинок, зайнятість, умови та оплата праці, охорона праці та здоров'я працівників, компенсації, пільги, гарантії, порядок вирішення спорів тощо. Разом із тим залежно від фінансових можливостей та рівня зацікавленості менеджменту в реалізації соціальних програм на підприємстві можуть бути надані та зафіксовані колективним договором додаткові компенсації та пільги (наприклад, придбання путівок, пільговий проїзд у відпустку, медичне обслуговування, часткова компенсація за оздоровлення дітей тощо), виплати (матеріальна допомога на оздоровлення, допомога багатодітним сім'ям, одноразова допомога працюючим учасникам антитерористичної операції, одноразові матеріальні допомоги різного спрямування) [3].

Корпоративна соціальна відповідальність в умовах спалаху COVID-19 стала показником того, наскільки бізнес добре та швидко здатний реагувати на тренди у режимі реального часу. Зараз як ніколи КСВ є показником того, як компанія взаємодіє із зацікавленими сторонами та громадами як на місцевому, так і на глобальному рівні.

Виклики для бізнесу, спричинені пандемією коронавірусу COVID-19, стимулювали компанії миттєво реагувати на ситуацію і впроваджувати нові КСВ-проекти задля підтримки громади. Наведемо кілька таких прикладів:

Спільно з ROZETKA та фондом Життєлюб, за підтримки міських адміністрацій, компанія запустила проєкт допомоги літнім людям. Завдяки йому десятки тисяч пенсіонерів по всій Україні зможуть залишатися вдома і не наражати себе на небезпеку, виходячи в магазин за продуктами.

Допомогти конкретними діями у боротьбі з пандемією, стати гарним прикладом для іншого бізнесу – це і є соціальна відповідальність зараз. У ситуації, що склалася, головним завданням компанії є збереження присутності й стабільної працездатності. У такий час всі зусилля топ-менеджменту компанії спрямовані на операційну ефективність.

KLO активно підтримує громадські організації в питаннях захисту навколишнього середовища, розвитку спорту, волонтерських програм. Під час пандемії коронавірусу компанія виділила 12500 літрів пального на заправку автомобілів медиків київських опорних лікарень. Також закупила обладнання для кількох лікарень на загальну суму майже 200 тисяч гривень. Зокрема, 100

багаторазових медичних костюмів, 100 масок, 100 окулярів-масок та 10 опромінювачів для Головного воєнного госпіталю.

Під час пандемії коронавірусу ПУМБ у партнерстві з Благодійною організацією Фонд Рината Ахметова закупив обладнання першої необхідності для медичних закладів заходу та сходу України, а також засоби персонального захисту для лікарів. Банк підтримує лікарні у Донецькій, Луганській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Львівській областях.

Під час пандемії Vodafone Ukraine виділила 33 мільйони гривень на підтримку української медицини в боротьбі з коронавірусом. Компанія закупила 5 апаратів штучної вентиляції легень виробництва Німеччини для лікарень Києва, Львова, Харкова, Житомира та Луцька

В умовах поширення коронавірусу COVID-19 Beetroot Academy адаптує всі наявні курси до онлайн. Крім того, у компанії стартує нова модель – онлайн-курси без обов'язкової попередньої оплати. Студенти, які обирають таку схему навчання, зможуть обрати один із двох напрямів – дизайн або розробка. Сплачувати за курси треба навіть не після завершення навчання, а лише після працевлаштування. Це дасть змогу всім, хто, можливо, втратив роботу, за кілька місяців отримати нову спеціальність у галузі, більш пристосованій до змін [4].

Корпоративна соціальна відповідальність тепер, в умовах спалаху COVID-19, є показником того, наскільки добре і швидко здатний бізнес реагувати й орієнтуватися на стратегію навколо тенденцій у режимі реального часу, інакше кажучи, зараз як ніколи КСВ є показником того, як компанія взаємодіє із зацікавленими сторонами і громадами як на місцевому, так і на глобальному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Корпоративна соціальна відповідальність (Портал споживача). URL: <http://consumerinfo.org.ua/events/csr.php>
2. Охріменко О., Іванова Т. Соціальна відповідальність : навч. посіб. К., 2018. 180 с.
3. Петрашко К. Корпоративна соціальна відповідальність в бізнес-практиці. URL: http://iepjournals.com/journals/14-15/2011_6_Petrashko.pdf
4. Корпоративна соціальна відповідальність: весняні кейси. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002168

Рахімова Ірина

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Лучик С.Д.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Пандемія COVID-19 і всі супутні їй обставини стали для світової економіки справжнім випробуванням. Був нанесений несподіваний удар як економічній безпеці кожного окремо взятого підприємства, так і економічній безпеці кожного регіону, держави. Незважаючи на те, що фізичні та нематеріальні активи підприємств майже не постраждали, вся економічна архітектура підприємств зазнала і продовжує зазнавати значних несприятливих змін. Очевидно, що загрози економічній безпеці підприємств сьогодні відрізняються від тих, які впливали на економічну безпеку раніше. Нові проблеми ставлять перед усіма суб'єктами господарювання нові завдання. Але, як і раніше, найважливіша з задач – це забезпечення економічної безпеки конкретного підприємства, об'єднань підприємств, галузі, регіону.

Як відомо, економічна безпека підприємства охоплює сукупність складових: фінансову, виробничу, техніко-технологічну, інноваційно-інвестиційну, соціальну, зовнішньоекономічну, інформаційну. У світлі всього, що відбувається в світі, одним з найбільш значущих аспектів є кадрова безпека.

Українські науковці визначають кадрову безпеку як: сукупність процесів, що спрямовані на збереження, зміцнення і розвиток кадрового потенціалу [1]; стан захищеності інтересів організації й удосконалення її людського капіталу [2]; сукупність заходів, спрямованих на запобігання протиправним діям з боку персоналу підприємства [3, 4]; сукупність управлінських заходів, пов'язаних з ефективним формуванням та використанням кадрового потенціалу підприємства з метою забезпечення та підтримки економічної стійкості діяльності підприємства [5]; процес запобігання негативним впливам на економічну безпеку підприємства через ризики і загрози, пов'язані з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами загалом [6].

Кадрова безпека підприємства значною мірою залежить від сучасної ситуації на ринку праці. Для оцінки цієї ситуації потрібно проаналізувати: динаміку зайнятого населення, динаміку чисельності трудових ресурсів, кількість безробітних та їх відсоток до населення відповідної вікової групи. Результати аналізу макроекономічних умов, що впливають на кадрову безпеку підприємств Хмельницької області представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Комплексна характеристики умов кадрової безпеки підприємств
Хмельницької області у 2015-2019 рр.

Показники,	2015	2016	2017	2018	2019	січень- червень 2020
Зайняте населення, тис осіб	500,5	510,1	516	522	528,8	514,6

Збірник матеріалів регіонального молодіжного форуму

<i>темп росту, %</i>	95,9	101,92	101,16	101,16	101,30	97,31
Безробітне населення (за метод МОП), тис. осіб	56,6	53	50,2	48	45,8	49,9
у % до економічно активного населення	10,2	9,4	8,9	8,4	8,0	9,4
Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	219,6	214,3	204,1	204,1	199,9	193,8
% до зайнятого населення	43,88	42,01	39,55	39,10	37,80	37,66
Середньомісячна заробітна плата, грн.	3371	4043	5938	7346	8672	9192
<i>темп росту, %</i>	117,13	119,93	146,87	123,71	118,05	106,00
Середньорічний курс долара США	21,8	25,6	26,6	27,2	25,8	26,5
Середньомісячна заробітна плата, дол. США	154,63	157,93	223,23	270,07	336,12	346,87
<i>темп росту, %</i>	133,9	102,13	141,35	120,98	124,46	103,20
Заборгованість із виплати заробітної плати, млн. грн.	8,5	1,9	5,8	13,3	5,4	11,4
<i>темп росту, %</i>	85,86	19,19	58,59	134,34	54,55	115,15

Отримані результати, що характеризують макроекономічні умови кадрової безпеки на підприємствах Хмельницької області протягом 2015-2019 рр., а також з січня по червень 2020 р., дозволяють виділити такі тенденції:

незначне збільшення чисельності зайнятого населення в регіоні за 2015-2019 рр. на 28,8 тис. осіб (або на 5,7%). Проте, на початку пандемії коронавірусу (березень-червень 2020 р.) число зайнятих в області скоротилось до 514,6 тис. осіб;

стійке скорочення кількості безробітного населення до 45,8 тис. осіб у 2019 р., або до рівня 8% безробітних від економічно активного населення регіону; однак на кінець червня 2020 р. спостерігаємо зростання рівня безробіття до 9,4%;

поступове скорочення кількості штатних працівників у регіональній економіці, що є негативною тенденцією. Їх частка у загальній кількості зайнятого населення у 2019 р. знизилась до 37,66%. Це означає, що більша частка зайнятого населення працює у неформальному секторі економіки;

зростання середньомісячної заробітної плати до 9192 грн. у 2019 р., що . на 157,2% більше, ніж у 2015 р. Однак з урахуванням динаміки інфляції показник середньомісячної заробітної плати працівників регіону в доларах США за цей же період збільшився лише на 117,4%.. Крім того, в останні роки суттєво зросла заборгованість із заробітної плати, що також негативно впливає на зайнятість працівників. Особливо значні проблеми із виплатою зарплати спостерігались у 2018 р., коли даний показник досяг 13,3 млн. грн., а також у червні 2020 р. – 11,4 млн. грн.

Отже, аналіз умов кадрової безпеки підприємств Хмельницької області за останні роки виявив низку проблем, які є результатом негативних тенденцій у макроекономічному середовищі, на ринку праці та у зв'язку з системними проблемами на самих підприємствах. Пандемія коронавірусу загострила наявні

проблеми. Тому проведення моніторингу параметрів зайнятості, середньомісячної заробітної плати, доходів та основних статей витрат (на оплату праці, орендні платежі, відсотки по кредитах, амортизацію), дозволить здійснювати аналіз сум доходів, що можуть зникнути, планувати обсяг компенсаційних виплат за рахунок бюджетних джерел. Результати експрес-прогнозів впливу пандемії коронавірусу на економіку регіонів створюють інформаційну базу для оцінки втрат національної економіки, коригування діючих прогнозів ВРП, ВРП на душу населення, чисельності зайнятих, затверджених в стратегічних документах соціально-економічного розвитку регіонів та країни, забезпечення економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.
2. Лащенко О. Ю. Кадрова безпека, як складова економічної безпеки банківської установи. Ефективна економіка. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4602>.
3. Зубко Т., Лаптева В. Індикатори кадрової безпеки підприємства. Вісник КНТЕУ, 2018. С. 57-67.
4. Логінова Н. І. Місце кадрової безпеки в економічній безпеці підприємства. Коммунальное хозяйство городов : Науч.-техн. сб. 2009. № 87. С. 371–376.
5. Ареф'єва О.В. Кадрова складова в системі економічної безпеки машинобудівних підприємств / О. В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №11. – С. 95-100.
6. Живко З. Б. Сучасні методи забезпечення надійності персоналу: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 128 с.

Решетюк Олександр

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидатка економічних наук, викладач Бачинська О.М.

**«TOUCHLESS ECONOMY» - НОВИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Коронавірусна пандемія змінила ставлення людей до готівкових грошей. Перехід до «Touchless economy» («безконтактної економіки») є неминучим, адже, згідно з оприлюдненими Урядом України новими соціальними стандартами передбачається:

- онлайн-продажі;
- безготівкові платежі;
- безконтактну доставку;
- спецобслуговування у супермаркетах;
- спецобслуговування в кафе та ресторанах.

Більше оплат проводиться он-лайн через мобільні платіжні програми, такі, як Apple Pay, Square Cash, Venmo чи PayPal, також тепер більше використовують для щоденних покупок банківські картки – зокрема безконтактні. Багато великих магазинів і дрібніші торговці не лише приймають ці форми оплати – вони активно заохочують їхнє використання, дбаючи про зменшення можливостей для передачі коронавірусу. Саме епідемія підштовхнула до використання карток в майбутньому і клієнтами, і продавцями [1].

Принцип роботи безконтактної платіжної карти для користувача гранично простий: досить прикласти старт-карту до зчитувального пристрою – і ваші покупки оплачені. Аналогічно діють, скажімо, карти на поїздки в київському метро. І це не дивно, адже проїзні квитки – це, можна сказати, прабатьки безконтактних платіжних карт.

За розробку цієї ідеї в Україні ще в далекому 2003 році взялася вітчизняна платіжна система НСМЕП, в планах якої було запустити платіжну карту, поєднану з проїзним на київський громадський транспорт. Плани так і не були реалізовані, але функція безконтактних платежів на картах НСМЕП з'явилася. Правда, через невисоку популярність самих карт у користувачів «пластика» поширення не отримала.

І ось, в кінці 2011 року технологія безконтактних платежів прийшла в Україну вже з-за кордону у вигляді технології PayPass від компанії MasterCard. Нововведенням є стікер, який користувач може прикріпити до гаманця або мобільного телефону і використовувати як платіжний засіб. Навесні-2012 свою альтернативу – безконтактну платіжну карту PayWave – запропонувала і Visa. Щоб відразу популяризувати новинки серед користувачів і продемонструвати їх головну перевагу – скорочення черг, термінали по прийому безконтактних карт були встановлені в супермаркетах Fozzy Group («Сільпо», «Фора», «Бумі» і т.д.) і гіпермаркетах «Метро».

В першу чергу до переваг безконтактних платежів відносять швидкість проведення операції. Цільовий сегмент, де такі безконтактні карти найбільш затребувані: торговці з великим людино-потоким і малою сумою середнього чека. Як правило, це мережі швидкого харчування, магазини косметики та побутової хімії, продуктові супермаркети. Технології дозволяють проходження операцій на малі суми тільки прикладанням карти до магнітного зчитувача, без введення ПІН-коду. При цьому карта не передається в руки касирів. Згідно зі статистикою МПС тривалість проходження транзакції в торговельній мережі скорочується на 40% [2].

Дослідники зазначають, що люди у світі стали частіше використовувати платіжні картки з побоювання, що через готівку коронавірус може

поширюватися так само, як через інші поверхні – дверні ручки, поручні, кнопки ліфтів.

Проте звичайні платіжні картки, які передаються з рук в руки, можуть бути навіть більшою небезпекою, бо на них може бути більше видів бактерій, ніж навіть на монетах чи паперовій готівці.

Як попередила Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), віруси можуть залишатися активними на банкнотах до чотирьох днів, а на пластикових поверхнях до дев'яти днів. Тому ВООЗ радить утриматися від оплати готівкою і звичайними банківськими картками, а використовувати безконтактні платежі. Це – по суті та ж технологія, що лежить в основі використання мобільних платіжних послуг, таких, як Apple Pay і Google Pay, і вони є взаємозамінними. Якщо продавець може прийняти безконтактну оплату з картки, він може прийняти її і з телефону, і навпаки. До того ж експерти кажуть, що технологія зв'язку на невеликих відстанях, NFC, безпечніша від традиційної.

Згідно з даними Business Insider, великою популярністю безготівкові платежі користуються в країнах, що розвиваються. Нині завдяки низці сервісів, один з яких – WeChat Pay – система безконтактного платежу для більш ніж 1 мільярда користувачів, що дозволяє безпосередньо відправляти гроші з одного смартфона на інший, не виходячи з програми, – влада отримала можливість відстежувати людей у карантині.

В Україні безконтактні платежі вже давно стали буденністю для більшості «просунутих користувачів». Згідно зі статистикою Mastercard, у 2019 році Україна увійшла до першої десятки країн світу за кількістю безконтактних платежів із використанням мобільних телефонів, браслетів, смарт-годинників.

Найбільший прорив Україна в цій сфері зробила у 2018 році: безконтактні оплати смартфоном вирости в 68 разів, включаючи оплати через мобільні гаманці українських банків і глобальні сервіси Google Pay, Apple Pay і Garmin Pay. НБУ називає появу мобільних NFC-гаманців Apple Pay і Google Pay «точкою неповернення» в еволюції банківських операцій у країні.

В Україні Національний банк і комерційні банки проводять знезараження банкнот через епідемію коронавірусу і закликають людей більше користуватися безготівковим способом.

Нацбанк рекомендує нараховувати на банківські картки всі заробітні плати, пенсії, соціальні виплати субсидії й інші грошові платежі, а тим, кому бракує банківських карток, – їх мають випустити. Деякі банки продовжили дію карток, термін яких уже збігає, щоб клієнти не мали потреби приходити за новою картою у час карантину.

Націоналізований «Приватбанк» повідомив, що українці стали вдвічі менше знімати готівки у його банкоматах, якщо порівнювати з кінцем 2019 року. Натомість дедалі більше людей виконують платежі он-лайн або розраховуються банківськими картками.

«За перший тиждень загальнонаціонального карантину кількість клієнтів, що обслуговуються в офлайн банківській мережі, скоротилася від 30 до 70% в залежності від регіону.

За словами пресслужби, кількість клієнтів, які відвідують відділення, скоротилася на 54%. Натомість кількість і обсяги платежів і банківських операцій, які клієнти проводять он-лайн у «Приват24», за цей же період зросли на 27%» І йдеться про тривалий тренд: ще до коронавірусної пандемії 60% приватних клієнтів цього банку обслуговувалися он-лайн, у корпоративному сегменті таких вже 100%.

Про те, що українці через коронавірус віддають переваги онлайн-банкінгу, повідомляють і інші комерційні банки [1].

Список використаних джерел:

1. Безконтактні платежі: як коронавірус підштовхнув еволюцію змін способу оплати. URL: <https://eukraine.org.ua/ua/news/bezkontaktni-platezhi-yak-koronavirus-pidshovhnuv-evolyuciyu-zmin-sposobu-oplati>
2. Сім фактів про безконтактні платіжні картки. URL: https://bankchart.com.ua/plastikovi_kartki/statti/sim_faktiv_pro_bezkontaktni_platizhni_kartki

Лисюк Максим

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, Бачинська О.М.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІРТУАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Глобальна криза, викликана пандемією коронавірусу, радикально змінила туристичну галузь у всьому світі, і Україна не є винятком. Туризм є одним із тих секторів всесвітньої економіки, що постраждав найбільше у зв'язку з обмеженнями на пересування, а особливо складна ситуація склалася в авіаційній галузі. В Україні сьогодні спостерігається значне відставання у темпах впровадження заходів на підтримку туристичного сектора, що ставить під серйозну загрозу конкурентоспроможність галузі на глобальному ринку протягом прогнозованого періоду відновлення впродовж 2021 року. Тому одним із можливих шляхів мінімізації збитків для операторів туристичної галузі є активізація віртуального туризму.

Віртуальний туризм – один із видів туризму, що виник завдяки сучасним інформаційно-комп'ютерним технологіям, електронним засобам комунікацій та можливостям інтернету.

Віртуальний туризм передбачає віртуальні екскурсії, та віртуальні тури, віртуальні знайомства, де звичайна реальність заміщується віртуальною. Передувало такому виду туризму популярні телерадіопередачі, що знайомили з

цікавими туристичними місцями. Завдяки віртуальному туризму цікаві регіони та об'єкти стають доступні всім користувачам інтернету без будь-яких істотних додаткових витрат. Для мандрівників відкрились нові можливості для здійснення подорожей, проте вони (мандрівники) стають пасивними глядачами. Віртуальні подорожі до визначних історичних, культурних та архітектурних пам'яток та об'єктів природно-заповідного фонду можна переглянути на багатьох веб-сторінках інтернету представлених у вигляді описаних екскурсій з численними фото- та відеоматеріалами. Віртуальний досвід допомагає наблизитися до реальності [1].

Віртуальні подорожі дають можливість переміщуватись також у часі, як у майбутнє так і минуле. Перед мандрівкою можливо переглянути ті цікаві та визначні пам'ятки, які планують скоро побачити, зорієнтуватись з їх місцем розташування, а це є надзвичайно актуальним сьогодні в умовах карантину. У сучасному суспільстві, під впливом процесів глобалізації і технологічного розвитку, виникає новий вид туризму, новий простір для відвідування – віртуальний. Згідно із Stephen Wearing, віртуальний туризм – це вид туризму без подорожі, подорож без фізичного переміщення – переміщення, яке відбувається в уяві, а дестинація знаходиться у зображенні, а не у географічній локації.

За допомогою технологій 3D і можливостей, які надають сервіси, подібні, до «Google Планета Земля», можна відвідати найвіддаленіші куточки планети і навіть космос. Інструмент CGI, розроблений технологічним брендом 3RD Planet, дозволяє користувачам здійснювати реалістичну прогулянку вулицями міста. Група вчених з Університету Північної Кароліни спроектувала віртуальну реальність майдану біля Собору Святого Павла в Лондоні в 1622 р., в межах якої відвідувачі можуть змінювати точку зору за власним бажанням. Нова гарнітура Oculus Rift VR від американського стартапу Oculus VR — попередник пристроїв віртуальної реальності.

У віртуальному світі зовнішнє відображення відбивається не тільки на екрані, а й у знаннях і досвіді. Адже відвідувачі віртуальної реальності можуть за допомогою аудіовізуальних способів спілкуватися з іншими онлайн-мандрівниками, пізнавати нову інформацію тощо.

Віртуальний туризм є досить різностороннім і включає в себе безліч цікавих аспектів наприклад як звичайне відвідування сайтів з фотографіями, статтями та відео, стеження за онлайн-щоденниками, участь у віртуальних турах (прогулянка по місту чи музею) або занурення у віртуальні світи («віртуальні реальності»).

Віртуальний туризм має сильні сторони, так точно, як і обмеження. Віртуальний туризм робить подорож більш простою і доступною. Набагато дешевше здійснити віртуальний тур, ніж придбати квиток (на літак, потяг, автобус тощо) та оплатити готель. Більш того, туристам не треба більше витрачати ані гроші, ані час на отримання візи. Крім того, віртуальна подорож є більш безпечною: для туриста, якщо він хоче відвідати небезпечне місце (території військових дій, надзвичайних ситуацій тощо), і для екологічного стану середовища (віртуальний турист не забруднює природне середовище).

Іншою позитивною стороною віртуального туризму є комфортабельність: набагато зручніше здійснювати подорож сидячи у кріслі, аніж провести 15 годин

у літаку. Турист також може контролювати час, коли йому зручніше підключитися до віртуально світу, зробити паузу чи передивитися повтор. Але найбільшою перевагою є те, що люди, які ніколи б не змогли подорожувати у реальному світі (люди з обмеженнями, похилого віку, важкохворі, бідні), можуть здійснити подорож за допомогою віртуального туризму. Постає запитання, чому ж даний вид туризму повністю не замінить традиційний?

По-перше, віртуальний туризм не в змозі забезпечити усіма п'ятьма відчуттями (запах, дотик, смак, звук і зорове сприйняття) одночасно так, як традиційні види туризму. У віртуальному туризмі акцент робиться на візуальному сприйнятті, в той час, як для багатьох людей важливим є відчувати на дотик. Більш того, «картинка» у віртуальному просторі (навіть, якщо мова йде про 3D зображення, де передається не тільки колір, а й об'єм) не є стовідсотково ідентичною тому, що люди спостерігають насправді, коли перебувають в тому чи іншому місті подорожі. До того ж є різниця між віртуальним і традиційним туризмом з точки зору емоційного сприйняття. Безумовно, емоції (радість, здивування тощо) присутні в обох випадках, але емоційний рівень – різний. Прикладом може бути сафарі-тур по Африці, або політ на повітряній кулі, де реальний турист, окрім позитивних емоцій, може відчувати страх висоти, коливання корзини, та пориви вітру. В той же час віртуальний турист може бути враженим, задоволеним, але точно не замислиться про можливість власної загибелі чи ушкодження [2].

У Всесвітній туристичній організації ООН (UNWTO) прогнозують, що цьогоріч кількість міжнародних туристів через пандемію коронавірусу скоротиться на 20-30%, як порівняти з показниками 2019 року. Це коштуватиме галузі 5-7 років розвитку. Тому активізація віртуального туризму може стати хорошою альтернативою для всіх суб'єктів туристичного ринку.

Список використаних джерел:

1. Віртуальний туризм: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Сидоренко Г.Ю. віртуальний туризм: кінець традиційному туризму?
3. *Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.* URL: https://tourlib.net/statti_ukr/sydorenko3.htm

Ткачук Анастасія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач Шевчук О.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

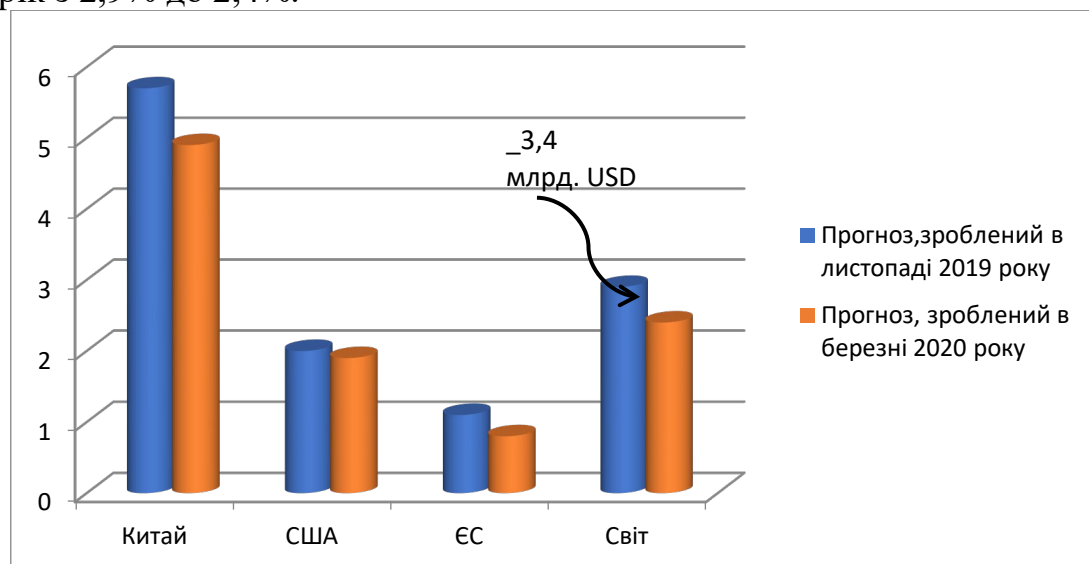
Спалах коронавірусної інфекції COVID-19 розпочався в Китаї у грудні 2019 року. 11 березня Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила поширення коронавірусу пандемією. Через швидке поширення захворювання багато країн ввели жорсткий карантин, ділова активність в світі істотно знизилася.

Міжнародний валютний фонд опублікував прогноз розвитку світової економіки в умовах пандемії коронавірусу. Замість очікуваного ще в січні зростання глобального ВВП – за підсумками 2020 року – на 3,3%, тепер маємо прогноз скорочення на 3%. Вплив пандемії на світову економіку оцінювали і в попередній – січневій версії прогнозу, але ніхто тоді не розумів масштабів проблеми, що насувається. Цілком реально, що світова економіка у цьому році переживе найсильніший спад з часів Великої депресії, і він точно буде масштабнішим, аніж той, що був під час фінансової кризи десять років тому, сказано у доповіді [1].

Щодо України, то, за підсумками цього року, МВФ прогнозує падіння економіки на 7,7%. Рівень інфляції у 2020 році в Україні прогнозують у розмірі 4,5% – з подальшим зростанням до 7,2% у 2021 році [2].

Пандемія вірусу COVID-19 змусила держави ввести карантинні заходи – закриті державні кордони, припинено транспортне сполучення, припинена діяльність великої кількості підприємств, введені обмежувальні заходи для бізнесу.

Як наслідок, світова економіка занурена в глибоку рецесію – прогнозується, що до кінця 2020 року країни з найбільш стійкою економікою втратять не менше 2,4% свого ВВП. Також знижені прогнози темпів приросту світового ВВП на 2020 рік з 2,9% до 2,4%.

Джерело: Statista, OECD

Зниження споживчого попиту в країнах Європейського Союзу і в США негативно позначиться на обсязі імпорту з країн, що розвиваються. Економіки всіх країн відчують на собі наслідки скорочення обсягу світового виробництва, порушення торгових ланцюжків, скорочення обсягу інвестицій.

В умовах, що склалися великий вплив на світову економіку матимуть карантинні заходи в Китаї, оскільки на території цієї країни розташовані виробничі потужності багатьох промислових і інноваційних компаній світу. Закриття заводів та фабрик, а також зниження попиту на продукцію китайського виробництва негативно відіб'ється на прибутку таких компаній.

Повна або часткова зупинка ряду підприємств також негативно відбилася на глобальному ринку праці – близько 80% працездатного населення світу постраждало від пандемії COVID-19. За прогнозами Міжнародної організації праці, у другому кварталі 2020 року очікується скорочення загальної кількості відпрацьованих людино-годин на 6,7%, що еквівалентно повної зайнятості 195 млн осіб.

Аналітики оцінюють втрати української економіки за місяць карантинних заходів на рівні 120 млрд грн., Це можна порівняти з річним бюджетом на охорону здоров'я на 2020 рік (113,3 млрд грн.).

Втрати сформувалися, в першу чергу, за рахунок зупинки діяльності ряду секторів економіки.

Згідно з дослідженням Товариства українських підприємців, спільно з Ukrainian Marketing Group, третина українських підприємств змушені були призупинити свою діяльність в умовах карантину, тоді як 6% повністю закрили бізнес. У разі, якщо карантин в країні триватиме більше 3 місяців, під загрозою банкрутства виявиться більше 60% українських компаній.

Джерело: опитування дослідницького підрозділу Advanter Group спільно з Українським інститутом майбутнього
МОЖЛИВОСТІ

✓ *Інвестування.* Зважаючи на кризу, акції ряду компаній зі стійкою бізнес-моделлю істотно подешевшали. Очікується, що в посткризовий період вони знову наростять свою вартість, однак зараз це можливість для інвесторів купувати активи за порівняно невисокою ціною.

✓ *Партнерство з державою.* Після завершення карантинних заходів держава буде максимально зацікавлена в якнайшвидшому відновленні ділової активності, появі нових робочих місць, як результат – буде спостерігатися підвищений інтерес до інвестиційних проектів.

✓ *Нові напрямки бізнесу.* Крім масового переходу в онлайн-простір, бізнес також пропонує нові і нетипові для себе сервіси, такі як: онлайн-туризм, онлайн-бари, доставка напівфабрикатів ресторанних страв для самостійного приготування, послуги краси онлайн та інше.

✓ *Онлайн.* Навіть якщо діяльність бізнесу неможливо перенести в онлайн-простір, варто максимально використовувати інтернет для того, щоб заявити про себе і показати свою експертизу в масштабах ринку.

ЗАГРОЗИ

➤ *Зниження купівельної спроможності.* У разі продовження карантину галузі, що виробляють продукцію підвищеного попиту, можуть зіткнутися з істотним зниженням обсягів продажів у зв'язку зі зниженням платоспроможності споживачів.

➤ *Міжнародні ланцюжки поставок.* Карантинні заходи вплинуть на існуючі взаємини з іноземними постачальниками, бізнес змушений буде шукати нових партнерів.

➤ *Персонал.* В умовах кризи підприємства скоротили велику кількість персоналу. Однак, після завершення карантинних заходів, обсяги діяльності будуть поступово повертатися до докризового показника і бізнес зіткнеться з браком кадрів.

➤ *Закриття бізнесу.* Ряд компаній (особливо малих і середніх), не мають достатньо ресурсів для того, щоб зберегти свій бізнес в умовах карантину.

Список використаних джерел:

1. Власта Лазур. Сценарії виходу з кризи. Як може розвиватися економіка України після карантину. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30568531.html> (дата звернення 01.10.2020)
2. Радіо Свобода. Сценарії виходу з кризи. Як може розвиватися економіка України після карантину. URL: <https://theworldnews.net/ua-news/stsenariyi-vikhodu-z-krizi-iak-mozhe-rozvivatisia-ekonomika-ukrayini-pislia-karantinu>

Хазанов Володимир

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач вищої категорії, Комарніцька О.М.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ

Перед сучасними підприємцями, які хочуть, щоб власний бізнес розвивався гармонічно та був прибутковим, постає безліч ризиків. Існує думка, що успішна підприємницька діяльність – це мистецтво управляти обмеженими ресурсами в умовах постійного ризику. Управління підприємствами будь-якої галузі має свої нюанси.

Відомо, що ризик є потенційною проблемою, яка може стати двигуном розвитку, або знищити бізнес.

Серед найбільш вагомих ризиків, у 2020 році, підприємці виділяють карантин, який спричинено вірусом COVID 2019. Подолання кризи у 2020 році в основному пов'язують з боротьбою з пандемією і підтримкою закладів охорони здоров'я.

Суспільство постійно постає перед глобальними викликами: забезпечити продовольчу, екологічну безпеку та ряд інших аспектів. Але, у 2020 році до актуальних проблем додалась проблема подолання вірусу, який зупинив не просто ряд підприємств, а світові економіки. У результаті боротьби з хворобою в усіх країнах, в тому числі і в Україні, зменшився ВВП. В оптимістичному сценарії Світової організації торгівлі, глобальна торгівля товарами знизиться на 13% порівняно з минулим роком.

У найгіршому випадку глобальна торгівля товарами знизиться на 32% порівняно з 2019.

Щодо ситуації в Україні, то за оцінками офісу ефективного регулювання BRDO, серед секторів економіки, в ІТ галузі зростання сповільниться, але тим не менш, через актуальність нових технологій, у допомозі виходу із кризи, ця галузь має істотні можливості для відновлення [1].

Постраждають телекомунікації, хоча і попит ця галузь не втратить. Однак, спостерігається скорочення використання певних послуг, скорочення доходів від закриття магазинів, що призведе, до можливого подорожчання вартості послуг і призупиненню розгортання нових мереж.

В енергетиці прогнозовано, що через зменшення доходів впаде і рівень сплати за комунальні послуги.

Металургія постраждає через падіння цін на нафту. Крім того, ціни на залізну руду залежать від цін обсягів експорту до Китаю, який також скоротився.

Інвестиції у розвиток значно скоротяться, що призведе до скорочення масштабу будівництва [2].

На ринку праці, а також і підприємствах, які вимушені закрити свій бізнес на час карантину (ресторани, кінотеатри, розважальні заклади, туроператори, фітнес клуби, вантажні перевезення та ін.), виникне проблема з оплатою праці співробітників і пошуків ресурсів, для підтримки життєздатності бізнесу і

населення на час карантину. Підприємства постануть перед вибором: відправляти персонал у неоплачувану відпустку чи звільнити людей, оскільки бізнес не готовий до таких випробувань.

Як вважали класики у ХІХ столітті основою виходу з економічної кризи є оновлення основного капіталу. Сьогодні основою виходу з кризи є не тільки оновлення основного капіталу, але ще й вирішення соціальних проблем – охорони здоров'я, навколишнього середовища, забезпечення якісним продовольством та інші, які тісно взаємопов'язані між собою. Це передбачає створення нової сучасної структури економіки, формування інноваційно-соціальної моделі суспільства. В цих умовах зростає значення держави, яка повинна використовувати як ринкові, так і неринкові важелі управління. Причому мова повинна йти про оптимізацію цих важелів управління. На жаль, таку оптимізацію ми не завжди спостерігаємо.

Все це свідчить, що у ХХІ столітті змінюється функція держави. Вона виступає не лише як «нічний вартувий», а управління «невидимої руки» повинно бути доповнено економічними та правовими важелями.

Саме тому, особливо у такій ситуації, необхідна державна підтримка бізнесу.

По-перше, пропонується зменшити податкове навантаження і звільнити від сплати податків у карантинний період ті підприємства, які вимушені закритися.

По-друге, надавати пільгове кредитування під інноваційні проєкти.

По-третє, не зважаючи на кризу, стимулювати адаптуватися бізнесу до сучасних викликів, використовуючи інноваційні та екологічні принципи.

Тому, вважаємо, якщо ці міри будуть застосовуватися, то вихід з кризової ситуації пройде легше і швидше, держава зможе відновити роботу підприємств.

Список використаних джерел:

1. Вплив економічної кризи на ключові сфери та ринки: оцінка BRDO. URL: <https://brdo.com.ua/analytics/vplyv-ekonomichnoyi-kryzy-na-klyuchovi-sfery-ta-rynky-otsinka-brdo/>
2. Економіка буде сидіти вдома. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/business/id/jak-karantin-vplivaje-na-biznes-2159/>

ПРИРОДНИЧА СЕКЦІЯ

Віцентій Христина

Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент Пиріг Г.І

КОРОНАВІРУС І ЕКОЛОГІЯ: НАСЛІДКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

COVID-19 (аббревіатура від англ. CO rona VI rus D isease 20 19), раніше коронавірусна інфекція 2019 nCoV – потенційно гостра респіраторна інфекція, що являє собою небезпечне захворювання, яке може протікати як у формі гострої респіраторної вірусної інфекції легкого перебігу, так і у важкій формі.

У світі продовжує поширюватися коронавірус, спричиняючи низку проблем для людства.

Враховуючи те, що COVID-19 зараз одна із болючих тем людства та несе із собою зміни в економіку, впливає на здоров'я людей та навколишнє середовище, зумовлює актуальність даного дослідження.

Метою даного дослідження є: проаналізувати наслідки впливу коронавірусу на екологію та розглянути можливі перспективи.

COVID-19 та карантинні обмеження мають і позитивні, і негативні наслідки.

Позитивними є:

- значне зниження вмісту діоксиду азоту (NO₂) – отруйного газу, що виділяється автотранспортними засобами, електростанціями і промисловими об'єктами:

➤ Транспорт – це близько чверті загальної кількості світових викидів вуглекислого газу. Якщо економічні процеси зупиняться (карантинні обмеження), якщо зупиняється транспорт, ми можемо бачити падіння рівня вуглецю. Ми не бачили такої тенденції впродовж останніх 75 років. Ці зміни – унікальні. Одні з найкращих показників нині в Китаї. Поліпшення екології спочатку помітили в Ухані. Місто два з половиною місяці було закрито через спалах коронавірусу, де пізніше очищення повітря почали фіксувати в усій країні. Різке зниження рівня забруднення в державі, яка зазвичай потопала в отруйному смогу, показали супутникові знімки.

➤ За час карантину вдалося досягти того, чого не могли здійснити політики, які десятиліттями домовлялися про зменшення викидів CO₂. За підрахунками експертів, викиди вуглецю через пандемію й обмежувальні заходи зменшаться цього року на 6%. Звісно, цього замало для глобальних цілей і протидії кліматичній кризі, але дихати стає трохи легше, планета омолоджується. Наприклад, у Парижі повітря стало таким чистим, як 40 років тому.

➤ Поліпшення екологічної ситуації відзначається й у Сполучених Штатах. У Лос-Анджелесі впродовж 20 років була найгірша якість повітря у США. Нині немає смогу, рівень викидів у атмосферу скоротився на третину.

➤ В Індії нині один із найсуворіших карантинів у світі. Більшість людей сидять удома, транспорт не їздить, підприємства не працюють. Впродовж останніх десятиліть екологія країни була жахливою. Торік через сильний смог у листопаді влада оголосила надзвичайний стан. Там зафіксували перевищення

забруднення повітря у 50 разів. Нині ж в Індії чисте небо і вже кілька тижнів немає смогу. А на півночі країни місцеві побачили Гімалаї на відстані понад 160 км.

➤ Стан екології в Україні не такий втішний, як у світі [4]. Проте через суворий карантин закрили частину підприємств та зменшили кількість транспорту, тому викиди в атмосферу скоротилися;

- очищення води:

➤ У Венеції очистилися канали – вода стала прозорою. Уперше за 60 років. Перестали плавати сотні гондол та моторних човнів.

Та коронавірус впливає на екологію не лише позитивно, але й негативно.

Наші вулиці, пляжі та океани постраждали від цунамі відходів COVID-19, включно із захисними масками для обличчя, рукавичками, пляшками від дезінфекторів для рук та упаковками від їжі. Найбільшою загрозою для планети є забруднення пластиком [1].

Засоби, які використовуються для захисту від коронавірусу, здебільшого залишають значний негативний екологічний слід:

- медичні маски, виготовлені зі штучного полімеру, які довго розкладаються [2]. Коли вони потрапляють на звалище, з часом під впливом сонячних променів або опадів вони розкладаються на мікропластик. Далі це все потрапляє в ґрунт і воду, яку ми п'ємо, або в морепродукти, які ми їмо.

Якщо ж медичні відходи потрапляють на сміттєспалювальний завод, то діоксини, фурани та інші шкідливі хімічні речовини все одно можуть потрапляти в повітря, що теж шкідливо для здоров'я [6];

- антисептик у пластиковій тарі, виготовлений з поліетилентерефталату, засмічує навколишнє середовище. Зі збільшенням попиту на антисептики зросло використання різних хімічних речовин, потрібних для їх виготовлення. По-перше, це сприяло збільшенню виробництва дезінфікуючих засобів, серед яких – хлор і його сполуки, галогени, окисники, феноли, спирти, альдегіди, кислоти, луки, барвники, солі важких металів. По-друге, підвищилась концентрація цих сполук у каналізації (через змивання водою як з рук вдома, так і дощовою водою після дезінфекції вулиць та контейнерів) та повітрі (через розпилювання);

- одноразовий посуд. Якщо раніше люди намагалися використовувати свої багаторазові пляшки, приходили зі своїми торбинками для продуктів, то тепер через страх вірусу знову перейшли на все одноразове. Водночас під час транспортування або зберігання одноразових речей на їхніх поверхнях можуть залишатися віруси і бактерії [6].

Людям здається, що все одноразове чомусь більш гігієнічне, нібито вірус так не передається, але ми бачимо, що одноразовий пластик жодним чином вірус не зупиняє, кількість захворювань зростає. Вірус мине, а пластик лежатиме на сміттєзвалищах сотні років, буде забруднювати ґрунт і воду.

Виходить, що одна людина за місяць залишає чималу купу сміття, яке буде розкладатися кілька сотень років [3]. Таке сміття розкладатиметься 450 років.

Перспективи:

коли поновляться перельоти, запуститься громадський транспорт і на повну запрацюють підприємства, все повернеться на свої місця, збільшаться небезпечні викиди [4]. Але хоч зараз порадіймо тому, як природа відреагувала на пандемію; приблизно 75 % "коронавірусного пластику", найімовірніше, стануть відходами, що "забиватимуть сміттєзвалища та плаватимуть у морях".

Висновки. Через карантинні заходи, запроваджені у багатьох країнах для боротьби з поширенням пандемії COVID-19, викиди парникових газів у світі скоротилися на 5%.

Вплив пандемії на загальний стан довкілля можна вважати негативним. У складі відходів збільшується органічна фракція, яка, потрапляючи на звалища, стає причиною вироблення метану. Через цей парниковий газ загораються полігони твердих побутових відходів і пришвидшуються зміни клімату. Також збільшилася частка пакування, яке не підлягає переробці. Так звані відходи пандемії також неможливо переробити, а в деяких випадках необхідно спеціально утилізувати (медичні відходи з лікарень, де є хворі на COVID-19).

Список використаних джерел:

1. В ООН б'ють на сполох: пандемія коронавірусу серйозно вдарила по екології. URL: <https://www.unian.ua/ecology/koronavirus-pandemiya-koronavirusu-seryozno-vdarila-po-ekologiji-v-oon-b-yut-trivogu-11091233.html>
2. Вплив коронавірусу на екологію. URL: <https://matrix-info.com/vplyv-koronavirusu-na-ekologiyu/>
3. Їжа в пластику, звалища масок і рукавичок. Екологічна ситуація в Україні після карантину. URL: <https://hromadske.ua/authors/ania-tokhmakhchi>
4. Неочікувані наслідки пандемії: як COVID-19 оживив природу на планеті. URL: <https://www.5.ua/svit/neochikuvani-naslidky-pandemii-iaak-covid-19-omolodzhuie-planetu-213781.html>
5. Природа настільки очистилась? URL: <https://kunsht.com.ua/priroda-nastilki-ochistilas-koronavirus-ta-ekologiya/>
6. «Через страх заразитися люди знову перейшли на все одноразове»: які екологічні проблеми викликала пандемія? URL: <https://hromadske.ua/posts/cherez-strah-zarazitisya-lyudi-znovuperejshli-na-vse-odnorazove-yaki-ekologichni-problemi-viklikala-pandemiya>

Гуменюк Денис

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач кафедри соціальної роботи та психології

Гуменюк І.М.

НОВІ ВИКЛИКИ ТА ВИПРОБУВАННЯ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Ми живемо в час, коли все стрімко змінюється, відбувається постійний прогрес в науці і техніці: оновлюються технології, частково допомагаючи людині і полегшуючи її спосіб життя, але також і замінюючи реальну взаємодію між людьми, живу комунікацію; робляться нові дослідження і відкриття; людство пізнає світ у всіх його глибинах, широтах і висотах; віддалено автоматизовано керує процесами на Землі і в Космосі, користується всіма природними ресурсами для задоволення не тільки своїх життєвих, але і надмірних споживацьких потреб, а також створює альтернативні ресурси – енергетичні, фізичні та біологічні. Всі ці досягнення і блага цивілізації ми вже давно сприймаємо, як гарантовані і належні нам [1].

Відтак, сучасна людина наповнює свій світ матеріальними речами, а свій час – різними активностями, подіями, враженнями; прагне задоволень, багато працює та постійно спішить, боячись чогось не встигнути, перебуває під тиском інформаційних потоків, намагається відповідати соціальним очікуванням, часто – виглядати щасливою для когось, та уникати чути власний внутрішній голос, який може звучати в дисонансі. Ми маємо можливість відчувати себе громадянами світу – кордони долаються літаками, або стираються в інтернет-мережі, де є можливості для спілкування, яких не можливо було собі уявити ще 20 років тому. Але разом з тим, люди все частіше відчують себе самотніми, навіть будучи в стосунках, через нездатність повноцінного спілкування, де комунікація є поверхневою та емоційно-холодною, позбавленою душевної та духовної близькості, а відтак скарги на депресивні, невротичні та тривожні розлади домінують в лікарській та психотерапевтичній практиці. І теперішні виклики та обмеження, з якими стикнулося людство через пандемію коронавірусу, можуть посилити такі тенденції. Або можуть стати часом переосмислення свого способу життя та якості стосунків.

Отже зараз всі ми, люди з різних країн, різного віку, соціального статусу, матеріального забезпечення, опинилися у схожих складних незвичних і не зовсім передбачуваних обставинах. Всі в більшій чи меншій мірі відчують зараз свою вразливість і незахищеність. Речі, які ми сприймали, як гарантовані, швидко змінилися. З поширенням у світі коронавірусної інфекції, ми зазнали немало обмежень, нечуваних для сучасного світу. Кордони закриті, в багатьох сферах робота зупинена. Світ на паузі. Всім рекомендується перебувати на карантині для уникнення зараження та розповсюдження вірусу, залишатися вдома, дотримуватись соціальної ізоляції, витримувати дистанцію, дотримуватись посилених гігієнічних вимог. Ми зіштовхнулися із невидимим ворогом, який швидко розповсюджується та створює атмосферу загрози, а в гіршому випадку – параної бути зараженим. Така боротьба з невидимим ворогом на символічному

рівні в багатьох може асоціюватися із війною, звідси виникає страх, підозріливість один до одного, продуктова і продовольча паніка, коли робляться надмірні запаси, щоб пережити, немов у бункері, ці складні часи. Перебуваючи весь час вдома, деякі люди можуть відчувати психологічну клаустрофобію; неблагополучні сім'ї можуть частіше потерпати від агресії та домашнього насильства.

В поєднанні із стресом від змін, викликаних пандемією, таких як втрата роботи, страх за своє майбутнє, відчуття незахищеності і невідомості, – зростає рівень фрустрації, тривоги, депресії. А соціальна ізоляція загострює відчуття самотності.

Україна, згідно звіту ВООЗ за 2019 рік, посідає першу сходинку в Європі за кількістю людей, що потерпають від депресії, а в загальному у світі понад 300 мільйонів людей всіх вікових груп страждають від цього захворювання. Особливо до нього схильні жінки після 50 років. Існує ряд факторів, які провокують виникнення депресії, наприклад стрес, складні життєві обставини та події, не сприятливі соціальні чинники та певна психологічно-біологічна схильність людини до депресій.

Виходячи із вищесказаного, можемо припустити, що сучасні обставини, де людина зіштовхується з депривацією своїх психологічних, соціальних, духовних та інших потреб, де є реальні загрози втрат різної важкості – від тимчасового безробіття до тривалої рецесії; від легкого перебігу захворювання до летальних наслідків, – такі обставини є вірогідним предиктором щодо розвитку тривожно-депресивних реакцій або клінічної депресії, яка має виражені клінічні симптоми, серед яких – пригнічений настрій, порушення сну, апетиту, втрата інтересів, апатія, суїцидальні думки. Крім того, важкі стреси можуть порушити здатність до адаптації та сприяти появі посттравматичного стресового розладу.

Тому дуже важливо робити психологічну профілактику і запобігати виникненню потенційних психічних порушень, або ж вчасно визнавати свою вразливість та потребу в допомозі.

Ще на початку розвитку людської цивілізації, ми мали інстинктивну потребу об'єднуватися з іншими, створювати групи і племена задля виживання. Звідси походить джерело нашої соціалізації, потреби бути приналежним до групи. Теперішня соціальна ізоляція, фізична дистанція не означає, що ми маємо бути психологічно віддаленими і розділеними [2]. Важливо підтримувати контакти із своїм оточенням, не втрачати зв'язок і не ізолюватися внутрішньо. Бо людина не є ізолюваною істотою, яка існує сама по собі. Людині потрібна інша людина, для діалогу, для життя, для усвідомлення своєї самотності та для відчуття єдності.

В цей час ми маємо можливість співпрацювати разом, розуміючи, що нас об'єднують схожі переживання, бажання, потреби. Взаємодопомога та підтримка дає відчуття потрібності, спроможності та рятує від гнітючої самотності. А відчуття надії (для кожного воно може мати своє суб'єктивне значення) є протилежністю до переживання тривоги.

Час карантину, коли кількість подій і подразників зовнішнього світу зведена до мінімуму, може сприяти зосередженості на своєму внутрішньому світі,

душевному та духовному потенціалі, кращому пізнанню себе і іншого, своїх бажань і потреб в рості і розвитку, налагодженню стосунків із своїми близькими. Бо як відомо, саме сфера стосунків може бути площиною чи не найбільших страждань, та навпаки, давати найглибше відчуття щастя та задоволеності життям.

Будьте ж всі здоровими! Будьте усі духовними! Бережіть себе і оточуючих!

Список використаних джерел:

1. Трохименко О. Пандемія COVID-19 в Україні: «несподіванка» чи випробування на міцність URL: Стратегія сталого розвитку України 2020. №5. С.7–12. Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/images/praktuka_susp_peretvoren/2020/5.pdf
2. Коронавірус: кількість інфікованих у світі перевищила позначку два мільйони URL: <https://www.dw.com/uk/koronavirus-kilkist-infikovanykh-u-sviti-perevyshchyla-roznachku-v-dva-miliony/a-53134983> (дата звернення: 15.04.2020).
3. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред. В.Г. Кременя; [координатор інтернет-посібника В.В. Рибалка; колектив авторів]. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243 с.

Яковишен Роман

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач кафедри соціальної
роботи та психології *Гуменюк І. М.*

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Пандемія коронавірусу COVID-19 визначила нові вектори розвитку світової спільноти та соціальних інститутів. При цьому вплив пандемічної кризи на еволюцію громадянського суспільства може суттєво відрізнятись у національному (тактичному) і глобальному (стратегічному) вимірах. Якщо на національному рівні ймовірно розширення простору для громадського активізму (медичне волонтерство, соціальна допомога тощо), то глобально йому загрожують деінтенсифікація міжнародної неурядової співпраці та спроби ревізії громадянських прав і свобод [1].

Сьогодні вже не можна назвати жодної сфери суспільного життя, яка б не зазнала впливу коронавірусної пандемії. Прямо чи опосередковано наслідки поширення світом вірусу COVID-19 відчувають усі – державна влада, великий і малий бізнес, громадяни абсолютної більшості країн. Не буде перебільшенням сказати, що майбутнє кожного з соціальних акторів багато в чому визначається

саме сьогодні – залежно від адекватності реагування на пандемічну кризу, здатності амортизувати найбільш болісні її вияви, а можливо, й віднайти в цій непростій ситуації нові можливості для розвитку.

Практично немає сумніву, що криза стане справжнім «краш-тестом» зі з'ясування життєздатності сучасних суспільно-політичних інститутів та практик. Не є винятком і громадянське суспільство, котре, вочевидь, також муситиме змінюватись. Уже зараз тисячі громадських організацій по всьому світу, чия неперервна активність, експертиза та інші послуги дуже важливі, опинилися перед необхідністю перегляду порядку денного. Вони змушені скасовувати свої події та програми, відмовлятися від багатьох планів, починати будувати антикризові стратегії – і все це в умовах віддаленої роботи та непрогнозованості. Майже неминучим є падіння інтенсивності міжнародної неурядової співпраці, зокрема, невідоме майбутнє багатьох грантових програм.

Водночас, громадянське суспільство вже посідає чільне місце у вирішенні проблеми пандемії COVID-19 за допомогою різних громадських ініціатив. Неурядові громадські організації зосереджують свою діяльність на таких напрямках, як різноманітна допомога медичним та іншим службам, що безпосередньо борються з поширенням вірусу та займаються лікуванням людей; збір коштів та необхідних речей для людей похилого віку, інших вразливих груп та малозабезпечених сімей; надання безкоштовних юридичних консультацій з питань трудових прав у період карантину; залучення до проектів з боротьби проти COVID-19 з приватним, міжнародним та урядовим фінансуванням; організація онлайн-курсів з навчання людей діям у складних ситуаціях. [2].

Наприклад, в Україні сьогодні переживає нове піднесення волонтерський рух. Очевидно, певні сподівання на волонтерів покладає і українська державна влада, адже вона об'єктивно не здатна приділити належну увагу всім зумовленим пандемією багатоманітним соціальним проблемам. У подібних кризових ситуаціях дійсно варто розраховувати на підтримку активної громадськості – як це вже було в найкритичніші місяці 2014-го. Проте остання не повинна підмінити собою владу й брати на свої плечі завдання, які насамперед має вирішувати держава (законодавчі зміни, централізована фінансова допомога тощо).

Можна сказати, що на рівні окремих держав пандемічна криза виконала функцію індикатора спроможності – чи навіть власне наявності – громадянського суспільства. Так, якщо в одних країнах (передусім, у Західній Європі) неурядовий громадський сектор виявився набагато підготовленішим за офіційну владу до викликів пандемії, то в інших (а це більшість азійських та пострадянських країн) про якесь системне державно-громадське партнерство у подоланні кризи тут не йдеться.

Причому саме країни з міцними авторитарними традиціями та відчутним переважанням державного сектору над неурядовим (Китай, Південна Корея) наразі досягли більших успіхів у локалізації вірусної небезпеки. Відтак, мірою посилення дилеми між громадянськими правами й біологічною безпекою («свобода або здоров'я»), іміджеві втрати демократії як суспільного устрою (а отже й активно включеного в політичний процес громадянського суспільства) можуть ставати дедалі очевиднішими.

Переосмислення та ревізії піддається сама ідеологія лібералізму як основа сучасного врядування та громадянськості. Очевидний і до пандемічної кризи занепад світового ліберального порядку став наслідком кризи стратегування та відповідальності. Поширення глобальних проблем (економіка, екологія, міграція, а тепер і пандемія) випереджає можливості вироблення універсальних стратегій їх подолання. Відтак формується запит на швидке вирішення принаймні частини цих новітніх викликів на локальному (національно-державному, максимум – регіональному) рівні [3].

Саме ерозія звичних засад ліберальної демократії – передусім, доктрини прав людини – в оглядній перспективі є головним системним викликом для громадянського суспільства. Глобальне наростання етатистських тенденцій та закономірний в часи випробувань суспільний запит на жорстку владу цілком можуть спричинити обмеження громадської участі в політичному процесі та формуванні антикризових стратегій. У цьому контексті чи не найпомітнішим на сьогодні фактом є посилений контроль за вільним висловленням думок та засобами масової інформації під виглядом боротьби з «дезінформацією» щодо коронавірусу. Наприклад, уряд Китаю цензурує інформацію про свою протидію пандемії та затримав кількох журналістів, які повідомляли про коронавірус.

Невипадково загроза наступу на права людини стала предметом спеціальної заяви ООН від 14 квітня 2020 року. У документі, з-поміж іншого, зазначається, що влада має забезпечувати інклюзивний підхід до участі в суспільно важливих процесах, а громадянське суспільство повинно мати можливість брати участь у виробленні політики впровадження спеціальних заходів чи обмежень. Також має бути забезпечене право на свободу висловлювання. Зокрема, варто уникати ухвалення законів та підзаконних актів, які передбачають переслідування за «поширення неправдивої інформації про кризу». Представництво ООН звертає увагу на те, що рік перед поширенням COVID-19 був насичений численними протестами в усьому світі. Люди виступали за демократичне державне правління, кращий захист прав людини, забезпечення рівності, відхід від політики «затягування пасків», більш ефективнішу боротьбу зі зміною клімату та подолання корупції. Національні уряди повинні відповісти на ці заклики та не використовувати боротьбу з поширенням та наслідками пандемії коронавірусу задля ігнорування цих справедливих вимог [1].

Постпандемічний світоустрій в ідеалі має бути результатом консолідованого рішення, до вироблення якого залучатимуться впливові міжнародні організації, національні уряди та представники інститутів та організацій громадянського суспільства. Втім, чи зможе воно бути рівноправним та ефективним партнером офіційних інституцій у побудові нового світу залежатиме не лише від перспектив збереження демократичного політичного процесу, а й від дієспроможності самого громадянського суспільства – як безпосередньо у боротьбі з пандемією коронавірусу та її наслідками, так і на етапі посткризового діалогу влади з суспільством.

Список використаних джерел

1. Трохименко О. Пандемія COVID-19 в Україні: «несподіванка» чи випробування на міцність Стратегія сталого розвитку України 2020. №5. С.7–12. URL: http://nbuviar.gov.ua/images/praktuka_susp_peretvoren/2020/5.pdf
2. Коронавірус: кількість інфікованих у світі перевищила позначку два мільйони URL: <https://www.dw.com/uk/koronavirus-kilkist-infikovanykh-u-sviti-perevyshchyla-roznachku-v-dva-miliony/a-53134983> (дата звернення: 15.04.2020).
3. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред. В.Г. Кременя; [координатор інтернет-посібника В.В. Рибалка; колектив авторів]. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243 с.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА СЕКЦІЯ

Бойко Андрій

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент Вольська А.О.

ДО ПИТАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Через епідемію коронавірусу українці несподівано опинилися в зоні ризику: суспільне життя обмежено, кордони закрито, фактично оголошено надзвичайний стан, мільйони дітей не можуть більше ходити до дитсадків, школи та інших навчальних закладів. Нам випало пережити кризу, що породжує страх і паніку в багатьох європейців.

Юрген Гоєр (Jürgen Hoeyer) вважав, що страх існує для того, щоб спрямувати увагу людини на небезпеку. Тож те, що в даний час люди бояться – цілком природно. Приміром, для когось цілком природно боятися через поширення коронавірусу, якщо така особа належить до групи ризику. Крім того, є непевне відчуття загрози, адже ніхто достеменно не знає, як воно далі буде. Острах перед невідомим - один з первісних людських страхів. Нам невідомо, скільки часу це триватиме, або які будуть наслідки кризи. Відчуття дискомфорту посилює те, що ми як індивідууми не можемо контролювати ситуацію. Саме цей стан породжує найбільший страх [3].

Штатний психолог нью-йоркського пресвітеріанського медичного центру Вейлла Корнелла, автор бестселера «Ліки від нервів» та національний експерт з когнітивної терапії, доктор Роберт Ліхі каже, що найголовніше, що може зробити людина, – це розуміти про існування потенційної загрози і не сіяти зайвої паніки.

«Ми повинні визнати, що пандемія існує, тому важливо вжити розумних заходів, наприклад, дотримуватися рекомендацій Центрів з контролю та профілактики захворювань, які наголошують на необхідності ретельно мити руки, уникати соціальних контактів, людських місць, і за можливості не подорожувати, – каже доктор Ліхі, який також є клінічним професором психології психіатричного відділення медичного центру Вейлла Корнелла» [1].

Сьогодні, коли на всіх каналах новин і у стрічках соціальних мереж тільки й говорять про стрімке поширення COVID-19, а заходи, направлені на його стримування, порушують наш звичний ритм життя, будь-яка людина відчуватиме неспокій і тривогу.

Паніка – одна з форм поведінки натовпу. Більшість визначень паніки пов'язано з виявом масового страху перед реальною чи уявною загрозою. Незважаючи на те, що формування ясності і розуміння – важливий аспект у правдивому інформуванні з боку масмедіа, чимала відповідальність лежить і на людині, яка мало обізнана у питанні, яке її турбує і лякає, і не бажає з'ясовувати, хто говорить про проблему і як. Слухати, читати, вивчати матеріали, які підготовлені експертами в цій галузі, – медпрацівниками, вченими, лікарями, епідеміологами. Не слід забувати і про інформаційну гігієну (Компанія Facebook оприлюднила звіт, у якому заявила, що тільки у квітні модератори соцмережі

виявили 50 мільйонів одиниць контенту з дезінформацією про COVID-19 [5]). Формувати навколо себе безпечний інформаційний простір: уважно вивчати не тільки, скільки людей захворіло і померло, а скільки з них одужало. Порівнювати цю інформацію з сезонною статистикою грипу.

У разі підвищеної тривожності та виявів панічних атак, згадуйте, що дихання є нашим основним інструментом для нормалізації емоційної стійкості і спокою. Глибокий вдих – довгий видих. Повторіть цей цикл дихання до 10 разів [2].

Вчений Роберт Ліхі пропонує тактику спланованої стурбованості. Ваша мета – не позбутися стурбованості, а оцінити її об'єктивно і трансформувати її у продуктивні дії. А, Наріман Дарвішов [4], пропонує звернутися до техніки, пов'язаної з катастрофізацією: спробувати уявити найгірший сценарій. Часто людина, яка тривожиться, підсвідомо вибудовує найгірший сценарій. Потрібно зрозуміти, чого ти боїшся найбільше, та створити максимально детальний план, як ти будеш діяти в цій ситуації, як будеш вибиратися з цього. Розробка такого плану й розуміння, що вже є послідовність дій, дає відчуття контролю в житті.

Отже, обмеження перегляду новин і переорієнтування своєї уваги на повсякденні справи допоможе вам заспокоїтися та зменшити страхи через коронавірус. Крім того, з'являється нагода для фізичних вправ, читання і вивчати щось нове, карантин так само стає нагодою для цього. Не варто недооцінювати соціальний фактор. Уникаючи фізичних контактів в умовах карантину, важливо не дистанціюватися соціально. Навпаки, стосунки мають бути близькими. Ми можемо боротися з відчуттям тривоги за допомогою включеності у стосунки.

Список використаних джерел:

1. Коронавірусна психологія: як заспокоїтися у розпал пандемії URL: <https://mind.ua/publications/20208929-koronavirusna-psihologiya-yak-zaspokoyitisya-u-rozpal-pandemiyi>
2. Коронавірус: як впоратися з панікою URL: <https://tsn.ua/lady/zdorovye/aktualnaya-tema/koronavirus-yak-vporatisya-z-panikoyu-1496889.html>
3. Психолог: Від думки про смерть ще ніхто не вмер URL: <https://www.dw.com/uk/psykholoh-vid-dumky-pro-smert-shche-nikhto-ne-vmer/a-52829514>
4. Як новини про коронавірус впливають на наше психічне здоров'я – розповідає психолог URL: <https://mind.ua/publications/20208929-koronavirusna-psihologiya-yak-zaspokoyitisya-u-rozpal-pandemiyi>
5. Facebook за місяць виявила 50 мільйонів постів з фейками про коронавірус URL: <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/24665/2020-05-13-facebook-za-misyats-viyavila-50-milioniv-postiv-z-feikami-pro-koronavirus/>

Бурлака Варвара

*курсантка 422 групи Національної академії Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького*

Науковий керівник – кандидат соціологічних наук, доцент *Білецька Т.В.*

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН УКРАЇНЦІВ

Проблема пандемії COVID-19 у 2020 р. є найбільш актуальною у сучасному світі. Вона хвилює всіх державних лідерів, політичних діячів, чиновників, лікарів, науковців, учителів, загалом всі категорії населення різних країн світу.

Ситуація коронавірусної пандемії небезпечна не тільки для фізичного здоров'я і життя людей, а й для здоров'я психічного, психологічного. Психоемоційна дестабілізація особистості призводить до втрати базового відчуття безпеки. Це відбувається в результаті цілеспрямованого одночасного багатоканального інформаційного впливу з метою висвітлення швидкості розповсюдження вірусу, наслідків зараження, кількості померлих, економічних втрат, а також правил поведінки, обмежень, прогнозів і т.д. Внаслідок цього настає психічне перевантаження, яке виявляється в фоновому стані підвищеної тривожності з хвилеподібними «стрибками» відчуття страху й паніки, а також – у витіснених страхах, підсвідомих намаганнях контролювати ситуацію більше, ніж здається на свідомому рівні [2, с. 35].

Ряд досліджень, проведених в контексті вивчення впливу пандемії на масову свідомість і поведінку продемонстрували, що кожна національність - має свої особливості реагування на кризові ситуації, які, на наш погляд, залежать і від рівня соціально-економічного розвитку, і від зрілості особистості, а також частково це пояснюється різною якістю життя та рівнем освіти.

Так, результати останніх досліджень психологічного впливу поширення COVID-19 у Туреччині та інших європейських країнах продемонстрували, що 52,7% опитаних оцінили свій загальний психологічний стан як стабільний, 18,6% вказали на ознаки у себе депресивних симптомів; 26,5% виявили у себе помірні та сильні симптоми тривоги; 7,9% опитаних – стан стресу.

Результати дослідження вітчизняних науковців також продемонстрували широкий спектр психологічних наслідків, до яких може призвести спалах пандемії COVID-19, серед них:

- поява нових психіатричних симптомів в осіб, які не мають психічних захворювань;
- погіршення стану тих, хто вже страждає на такі захворювання;
- дистрес у лікарів, медсестер та іншого персоналу, який доглядає за пацієнтами з психічними та соматичними недугами;

До того ж спалах коронавірусної хвороби може детермінувати суспільно-психологічні реакції, такі як напруга, тривога та страх, втрата орієнтирів і планів

на майбутнє, що може, в свою чергу, призводити до гострої реакції на стрес, посттравматичного стресового розладу, депресії, інших емоційних розладів і як наслідок, до поширення різних форм девіантної поведінки, аж до суїцидальних випадків. Причому психологічний страх (як ірраціональний), що формується на рівні свідомості стає більш впливовим, аніж сама хвороба (об'єктивний страх) та здійснює негативний вплив на фізичне та психічне здоров'я українців [3].

Реагуючи на глобальні виклики пандемії COVID-19, психологи та інші фахівці ведуть активну роботу з пошуку найбільш дієвих засобів психологічної допомоги з подолання негативних наслідків погіршення стану психічного здоров'я під час пандемії.

Дуже важливим чинником у цьому напрямку є соціальна підтримка та соціальні ресурси, що зменшують негативні емоції, такі як тривожність, страх, відчуття безсилля та безпорадності.

Перебування людей в ізоляції провокує відчуття самотності і непотрібності. Дієвим механізмом подолання означених негативних емоцій є спілкування онлайн, по телефону, у соціальних мережах. Так, Інтернет-груп, які активно спілкуються через обговорення на форумах, надають взаємну підтримку та спроможні зменшити тривожність їх учасників.

Визнаємо, що соціальна підтримка допомагає зменшити сприйняття та оцінку загрози надзвичайних подій, фізіологічні реакції та девіантну поведінку, спричинені стресом, а також послабити страх і тривогу, зумовлені поширенням пандемії COVID-19.

Список використаних джерел:

1. Помиткін Е.О. Духовний потенціал особистості: психологічна діагностика, актуалізація та розвиток: посібник. Київ: Внутрішній світ, 2015. 96 с.
2. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред. В.Г. Кременя; [координатор інтернет-посібника В.В. Рибалка ; колектив авторів]. Київ :ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243 с.
3. Ho C.S. Mental Health Strategies to Combat the Psychological Impact of COVID-19 Beyond Paranoia and Panic. Article in Press |'Online First' Access. URL: http://www.annals.edu.sg/pdf/special/COM20043_HoCSH_2.pdf.

Вишневська Ірина

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач *Михайлова І.А.*

КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Життя сучасної людини неможливо уявити без створення, опрацювання, зберігання, передавання інформації. У всіх галузях науки та виробництва відбуваються процеси інформатизації, комп'ютеризації та інтернетизації. Інформація стала найбільш важливим продуктом. У 2001 році резолюцією ООН право доступу до Інтернету було визнано базовим правом людини.

Щоденними діями людини в Інтернеті є шопінг, соціальні мережі, скачування безкоштовного програмного забезпечення, миттєві повідомлення, електронна пошта, ігри, прослуховування музики тощо.

В 2005 році був введений термін «кіберсоціалізація» російським науковцем В.Плешаковим. Під кіберсоціалізацією він розуміє процес змін самосвідомості особистості під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних технологій [1 с. 48]. Основними напрямками кіберсоціалізації є кіберкомунікація, пізнання, праця, дозволя.

В умовах пандемії COVID-19 кіберсоціалізація може розглядатися як одна з альтернатив соціалізації реальної життєдіяльності, адже лікарі рекомендують різко обмежити усі види контактів. Через це чимало людей через відсутність живого спілкування відчують дискомфорт та тривогу.

Все більше питань доводиться вирішувати онлайн. Це стосується організації робочого процесу, навчання, дружнього спілкування. Зв'язок підтримується за допомогою текстових та голосових повідомлень, відеозв'язку.

Бойко С.Т. зазначає, що у віртуальному просторі людина засвоює зразки поведінки, соціальні норми, цінності, має можливість отримати інформацію швидко, у режимі реального часу, можна знайомитися і спілкуватися з великою кількістю людей, дистанційно отримати освіту тощо. Таким чином відбувається кіберсоціалізація.

Кіберсоціалізація студентів та викладачів здійснюється шляхом використанням ресурсів комунікації глобальної мережі Інтернет та впровадження дистанційного навчання. Викладачі та студенти Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу в якості джерел навчальної інформації використовують наступні засоби дистанційного навчання:

- Сайт дистанційного навчання коледжу на платформі Moodle.
- Е-ресурси бібліотеки коледжу.
- Платформи для проведення відеоконференцій.
- Електронну пошту.
- Соціальні мережі.
- Месенджери.
- Інші ресурси (освітні курси, блоги, ментальні карти тощо).

Комунікація студента з викладачем здійснюється, як правило, декількома засобами дистанційного навчання.

Сайт дистанційного навчання коледжу надає можливість студенту отримати від викладача навчальні матеріали, завдання, здійснювати обмін повідомленнями, обговорювати теми на форумах та в чатах, проходити тестування тощо.

Перевагами використання сайту дистанційного навчання є:

- Навчання студента у зручний для себе час. Щодня заняття відбуваються за розкладом, але часові рамки для виконання завдань дозволяють розв'язати та здати на перевірку завдання вчасно.

- Студент навчається вдома, тому економиться час на дорогу в навчальний заклад.

- Навчаючись вдома, студент може більше враховувати свої індивідуальні потреби: зробити перерву, перепочити, змінити вид діяльності тощо.

- Навчальні матеріали знаходяться в постійному доступі, не потрібно витратити час на їх пошук.

- Викладач у письмовій формі задає завдання, терміни виконання, тому студенту легко орієнтуватися, що і коли потрібно здати.

- Оскільки завдання виконується в електронному форматі, студенту легко внести корективи у відповідь після зауважень викладача.

До недоліків використання сайту дистанційного навчання можна віднести:

- Не всі студенти мають доступ до мережі Інтернет у потрібний для себе час.

- Технічні можливості для виконання завдань можуть бути не на належному рівні або зовсім відсутні.

- Перебування за монітором тривалий час зменшує фізичну активність, може погіршувати самопочуття та стан здоров'я.

- На осмислення матеріалу йде більше часу, ніж при стаціонарному навчанні.

- Оскільки діяльність студента вдома не викладач не контролює в повній мірі, це погано позначається на роботі студентів, яким не вистачає мотивації, організованості та сили волі.

Електронні ресурси бібліотеки надають можливість користуватися підручниками та навчальними посібниками в електронному вигляді.

Платформи для проведення відеоконференцій (zoom, Hangouts тощо) дозволяють спілкуватися студентам та викладачам в режимі реального часу у відео форматі. Також ці платформи використовуються для проведення наукових й виховних заходів.

За допомогою електронної пошти здійснюється спілкування та обмін файлами різних форматів.

Використовуючи соціальні мережі, студенти та викладачі завжди в курсі новин та подій, які відбуваються у коледжі.

Месенджери надають можливість для обміну миттєвими повідомленнями між усіма учасниками навчального процесу.

За власним бажанням студенти та викладачі використовують інші ресурси.

В майбутньому, після завершення пандемії COVID-19, використання онлайн-платформ не буде таким популярним, хоч і залишиться актуальним. Такий сервіс надає можливість підтримувати зв'язок між людьми та навколишнім світом у різних форматах – текстовому, аудіо та відео, але людям потрібно більше зв'язку вживу. Дистанційне навчання зробило свій внесок у історію 21-го століття і на прикладі студентів, які навчалися у цій формі, ми лише через роки дізнаємося, як це вплинуло на їх кваліфікованість у навчанні.

Список використаних джерел:

1. Плешаков В. А. Виртуальная социализация как современный аспект квазисоциализации личности. *Проблемы педагогического образования. Сборник научных статей*. 2005. Выпуск 21. С. 48-49.
2. Бойко С. Т. Психологічні аспекти соціалізації підлітків у віртуальному просторі. URL: http://newlearning.org.ua/sites/default/files/tezy/2018/Boiko_Svitlana_2018.pdf

Ганаба Вікторія

курсантка 431 групи Національної академії Державної прикордонної служби

України імені Богдана Хмельницького

Науковий керівник – кандидат соціологічних наук, доцент Білецька Т.В.

ЕТИЧНА КАТЕГОРІЯ ВЗАЄМОДОПОМОГИ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Пандемія COVID-19 спричинила масштабну й системну кризу, яка охопила усі сфери суспільного життя. Вона внесла суттєвий дисонанс й у культурно-духовну сферу життя людини. Як результат вона спричинила перегляд усталених цінностей та духовних пріоритетів, загострила проблеми її фізичного та психічного здоров'я.

Психічне здоров'я дозволяє людині демонструвати стійкість перед низкою життєвих труднощів, віднаходити сили й мотивації для життя в умовах кризового «корона вірусного суспільства». Актуальність проблеми психічного здоров'я у пандемічному суспільстві посилюється невтішною статистикою останніх місяців. Страх перед хворобою, соціальна ізоляція, бомбардування з усіх боків жахливою статистикою й порадами як уберегтися від хвороби, невпевненість у майбутньому тощо суттєво впливають на душевний й психо-емоційний стан людини, підвищуючи стан її тривожності та занепокоєння, збільшуючи кількість стресів та психічних розладів тощо.

Ситуація погіршується й тим, що ВООЗ утримується від прогнозів про тривалість корона вірусної епідемії й можливість її подолати у близькому

майбутньому. Відповідно проблеми пов'язані із психічним здоров'ям будуть надалі набувати неабиякої гостроти й поширення, а тому потребують пошуку й окреслення стратегій їх вирішення. Зауважимо, що попри різноманітність підходів й думок щодо покращення психічного здоров'я у «короно вірусному суспільстві» засадничою є думка про необхідність плекання морально-етичних цінностей особистості. Духовна сфера людини не просто тісно взаємопов'язана із психічними процесами, вона багато у чому їх визначає, продукує й корегує. Очевидно, що культивування людиною системи моральних цінностей та духовних орієнтирів допоможуть людині подолати життєві негаразди, зберегти гармонії із довколишнім світом та з собою, плекатимуть терпимість й гнучкість у відносинах з іншими людьми, орієнтуватимуть на адекватне розуміння життєвих проблем. Таким чином, морально-етичні цінності є вагомим чинником збереження психічного здоров'я людини, оскільки сприяють забезпеченню гармонійної взаємодії людини з навколишнім світом.

Поширення пандемії передбачає ізоляцію та дотримання соціальної дистанції. Ці, на перший погляд, прості правила виявилися досить важкими у дотриманні. Ми не самотні особистості, ми потребуємо спілкування, зустрічей, постійної взаємодії один з одним. Лише серед інших ми здатні бути унікальними й значимими. Заходи ізоляції досить часто сприймаються нами не як захист, а як позбавлення, зазіхання, обмеження у нашій соціальній природі. Очевидно, що ця криза, як і будь-яка інша, дає і можливість надію на те, що ця пандемія допоможе людству усвідомити небезпеку, яку таїть глобальне роз'єднання.

Здатність до взаємодопомоги цінувалася у всі часи й слугувала мірилом людяності й цивілізованості суспільства. Американський антрополог Маргарет Мід розглядаючи під час лекційного заняття артефакти первісного суспільства, запитала слухачів, який із них був першою ознакою цивілізації. Стандартні відповіді студентів, що це могли бути глиняні горшки, гачки чи оброблене каміння були не правильними. Правильною відповіддю була зламана стегова кістка, яка потім зрослася. Саме її М. Мід уважала першою ознакою цивілізації. Антрополог свою позицію пояснила наступним чином. Якщо жива істота у царстві тварин пошкодить лапу, то вона помирає. Зі зламанною лапою вона не зможе втекти від небезпеки, дістатися до річки, щоб напиться або полювати за їжею. Вона стає здобиччю для хижаків, оскільки кістка зростається досить довго. Відповідно, стегова кістка, яка була зламана, а потім зрослася – це доказ того, що хтось витратив час, щоб залишитися з тим, хто отримав це ушкодження, перев'язав рани переніс людину в безпечному місці і охороняв її, поки та не відновиться. Допомогати іншій людині під час важкого періоду – це той вчинок з якого починається цивілізація [3]. Взаємодопомога в умовах пандемії є важливим фактором підтримки психічного здоров'я й душевної рівноваги.

Здатність до взаємодопомоги набуває релевантності з огляду не лише на ті ризики та небезпеки, які має «короно вірусне суспільство». Радше ситуація пандемії загострила ті негаразди суспільного життя, які набувають поширення й розвитку в останні десятиліття. Йдеться про втрату певною мірою чутливості та здатності морального сприйняття інших людей, усунення із сфери свідомості

етичного зв'язку з іншими, не використання повною мірою емоційного стосунку з іншими людьми.

Морально-етичні цінності довіри та взаємодопомоги сприяють здатності людини до взаємної толерантності та емпатії у прийнятті Іншого, плеканні духовної гнучкості та готовності до компромісів, орієнтування на розуміння життєвих цінностей та пріоритетів, відмінних від звичних, визнання соціальної рівності, оскільки усі люди є однаково цінними.

Список використаних джерел.

1. Балл Г.О. Сучасний гуманізм та його діалогічні орієнтири. Психологія і суспільство. 2006. № 3 (25). С. 5–32.
2. Гундаров И.А. Закон духовной детерминации здоровья. Философия здоровья; под ред. А.Т. Шаталова. Москва, 2001. 242 с.
3. Мид М. Культура и мир детства. М.: Наука, 1988. 429 с.

Гуменюк Валерія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач Складанівський О. Л.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПРЕДМЕТА «ЗАХИСТ УКРАЇНИ» В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Одинадцятого березня спеціалізована установа Організації об'єднаних націй, яка опікується проблемами охорони здоров'я у світовому масштабі (ВООЗ) охарактеризувала спалах COVID-19 у світі як пандемію [2].

Новий коронавірус 2019 року (SARS-CoV-2, або 2019-nCoV) – це новий вірус, який спричиняє розвиток респіраторних захворювань у людей (зокрема гострої респіраторної хвороби COVID-19) та може передаватися від людини до людини. Цей вірус уперше був ідентифікований під час розслідування спалаху в м. Ухань, Китай, у грудні 2019 року.

Команда ВООЗ в Україні в межах угоди між Європейським регіональним бюро ВООЗ та Україною тісно співпрацює з національними установами охорони здоров'я та міжнародними партнерськими агентствами [1].

Зокрема, у зв'язку з поширенням COVID-19, оголошено адаптивний карантин [3]. Міністерство освіти України проінформувало, що заклади вищої та фахової передвищої освіти в рамках академічної автономії самостійно визначають, як організувати освітній процес в умовах карантину та які технології використовувати для дистанційного навчання здобувачів освіти [7].

Дистанційне навчання – сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) від тих, хто навчає (викладачів, визначних постатей у певних галузях науки, політиків), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів). Основними принципами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі роботи, надання студентам можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультаційний супровід у процесі дослідницької діяльності. Дає змогу навчатися на відстані, за допомогою диспутів експертів, за відсутності викладача.

При використанні дистанційного навчання під час викладання предмета «Захист України» можуть використовуватися різні методи донесення навчальної методичної інформації до молодих людей з особливими потребами (реферати та конспекти, інтерактивні лекції та семінари). Сьогодні вже змінилося декілька поколінь спеціальних технологій в галузі дистанційної освіти – починаючи від звичайних друкованих освітніх видань до сучасних комп'ютерних технологій: освітнє телебачення, аудіо та відеотрансляції, відеоконференції, E-Learning, різноманітні інтернет-трансляції, інтернет-конференції).

Ефективні методи дистанційного навчання сприяють соціально-психологічній адаптації молодих людей з особливими потребами. Соціально-психологічна адаптація містить компоненти зі своїми показниками: когнітивний, емоційний, поведінковий, психофізіологічний [4]. Показниками психофізіологічного компонента є функціональний рівень нервової системи, стійкість нервової реакції, рівень функціональних можливостей; показниками когнітивного компонента – характеристики розвитку інтелекту; показниками емоційного компонента – характеристика тривожності; показниками поведінкового компонента – рівень емоційної стійкості людини. Соціально-психологічна адаптація визначається також імунними, гормональними процесами, станом нервової та інших систем організму на його біологічному рівні організації.

Отже, аналіз особливостей соціально-психологічної адаптації молодих людей з особливими потребами під час дистанційних занять з предмета «Захист України» в умовах пандемії COVID-19 свідчить, що вона є різновидом особливої соціальної поведінки, яка передбачає засвоєння норм, цінностей, умов нового середовища [5].

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у розробці практичних рекомендацій щодо формування високого рівня соціально-психологічної адаптації молодих людей з особливими потребами під час дистанційного викладання предмета «Захист України».

Список використаних джерел:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. Європейське регіональне бюро. URL: <https://www.euro.who.int/ru/home>
2. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int/ru>
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text>

4. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
5. Коронавірус в Україні. Офіційний інформаційний портал Кабінету Міністрів України. URL: <https://covid19.gov.ua/>
6. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/>
7. MON-COVID 19. INFO. URL: <https://mon-covid19.info/uni>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>

Данілкова Анастасія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач-методист Фаїн А.В.

ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ПОЗИТИВНОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

У 2019/2020 н. р. з огляду на пандемію COVID-19, спричинену коронавірусною хворобою SARS-COV-2, та запроваджені карантинні обмеження, перед закладами освіти України та й усього світу постали нові виклики, пов'язані з забезпеченням неперервності освітнього процесу, спроможністю закладів освіти забезпечити якість і сталість здобуття освіти в умовах карантинних обмежень, необхідністю розвитку дистанційної форми здобуття освіти.

Пандемія COVID-19 спричинила найбільший збій в системі освіти в Україні за всю історію її існування. Вона торкнулася, 1 230 398 вихованців дошкільної освіти, 4 138 466 учнів, що здобували повну загальну середню освіту, 245 775 учнів професійно-технічних закладів освіти та 1 439 706 студентів закладів вищої освіти. Пандемія показала існуючі диспропорції в освіті за рахунок зменшення можливостей здобувати освіту для багатьох найбільш вразливих верств населення, а саме – тих хто має низький соціальний рівень забезпечення, низькі доходи, живе в сільських районах з відсутністю інтернету, особи з інвалідністю, які потребують особливих освітніх потреб та індивідуальних підходів до навчання тощо [3].

Враховуючи все вище зазначене, система освіти сьогодні зазнає змін, що пов'язані із внесенням коректив у цілі, завдання та зміст освітнього процесу, впровадження освітніх інновацій, що забезпечать безперервність освітнього процесу в умовах пандемії. Освітні інновації в умовах пандемії пов'язані з рівнем

інформатизації освітнього процесу та знаходиться в прямій залежності від відповідного оснащення навчальних закладів необхідним обладнанням та програмним забезпеченням, а також від вміння ефективного їх використання. Важливе значення також має рівень розвитку інформаційно-цифрової компетентності, як студентів так і викладачів.

Згідно з Глобальним звітом про розвиток інформаційних та цифрових технологій – 2016 (The Global Information Technology Report), опублікованим Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum), Україна за рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій посіла 64-ту рейтингову позицію серед 139 країн світу. Звичайно, Україна інтегруючись у світовий інформаційно-цифровий простір, зацікавлена у підвищенні рівня інформаційної культури зростаючого покоління. Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів та вчителів, студентів і викладачів, як основних суб'єктів навчального процесу, сьогодні є ключовим у системах освіти економічно розвинених країн в умовах пандемії. В Україні відбуваються процеси розроблення та впровадження нових стандартів, навчальних програм, навчально-методичного забезпечення в галузі інформаційно-цифрових технологій, що дадуть можливість якісно підвищити освітній процес на дистанційній формі. На даний час в нашій країні діють державні програми «Сто відсотків», «Інформатизація освіти» та ін.

Отже, інформатизація освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства, це один з найбільш значущих важелів, що дозволить формувати позитивну громадської думки здобувачів освітніх послуг, саме такі інновації в освіті дають можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення науки в своїй професійній діяльності.

Сьогодні в освітньому просторі для опису навичок та компетентностей у сфері інформатизації освіти вчені, в більшості випадків, використовуються такі терміни, як: цифрова компетентність (digital competence) та цифрова грамотність (компетентність) (digital literacy).

Інформаційна компетентність - це уміння за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати.

Інформаційна компетентність є сукупністю трьох компонентів:

Інформаційна - здатність до ефективної роботи з інформацією у всіх формах її подання.

Комп'ютерна - вміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням.

Застосування - здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій для роботи з інформацією та розв'язання різноманітних задач.

Цифрова компетентність – це здатність вміти використовувати цифрові медіа й ІКТ, розуміти і критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа і медіа контенту, а також вміти ефективно комунікувати у різноманітних контекстах.

Можна виділити чотири комунікативний - онлайн-комунікації в різноманітних формах: електронна пошта, чати, блоги, соціальні мережі та ін.

✓ технічний - ефективне і безпечне використання комп'ютера і ПЗ для вирішення різноманітних задач.

✓ інформаційна і медіа грамотність - пошук, опрацювання, зберігання інформації, створення матеріалів з використанням цифрових ресурсів

✓ споживацький - вирішення повсякденних задач, які задовольняють різноманітні потреби [1].

Підсумувавши, можна зазначити, що сучасні освітні інновації мають формувати у студентів здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею; формувати вміння працювати з комп'ютерною технікою, електронними носіями інформації, хмарними та мультимедійними технологіями, розвивати навички застосувати їх у професійній діяльності та повсякденному житті; давати можливість студенту стати успішною людиною в сучасному інформаційному суспільстві, не зважаючи на пандемію.

Завдання викладача сьогодні – спробувати ширше поглянути на зміст і методи навчання свого предмету, постаратися вплести в канву традиційних навчальних занять з предмета ті, яких сьогодні не вистачає студентам, зокрема, ті що формують вміння та складові інформаційно-цифрової компетентності.

Для ефективного формування позитивної громадської думки щодо освіти в умовах пандемії, викладач має володіти такими інформаційними і цифровими технологіями:

- готовими програмними продуктами, що допоможуть візуалізувати навчальний процес;

- програмами MS Office (Word, Power Point, Microsoft Publisher, Excel);

- Інтернет-ресурсами, слідкувати за їх новинками;

- соціальними сервісами Інтернету;

- засобами зчитування та кодування інформації;

- впроваджувати хмарні технології навчання;

- користуватися Інтернет платформами: Moodle, Google Classroom, Zoom, LearningApps.org;

Від впровадження освітніх інновацій, що будуть сприяти розвитку інформатизації освіти, слід очікувати покращення:

✓ в мотиваційно-емоційній сфері:

- збільшиться інтерес до користування інтернетом для отримання наукової та цікавої інформації;

- вміння критично оцінювати переглянуте;

- потреба нових знань в галузі інформаційних технологій;

- підвищений інтерес до предметної бази.

✓ в діяльній сфері:

- створення власних відеофільмів, блогів, презентацій тощо

- становлення навичок художнього аналізу продукції медіа мистецтва.

Слід також зрозуміти, що дистанційна освіта дозволить розвивати навички здобувачів освіти, що неодмінно знадобляться їм поза закладом освіти:

- критичне мислення;
- креативність та самостійність;
- взаємодія з людьми через соціальні сервіси Інтернету;
- уміння вести переговори, комунікації і грамотно дискутувати;
- уміння слухати і ставити запитання;
- уміння формувати власну думку і швидко приймати рішення.

В сьогоднішньому освітньому середовищі актуальним є вислів американського письменника, професора біохімії Бостонського університету, популяризатора науки: «Я не відчуваю страху перед комп'ютерами, я жахаюсь їх відсутності».

Список використаних джерел:

1. В. Биков, Досвід: Цифрове навчальне середовище, Цифрова компетентність учителя. URL: <https://www.facebook.com/uesaccent/photos/pcb.1809058149395875/1809406686027688/?type=3> (дата звернення: 10.09.2020).
2. Гуревич Р.С. Інформатизація освіти – важливий чинник розвитку суспільства XXI століття. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2016. Зб. № 47. С. 5-10,
3. Карташова Л.А., Бахмат Н.В., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційноосвітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 68. №6. С. 193-204.

Зарицька Анастасія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент *Дудченко В.С.*

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

У процесі цивілізаційного поступу людство зіштовхувалось з цілим шерегом глобальних викликів і загроз. З початку 2020 року ми спостерігаємо процес занурення світу в глобальну кризу, світова економіка виходить в рецесію (економічна теорія), стан турбулентності (квантова фізика), антропологічна криза (філософська антропологія), криза накопичення непотрібних товарів і послуг «суспільство споживання» (політологія, теологія), людська цивілізація знаходить в точці біфуркації (синергетика). Формується нова реальність, в якій інформаційні технології створюють новий базис економіки, фінансів, суспільної свідомості, адже ІТ-суспільство, постіндустріальне суспільство, суспільство знань, це новопосталий і не досліджений феномен (царина нано, біо,

когнітивних, міждисциплінарних дискурсів), і як футуристичний прогноз (транс гуманізм) утворення пост суспільства і пост людини (аватара, кіборга, інформаційного робота, енергетичного двійника людини...).

Глобальне співтовариство зіткнулась з цілою низкою «рукотворних» і метафізичних викликів і загроз, це гарячі і гібридні війни, техногенні катастрофи (Чорнобиль, Фукусіма – 1), екоцид і геноцид, голод і зубожіння значної кількості населення планети, застосування бойових отруйних і радіоактивних препаратів (вбивство Литвиненка, отруєння Скрипалів, Навального), світові пандемії (лихоманка Ебола, коронавірус COVID – 19).

Категорія «криза» походить з грецької «Krisis» і позначає собою карколомну руйнацію, соціокультурний фазовий перехідне становище, найнижча точка падіння будь-якої системи, невідповідність усталеним принципам і загальним положенням будь-якої системи.

Ми спостерігаємо негативні наслідки впливу COVID-19 на всі складні економічні, соціокультурні системні утворення, які прагнуть подолати стан ентропії (другий закон термодинаміки), досягнути рівноваги і уникнути стану руйнівного хаосу. Урівноважений стан і динамічна криза, стабільність і хаос — постійні антагонізми в розвитку системи. Уся людська історія засвідчує, що еволюційний розвиток людства був насичений насиллям, війнами, епідеміями, стихійними природними катаклізмами, революціями, громадянськими війнами, тероризмом, інквізицією тощо [1].

На нашу думку, подолання руйнівного впливу пандемії COVID-19, в сучасному надскладному кризовому періоді, для виходу з небезпечного стану є розвиток духовної свідомості і поведінки, в залученні до духовних засад людства, в злитті їх з науковими і поза науковими знаннями для встановлення між ними гармонійної єдності і коеволюції, метафізичного і матеріального[2].

Як унікальний космічний феномен (антропний принцип) людство живе і виживає, насамперед, завдяки духовним, а не матеріальним цінностям. І хоча б які історичні випробування переживало людство, воно зберігається як культурна єдність лише завдяки духовності, тій нетлінній основі, яка робить людину людиною і підіймає її над буденністю[3].

Нам хочеться вірити в те, що людство, пройшовши випробування COVID-19 навчиться створювати і розвивати нову соціогуманітарну парадигму, нову етику, нову духовну культуру і свідомість для земного і космічного простору.

Нам видається, що у світової спільноти все ж таки залишається шанс шукати і знайти вихід з глобальних кризових станів, але для цього доведеться створити не матеріальну стратегію розвитку, переосмислити хибність споживацької форми людського існування, пройти через епоху духовної реформації і вироблення нової системи планетарних цінностей.

COVID-19 розповсюджений в планетарних масштабах, дасть шанс переоцінки ідеології «суспільства споживання», цінностей матеріалістичного свідомості, масової культури сприятиме наростанню екологічного, антропологічного і інших глобальних кризових явищ. Існує цілком реальна небезпека, що програми стійкого розвитку підтверджуватимуться саме до прагнення пролонгувати в незмінному вигляді цінності техногенної культури,

егоїстичного відношення до «Іншого», природи і культури. Але в цьому випадку потрібно ясно віддавати собі звіт, що вихід із стану глобальних криз буде маловірогідний, а значить, і стійкий розвиток — нереальним.

Список використаних джерел:

1. Кризові ситуації. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану, внутрішні та зовнішні причини криз. URL : https://pidruchniki.com/18421120/menedzhment/krizovi_situatsiyi_ponyattya_krizi_sut_zmist_krizovogo_stanu_v_nutrishni_zovnishni_prichini_kriz
2. Духовні цінності та проблема морального розвитку особистості. URL : <http://eparhia.dp.ua/publikatsii/stati/duhovni-tsinnosti-ta-problema-moralnogo-rozvitku-osobistosti/>
3. Дудченко В. С. Ненасилля як духовний фактор соціокультурного розвитку людства : соціально-філософський аналіз : монографія; Нац. ун-т. Кам'янець-Подільський: Вид-во Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, 2010. 160 с.

Іванова Богдана

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач Шевчук О.В.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сьогоднішній високорозвинутий світ важко чим здивувати у плані цифрових новинок, мало не щодня ми бачимо, що у світі з'являються нові можливості сучасних комп'ютерів, наприклад лондонські вчені винайшли гаджет, який імітує реальний поцілунок, який дає можливість обмінюватись поцілунками так як СМС повідомленнями. Група інженерів з Федеральної політехнічної школи Лозанни і Швейцарської вищої технічної школи Цюриха, розробили електростатичну компактну рукавичку, яка створює відчуття контакту у віртуальній реальності. Тож дистанційне навчання це аж ніяк не новинка, це вимога сучасного, високотехнологічного суспільства, яке невпинно розвивається та вкорінюється у світ цифрових технологій і може похвалитись хорошими досягненнями у створенні штучного інтелекту.

Коронавірусна пандемія внесла свої корективи у розвиток освіти та науки, та дала можливість зрозуміти, що розвиток сучасних технологій, не такий уже і розвинутий у нашій країні, адже є населенні пункти які взагалі відрізані від цивілізації, наприклад якісний інтернет, відсутність якого не дає можливість сповна насолоджуватись таким нововведенням як дистанційне навчання.

Давайте з вами розглянемо переваги та недоліки дистанційного навчання, та за допомогою яких технологій воно впроваджується:

Переваги дистанційного навчання:

- мала ймовірність захворіти від своїх одногрупників та друзів;
- є можливість більше читати літературу не тільки наукову, а й художню;
- не завжди є регламентація по часу навчання;
- можна навчатись та працювати;
- можна вчитись лежачи в ліжку і смакувати ароматну й запашну каву.

Негативні сторони

- набагато більше матеріалу потрібно вивчати самостійно, на це йде значно більше часу, не завжди є можливість звернутись по допомогу;
- багато не зрозумілого матеріалу для якого потрібно було б живе спілкування з викладачем для пояснення;
- відсутність живого спілкування;
- випускним курсам важко писати бакалаврську роботу в телефонному режимі з керівником;
- багато студентів взагалі перестали вчитись (це ті які вчаться на задовільно) в когось просто немає бажання, а хтось не може сам розібратись в великому обсязі матеріалу.

Звісно, дистанційне навчання має і безліч переваг, якщо брати до уваги високорозвинуті країни світу, країни, де студенти не шукають заробіток після навчання, щоб прогодувати хоча б себе, бо студентської стипендії вистачає не більше як на тиждень. Дистанційне навчання повинно базуватись на віртуальній реальності, на тих речах які з головою занурять студента до навчальної проблематики. Але хто ж буде це розробляти? Викладачі у яких вартість ноутбука не перевищує 400\$??? У нас немає таких сучасних можливостей. То ж нам залишається сидіти у мудлі, спілкуватись із викладачами через зум, та вірити у світле майбутнє...

Климак Людмила

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат історичних наук, викладач Кучеров Г.Г.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОСИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Коронавірус – це пандемія, яка змінила наше повсякденне життя. Карантин змусив багато сімей залишатися на самоізоляції вдома, що стало великим психологічним випробуванням [1]. Зокрема, серед основних проблем, які загострилися у цей час, поряд з навчальними та стосунками з однолітками, варто виокремити відносини “батьки-діти”.

Постійне перебування вдома всієї родини, неможливість усамітнення, особистого простору, сварки через режим дня, навчання, часу перебування за комп'ютером є тими чинниками, через які батьки мають приділяти своїм дітям більше уваги. Під час карантинних заходів є чудова нагода допомогти дитині раціонально організувати вільний час, оточити її ще більшою любов'ю і турботою, покращити взаємини у родині [2].

У зв'язку з пандемією діти можуть боятися хвороби і смерті близьких, за своє здоров'я, насилу пристосовуватися до обмежень. Дітям, як і дорослим, властиво переживати стрес, причому його прояви можуть відрізнятися від переживань дорослих. Можливі ознаки стресового стану дітей, які потрібно знати батькам: прагнення бути увесь час поруч із батьками або, навпаки, замкнутість, уникнення спілкування, зміни в поведінці, особливо швидкі і несподівані; боязливість, плаксивість, підвищена тривога, дратівливість, поганий настрій, нетерпимість до зауважень дорослих, зміни в харчуванні (дитина їсть занадто багато або занадто мало) тощо. Для подолання стресу у дітей в ситуації епідемії і самоізоляції доречним буде чітко організувати час, денну активність та нічний відпочинок. Чіткий розпорядок дня створює у дітей відчуття стабільності та надійності. Якісний сон – один із пріоритетних способів боротьби зі стресом.

В умовах пандемії незамінним помічником дитини став комп'ютер і різного роду гаджети. Вони можуть здаватися «порятунком» для батьків із дітьми в умовах ізоляції. Дійсно, гаджети дають можливості дітям для ігор, розваг, спілкування. Однак, батьки повинні пам'ятати про гігієнічні правила користування комп'ютером залежно від віку дитини і ставити розумні часові обмеження для використання дитиною цифрових засобів. Крім того, карантин – це можливість для підлітків наздогнати навчальну програму, підготуватися до заліків, контрольних, ЗНО та зробити ті справи, які відклали на потім. Час ізоляції батьки можуть також використовувати для навчання дитини комп'ютерній грамотності, уникнення онлайн-ризиків, проходження курсів за інтересами [3]. Враховувати слід сексуальну експлуатацію дітей дорослими, агресивно насильницький чи інший небажаний контент, надання дітьми персональної інформації, кібербулінг тощо. Корисним може бути спільне дослідження сайтів, які цікавлять дитину. Відкрите і довірливе спілкування батьків із дітьми має бути гарантією того, що останні зможуть звернутися до дорослих у разі виникнення нестандартних ситуацій при онлайн-спілкуванні і отримати підтримку і захист. Корисно також час від часу відключати всі електронні засоби зв'язку та інформації (телевізор, комп'ютер, гаджети) і присвячувати цей період безпосередньому спілкуванню і цікавим спільним заняттям.

Під час розмов із дітьми варто уважно слухати, особливо, коли вони говорять про свої почуття і переживання. Діти в силу свого віку можуть не розуміти, що відбувається, але відчувають зміни в домашній обстановці, шукають підтримку і заспокоєння у батьків. Останні для дитини є зразком моделі переживання важкої ситуації. Вони можуть розповісти, наприклад, як справлялися з проблемами раніше, у власному дитинстві. Крім того, бесіди з

дітьми повинні стосуватися того, що відбувається, ситуації пандемії, в зрозумілій, доступній формі і спокійній манері. Потрібно говорити з ними абсолютно відкрито [4]. Не варто боятися Нормально зізнатися в незнанні якихось фактів і обставин, не обов'язково вдаватися в деталі або надавати дитині страшну інформацію. Можна розповісти про те, що робиться для того, щоб поліпшити ситуацію, і що потрібно від дитини і від всієї родини. Корисно звернути її увагу на те, що не всі повідомлення в ЗМІ про те, що відбувається, можуть бути правдивими, і краще обговорювати новини з дорослими. Допоможуть обговоренню приклади і позитивні образи лікарів, медсестер, які надають допомогу хворим, волонтерів, які допомагають людям похилого віку. Наприкінці такої розмови краще звернутися до чогось позитивного, веселого, приємного для дитини.

Таким чином, під час пандемії батьки повинні мобілізуватися, набратися терпіння, оптимізму, щоб допомогти пережити таку ситуацію власним дітям.

Список використаних джерел:

1. Карантин без стресу: поради батькам. Хмельницька міська рада: Веб сайт. URL: <https://khm.gov.ua/uk/content/karantyn-bez-stresu-porady-batkam>.
2. Мамо, обійми: поради від психолога, як налагодити стосунки з дітьми різного віку. Новоград-City: Веб-сайт. URL: <https://novograd.city/read/experiance/61194/mamo-obijmi-poradi-vid-psihologa-yak-nalagoditi-stosunki-z-ditmi-riznogo-viku>.
3. Мельниченко Р. Негативний бік позитивного мислення. Українська правда життя: Веб-сайт. URL: <https://life.ppravda.com.ua/columns/2019/01/29/235342/>.
4. Поговори зі мною просто: як батькам знайти спільну мову зі своєю дитиною. Гуляйполе-City: Веб-сайт. URL: <https://gylyajpole.city/read/dosvid/63201/pogovori-zi-mnoyu-prosto-yak-batkam-znajti-spilnu-movu-zi-svoeyu-ditinoyu>.

Кушнір Тетяна

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент *Кушнір Л.А.*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В умовах пандемії COVID-19 навчальна діяльність студентів зазнала кардинальних змін. Дистанційне навчання стало однією з нових реалій сучасного освіти. Тому метою написання тез є аналіз та обґрунтування використання дистанційного навчання в аспекті психологічної діяльності студентів.

При розгляді дистанційного навчання як діяльності, опосередкованої комп'ютерними технологіями, можемо відзначити, що вона характеризується низкою психологічних особливостей в порівнянні з традиційними формами навчання. По-перше, введення дистанційної освіти принципово змінює рольові позиції «викладач» – «студент». Під час традиційної форми навчання викладач виступає як інтерпретатор знань, а от в умовах дистанційного навчання функцію інтерпретації знань приймає на себе студент. Викладач же стає координатором цих знань, він консультує студентів, спрямовує роботу пізнавальних процесів студента, тобто бере на себе функції супроводу професійного становлення студента.

По-друге, в умовах дистанційного навчання відбулося стрімке збільшення обсягів самостійної роботи, яка, за словами А. Берьозіна, вимагає оволодіння спеціальними прийомами самоорганізації самостійної навчальної діяльності [1, с. 13–14]. Це висуває високі вимоги до сформованості суб'єктності здобувачів вищої освіти, їх здатності самостійно забезпечувати якісне засвоєння навчального матеріалу та протистояти «спокусам» у вигляді соціальних мереж та інших форм дозвілля.

Як зазначає Т. Ольхова, управління становленням суб'єктності студентів має бути спрямоване, перш за все, на активізацію механізмів самоорганізації. Результатами цього є прояв себе як організованих суб'єктів вільного свідомого вибору, продуктивної освітньої діяльності, сформованих мотиваційно-ціннісних орієнтацій, професійної самосвідомості, власної філософії життя, саморегуляції, самоаналізу, творчості, співпраці з викладачами, здійснення контролю за отриманими результатами тощо [2, с. 20–29]. Так, до прикладу, М. Смульсон аналізує суб'єктність у віртуальному просторі як чинник саморозвитку, постійної праці по вдосконаленню себе [3, с. 23]. Це свідчить про важливість таких виявів суб'єктності студентів під час дистанційного навчання, як готовність аналізувати причини зауважень викладачів, усвідомлювати недоліки у виконанні поставлених завдань та виправляти допущені помилки з метою підвищення навчальної успішності, виховувати в собі відповідальність, посидючість тощо.

З огляду на вищевикладене, зазначимо, що студенти відчують такі труднощі в соціально-психологічній адаптації до дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19:

- 1) труднощі у встановленні контакту:
 - брак живого спілкування з викладачем. Так як студенти усвідомлюють, що викладач є найважливішим транслятором досвіду, без якого неможлива професійна соціалізація;
 - брак живого спілкування з іншими студентами з метою обміну знаннями та інформацією, розвитку соціально-емоційної сфери життєдіяльності;
 - першокурсники достовірно гірше оцінюють викладачів з особистих і професійних якостей, так як немає прямої взаємодії;
- 2) низька ціннісно-мотиваційна та волевовольова саморегуляція, що безпосередньо впливає з необхідності самостійного цілеутворення,

прогнозування результату своїх дій, коригування власної навчальної діяльності, творчості тощо;

3) «Я»-образ характеризується менш позитивним ставленням до себе, ніж під час традиційного навчання в ЗВО;

Отже, в умовах дистанційного навчання психологічна діяльність студентів орієнтована на перебудову цільових установок і ціннісних орієнтацій; формування та розвитку «Я»-образу; створення умов для становлення особистості, реалізації її права на індивідуальний творчий виклад, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку; побудову нового типу стосунків і спілкування педагогічної взаємодії між викладачем і студентом, які не характеризуються примусовістю, підкореністю, а спрямовані на становлення співтворчості; формування у студентів усвідомленого ставлення до способів організації навчальної діяльності тощо.

За результатами нашого дослідження, можна зробити висновок, про те, що усунення труднощів, які виникають у студентів під час дистанційного навчання, можливе завдяки розробці та реалізації різних механізмів компенсації соціально-емоційної незадоволеності процесом взаємодії в системі викладач – студент і студент – студент. Це може істотно підвищити результативність дистанційного навчання. Таким чином, має бути обов'язкове впровадження програм (50%), за допомогою яких можливе живе інтерактивне спілкування викладача та студента (Skype, Zoom, Google Meet та інших). А також проведення психологічних настановчих консультацій (у навчальних закладах) в онлайн-режимі, щодо шляхів формування суб'єктності студентів у процесі навчання, самоорганізації та постановки їхніх ціннісно-мотиваційних орієнтирів.

Зазначені моменти дозволять намітити нові перспективи в подальших розробках проведеного дослідження.

Список використаних джерел:

1. Березин А. Ф. Развитие субъектности студентов-психологов в процессе самостоятельной учебной деятельности: автореферат дисс. канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогическая психология. Ставрополь, 2002. 21 с.
2. Ольховая Т. А. Становление субъектности студента университета: монография / науч. ред. А. В. Кирьякова. Оренбург: ГОУ ОГУ, 2006. 186 с.
3. Смульсон М. Л., Депутат В. В., Иванова О. В. Психологічні умови розвитку суб'єктної активності у віртуальному просторі. Розвиток суб'єктної активності дорослих у віртуальному просторі: монографія. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. С. 22–34.

Моргун Владислав

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Присакар В.В.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Події, які відбуваються сьогодні у світі унаслідок поширення пандемії COVID–19, належать до надзвичайної ситуації на глобальному рівні, тому їх слід розглядати як складне соціально-політичне явище [2; 3]. Проблема діяльності соціальних працівників у цих умовах набуває особливої актуальності. Соціальна робота як професійна діяльність призначена і спрямована на активізацію можливостей населення щодо задоволення нагальних потреб в цілому та кожної особистості зокрема, надання соціальних послуг, створення сприятливих передумов для життєвого самовизначення та самореалізації, вирішення невідкладних проблем, реалізації творчого потенціалу, підтримки інноваційної діяльності та громадської активності [1, с. 17]. Це потребує, у свою чергу, від соціального фахівця сумлінного виконання професійних завдань, високого рівня фахової самоактуалізації з обов'язковим дотриманням цілей діяльності соціальних служб та основних напрямів державної політики у сфері надання соціальних послуг. Водночас, в умовах сьогодення, фахівці соціальної роботи у процесі своєї професійної діяльності зустрічаються з низкою організаційних та соціально-психологічних проблем, що зумовлюють виникнення додаткових труднощів у реалізації їхніх основних та специфічних функцій тощо.

З метою дослідження особливостей діяльності фахівців соціальної сфери в умовах пандемії нами було проведено опитування серед студентів випускних курсів освітніх рівнів «молодший спеціаліст» і «бакалавр», які здобувають фах «Соціальна робота» у Подільському спеціальному навчально-реабілітаційному соціально-економічному коледжі. Їм були запропоновані для відповіді питання: «Які соціальні та індивідуально-психологічні наслідки викликає у Вас ситуація, пов'язана із поширенням пандемії COVID–19?»; «У чому Ви вбачаєте роль соціальної роботи у протидії пандемічній загрози?».

У своїх відповідях як наслідки студенти зазначили: відчуття тривоги, занепокоєння, депресію, обмеження соціальних контактів, негативний вплив інформації із випуску новин чи соціальних мереж, відсутність реального спілкування у процесі дистанційного навчання. Крім того, на думку студентів, сидіння за комп'ютером унаслідок такого навчання провокує втому, зниження активності, неефективне засвоєння навчального матеріалу тощо.

Щодо ролі соціальної роботи у протидії пандемічній загрози думки студентів є такими: першочергове завдання вбачають у широкому залученні працівників соціальної сфери до профілактичних заходів, спрямованих на формування адекватної поведінки в умовах карантину, особливо щодо вразливих груп населення. До цих груп насамперед відносять людей похилого віку – пенсіонерів, тому, на думку опитуваних, важливо саме з ними проводити інформаційно-профілактичну роботу щодо поведінки під час карантину,

роз'яснювати, чому так важливо не виходити за межі місця постійного проживання, дотримуватися елементарних санітарно-гігієнічних вимог. Опитувані вважають, що необхідно націлювати такі групи населення на зміну стилю свого життя: не ходити до супермаркетів за продуктами, товарами першої необхідності, до аптеки – за ліками і т. і. Усе, що їм необхідно, треба доставляти до порогу домівки.

У ході проведеного опитування з'ясовано, що студенти, як майбутні соціальні працівники, вбачають ефективну професійну діяльність в умовах пандемії в активній участі у волонтерському русі, спрямованому на організацію допомоги людям похилого віку, які найбільше перебувають у групі ризику. Така волонтерська діяльність, на думку опитуваних, має відбуватися у взаємодії із оперативними штабами і центрами соціального обслуговування, які зобов'язані вчасно повідомляти, яка допомога потрібна та яким чином її можна здійснити.

Висновки. Отож, проблема професійної діяльності фахівців соціальної сфери як наслідок перебування особистості у кризовій ситуації через пандемію не стане швидкоплинною, а негативні наслідки цього явища населення буде відчувати ще довгі місяці та навіть роки, тому виникає гостра необхідність надання населенню інформації про своєчасну психологічну профілактику та гігієну. У таких умовах їхня діяльність має носити адресний та випереджувальний характер.

Соціальним працівникам, для протидії пандемічній загрозі, необхідно проявляти високий професіоналізм, відповідальність, професійну етику щодо своїх клієнтів, націлюючи їх на необхідність своєчасного звертання за фаховою допомогою, застосування методів самодіагностики та саморегуляції емоційного стану для забезпечення свого психологічного комфорту.

Список використаних джерел:

1. Балахтар В. В. Психологія особистості фахівця з соціальної роботи. Монографія. Київ: Талком, 2016, 384 с.
2. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19. Постанова Кабінету Міністрів України. 2020. 03.11. № 211. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS18333.html (дата звернення: 20.09. 2020).
3. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19. Наказ МОН України. 2020. 03.16. № 406. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS18333.html (дата звернення: 55.09. 2020).

Семенов Дмитро

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – кандидат історичних наук, викладач Кучеров Г.Г.

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Пандемія стала серйозним викликом для системи вищої освіти. У березні 2020 р. Генеральний директор організації ЮНЕСКО Одрі Азулай заявила, що через пандемію коронавірусу COVID-19 понад 1,5 мільярда молодих людей у 165 країнах світу не можуть відвідувати заняття через закриття загальноосвітніх та вищих навчальних закладів [1]. Виникла потреба у переорієнтації процесу навчання. Щоб не відстати від програми, студенти повинні були продовжувати навчання навіть після тимчасового закриття вузів, швидко переключившись із традиційного офлайна на нові формати.

Очевидним рішенням проблеми стало дистанційне навчання, яке під час пандемії набуло по-справжньому масовий характер. Наприклад, в Китаї на інтернет-заняття перейшли 278 мільйонів школярів і студентів.

Запровадження карантину змінило життя кожного з нас, особливо вплинуло на заклади освіти, змусивши пристосовуватися до нових умов надання освітніх послуг. Студенти, мабуть, є найбільш постраждалими учасниками освітнього процесу протягом усієї пандемії. Особливо ті, хто навчався на випускних курсах стурбовані впливом COVID-19 на якість навчання. Студенти та члени їхніх сімей, які перенесли COVID, викликали значне занепокоєння серед студентських громад. Оскільки бакалаври, як правило, активно залучаються до різних громадських програм, установи зіткнулись із серйозними проблемами, забезпечуючи стажування, міжнародні навчальні поїздки та обміни, а також інші елементи освітніх програм університетського життя. Економічні наслідки COVID-19 призвели до того, що значна частина студентів зазнає труднощів, у тому числі й іноземні студенти, які перебувають у країні навчання протягом усієї пандемії [2].

Масовий перехід на навчання із застосуванням дистанційних технологій виявив труднощі з наявністю високошвидкісного інтернету в студентів вдома і відсутність коштів для електронного навчання у їх частини. Звичайно, і вузи в такому режимі працювали вперше. Знадобилася організаційна “перебудова” всієї освітньої діяльності, а також новий формат роботи викладача. Наскільки були готові до цього студенти? Відомо, що не у всіх є технічні засоби для дистанційного навчання, а також доступ до інтернету є далеко не в кожній родині, особливо якщо ми говоримо про сільські і важкодоступні території. Очевидно, що багато студентів виявилися не готовими до нових форм організації освітньої діяльності. І головні проблеми тут зовсім не технічного, а організаційного плану. Роль педагога і батьків у цих умовах стала ще більш значущою: правильно і ефективно організувати самостійну діяльність студентів, виконання навчальних завдань, їх перевірку і оцінку.

COVID-19 спонукав вищі навчальні заклади України ухвалювати інноваційні рішення за відносно короткий проміжок часу. Для забезпечення дистанційної освіти в українських ВНЗ під час карантину були запроваджені офлайн та онлайн-курси через різні веб-сервери, платформи, ресурси та соціальні медіа: Moodle, Zoom, Skype, Viber, Telegram, Messenger, Google-клас тощо [3].

У березні 2020 року кафедрою політичних, соціальних та культурних досліджень Харківського національного педагогічного університету імені Сковороди було проведено онлайн опитування серед українських студентів та викладачів на рахунок впровадження дистанційного навчання, його переваг та недоліків. За результатами цього опитування складено перелік переваг та труднощів нової форми навчання.

До категорії труднощів було віднесено такі аспекти:

1. Технічні питання.

Реальність показала, що не всі заклади вищої освіти технічно підготовлені, тож лекції та семінари проводилися з використанням сервісу Google Classroom, знання оцінювалися за допомогою текстових тестів, підготовка та презентація проєктів проводилася через Skype, нові платформи, ресурси та соціальні мережі (Moodle, Zoom, Skype, Viber, Telegram та Messenger).

2. Психологічні проблеми.

Студенти зазначили відсутність живого спілкування, неможливість повторної здачі пропущених практичних занять, значне збільшення завдань, брак часу на їх виконання, зобов'язання виконувати свої сімейні обов'язки щодо контролю та догляду за молодшими братами, поки вузи закриті на період проведення онлайн-занять, обмежений доступ до комп'ютера, оскільки батьки теж переведені на віддалену роботу [1].

З усього вищесказаного можна зробити наступні висновки:

- студенти не в повній мірі адаптувалися до дистанційного навчання і вважають за краще відвідувати заняття у вузах;
- у більшості студентів виникають проблеми з переходом на онлайн-навчання з використанням дистанційних освітніх технологій, серед них проблеми з інтернетом, із входом на освітній портал вузу тощо;
- при виникненні проблем дистанційного навчання на допомогу приходять, у першу чергу, одногрупники;
- багатьом із студентів більш необхідне живе спілкування, ніж віртуальне;
- при дистанційному навчанні в період пандемії студенти бояться не здати сесію.

Отже, проблема адаптації студентів до дистанційного навчання в умовах пандемії є актуальною і такою, що потребує своєчасного реагування та розв'язання.

Список використаних джерел:

1. Covid-19 та дистанційне навчання у закладах вищої освіти: аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань. URL: <https://nubip.edu.ua/node/79877> (дата звернення: 6.10.2020)

2. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1467-8551.12425> (дата звернення: 6.10.2020)
3. Higher Education Institutions in Ukraine during the Coronavirus, or COVID-19, Outbreak: New Challenges vs New Opportunities. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2771> (дата звернення: 6.10.2020)

Стельмах Анастасія

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

*Науковий керівник – викладач кафедри соціальної роботи та психології
Волощук М.Б.*

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ПАНДЕМІЇ COVID-19

Дистанційне навчання та дистанційна освіта відіграє дедалі важливу роль у життєдіяльності навчальних закладів в умовах пандемії Covid-19. Наразі дистанційна взаємодія вчителя і учня, викладача і студента є надзвичайно поширеною практикою та чи не найкращою альтернативою, яку пропонує навчальний заклад та сучасна освіта загалом.

Розглядаючи дане питання, слід розмежовувати поняття «дистанційне навчання» та «дистанційна освіта». На думку С.В. Мельніченко, Г.М. Ржевського та В.П. Роганова дистанційне навчання є «однією з нових реальностей сучасної освіти» [2, с. 242]. Дослідниками підкреслюється інноваційний характер дистанційного навчання, а в умовах пандемії, дистанційне навчання вбачається гарним досвідом впровадження інноваційних методик та технологій.

Так, вивченням теорії і практики дистанційного навчання займались вітчизняні та закордонні науковці, фахівці: Ю. Афанасьєв, А. Ахаян, А. Бурлак, Ж. Зайцева, М. Карпенко, В. Кухаренко, С. Нестерова, О. Полат.

У світовій практиці і в Україні можна виділити кілька різновидів технологій дистанційного навчання. Наявність та ефективність даних технологій підкреслює та пояснює М. В. Кобаль, акцентуючи увагу на таких технологіях дистанційного навчання: кейсовій, сітьовій, кейсово-сітьовій технології [1, с. 163-164].

Кейсова технологія полягає у наданні студенту навчальних матеріалів на паперових, магнітних або інших носіях для самостійного вивчення, а комунікація між викладачем та студентом здійснюється з використанням комп'ютерних мереж, телефонних, очних зустрічей.

Сітьова технологія – навчальні матеріали розміщуються на вилученому Web-сервері, а доступ до нього здійснюється студентом через мережу Інтернет; комунікація викладача і студента здійснюється через Інтернет мережу.

Кейсово-сітьова технологія – симбіоз, поєднання кейсової та сітьової технологій зі зміщенням акценту у комунікації у той чи інший бік.

Однак, обираючи ту чи іншу технологію, варто пам'ятати про соціально-психологічні особливості здобувача освіти, адже у дистанційному навчанні важливу роль відіграє саме соціалізація особистості, а в час поширення пандемії Covid-19, проблема вивчення особливостей взаємодії викладача та студента, соціалізація студента у кіберпросторі набуває особливої актуальності. Варто відзначити важливість присутності контакту між викладачем та студентом, а також активності їх комунікації.

За результатами дослідження С.В. Мельніченко, Г.М. Ржевського та В.П. Роганова, особистість, яка навчається на дистанційній формі навчання, відчуває значні труднощі «у встановленні контакту в контексті освітньої системи; достовірно гірше оцінює викладачів за особистісними і професійними якостями; мало піклується про свою майбутню професію, як би «не бачить» себе в ній. Образ Я особистості під час дистанційного навчання характеризується менш позитивним ставленням до себе, ніж у ситуації традиційного навчання» [2, с.247]. Тому гармонійний розвиток особистості, її соціалізація в умовах дистанційного навчання з використанням кіберпростору на сьогодні має надзвичайно важливу роль.

У цьому плані вважаємо за потрібне погодитись із думкою Т.В. Михалєвської щодо ефективності застосування освітніх case-методик задля створення умов, завдяки яким, студент перетворюється з об'єкта навчання на суб'єкт навчання. Так, на думку Т.В. Михалєвської, саме впровадження «інтерактивних case-методик у викладання фахових дисциплін дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Студент стає співавтором лекції, семінарського заняття тощо. Підхід до студента, який перебуває в центрі процесу навчання, ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості, добре відомий ще з праць Ш. Амонашвілі, Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Шаталова, В. Дяченка, С. Шевченка та ін.» [3, с. 184]. Враховуючи думку Т.В. Михалєвської, вважаємо за потрібне відзначити важливість наявності контакту викладача зі студентом як невід'ємної складової розвитку особистості у професії, адже відсутність активної взаємодії зі студентом породжує ряд питань та проблем у організації навчання та формуванні майбутнього фахівця.

Крім того, у відсутності повноцінної комунікації учасників освітнього процесу може виникнути комунікативний бар'єр як психологічна перепона та перешкода, що виникає внаслідок відсутності взаєморозуміння в учасників комунікації. Однак небезпечність комунікативного бар'єру полягає у тому, що він має усі шанси перерости у бар'єр відносин, що супроводжуватиметься почуттям недовіри чи ворожості до інформації, яку пропонує викладач та до особистості викладача.

Тому для успішного розвитку особистості в умовах сучасних викликів сьогодення у сфері освіти і науки та задля забезпечення успішного процесу навчання майбутнього фахівця, задля його соціально-психологічного комфорту, слід враховувати триєдину особливість структури взаємодії учасників дистанційного навчання - «навчальний предмет/інформація – вчитель/викладач – активна взаємодія/співпраця», що є успішним інструментом як для викладача так і для студентів в умовах дистанційного навчання та дистанційної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Кобаль М. В. Технології дистанційного навчання в освітньому процесі України: проблеми та перспективи. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. № 7 (312). 2017. С. 160-174.
2. Мельніченко С.В., Ржевський Г. М., Роганов В.П. Психологічно-організаційні особливості дистанційної форми навчання в сучасних умовах. Вісник Національного університету оборони України. 6 (37). Київ : 2013. С. 242-247.
3. Михалєвська Т.В. Перспективи використання case-технологій в умовах дистанційної освіти. Педагогічний альманах. ВИПУСК 25. 2015. С. 183-189.

Стефанцева Вероніка

Кам'янець-Подільський індустріальний коледж

Науковий керівник – викладач економічних дисциплін Тарасенко Ю.Б.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

У сучасному суспільстві проблема адаптації виступає однією з ключових проблем психологічної науки. Високі темпи життя, постійні інформаційні перевантаження і дефіцит часу все більше впливають на психіку особистості і стають причинами різних відхилень в нормальній діяльності окремих чи багатьох функціональних систем організму [4, с.71].

Пандемія коронавірусу викрила слабкі місця у всіх сферах життя та змусила передивитися погляд на звичний перебіг подій та призвичаїтися до нових умов. Зокрема, це стосується системи освіти. Так, на початку березня ідея дистанційного навчання здавалася неефективною, а зараз студенти за усталеним графіком виконують домашні й контрольні завдання, і дистанційне навчання стало буденністю.

Головною проблемою для студентів на дистанційному навчанні стала **цифрова нерівність** – не у всіх удома є доступ до техніки та мережі.

За даними Міністерства цифрової трансформації, у 2019 році рівень покриття інтернетом в Україні доходив до 70%. Нерівномірний доступ до

швидкісного покриття, брак сучасної техніки, а також різний рівень комп'ютерної грамотності й навичок роботи з онлайн-інструментами як серед викладачів так і серед студентів поглиблює наявні нерівності між мешканцями міст і сіл, а також між більш і менш заможними домогосподарствами. Студенти з бідних та менш освічених родин відстають від своїх однолітків, що мають кращі стартові умови, на 2-3 роки навчання. Карантин може ще більше поглибити цей розрив [5].

Наступна проблема студентів на дистанційному навчанні – загальна **непідготовленість до онлайн-формату навчання та відсутність мотивації**. Практично весь навчальний матеріал студент-дистанційник освоює самостійно. Це вимагає достатньої сили волі, відповідальності і самоконтролю. Швидше за все, ніхто його підганяти чи заохочувати до навчання не стане. Підтримувати потрібний темп навчання без контролю з боку вдається не всім.

Ще одна важлива психологічна проблема – **соціальна ізоляція**, недостатність живого спілкування під час навчання. Наша здатність адаптуватись до стресу може бути розміщена на двох шкалах: активності/пасивності та оптимізму/песимізму. Відповідно люди, які активно і з оптимізмом, покладаючись не тільки на зовнішні, а й внутрішні ресурси (віру, здатність покладатись на соціальні стосунки) будуть виходити з карантину, адаптуватимуться до змін легше. А ті, хто перебуває в координатах пасивності та песимізму, будуть вдаватися до менш адаптивних способів пристосування, як генерування тривоги, накручування [6]. Часто те, що підтримує наш психічний баланс – щоденна ритуалізована активність, звичне і повторюване. Це усталений режим дня, самоорганізація, чіткий розподіл дій.

Дистанційна освіта не розвиває комунікабельність студента. При дистанційному навчанні особистий контакт студентів один з одним і з викладачами мінімальний, а то і цілком відсутній. Тому така форма навчання не підходить для розвитку комунікабельності, впевненості, навичок роботи у команді.

Але дистанційна форма навчання має свої переваги:

- Доступність навчальних матеріалів. Зникає проблема нестачі чи відсутності підручників, навчальних посібників чи методичних розробок, адже всі необхідні джерела інформації надає викладач під час занять.

- Можливість навчатися у темпі, якому зручно студенту. Завжди можна повернутися до вивчення більш складних питань, кілька разів вивчати лекції, перечитати переписку з викладачем, а вже знайомі можна пропустити. Головне, успішно і вчасно проходити атестації, виконувати роботи та здавати тести в on-line – режимі.

- Можливість навчатися в будь-якому місці. Студенти можуть вчитися, не виходячи з дому, перебуваючи у будь-якому місті, селі. Щоб приступити до навчання, необхідний лише комп'ютер з доступом до Інтернету.

- Можливість навчатися у будь-який час. Студент, який навчається дистанційно, може самостійно вирішувати, коли і скільки часу йому приділяти на вивчення матеріалу.

- Навчання без відриву від іншої діяльності, роботи чи хобі. Для дистанційного навчання зовсім не обов'язково брати відпустку на місці роботи (якщо студент підробляє або працює), кидати займатися улюбленою справою.

- Мобільність. Зв'язок з викладачами здійснюється різними способами: по телефону, електронною поштою та через мобільні додатки.

- Індивідуальний підхід. При традиційному навчанні викладачу досить важко приділити необхідну кількість уваги всім студентам групи, підлаштуватися під темп роботи кожного. Використання дистанційних технологій підходить для організації індивідуального підходу.

З перерахованих вище переваг можна зробити висновки, що дистанційна форма навчання дає нові можливості для навчання студентів, головне їх бажання.

Поради студентам (та взагалі всім, хто працює дистанційно) під час карантину:

Зберіть тих, із ким разом проживаєте, й попередьте, що ваша присутність вдома в робочий час потребує зміни формату спілкування.

Структуруйте свій робочий день, складіть графік роботи, не відволікайтесь на дрібниці. Виконайте всі заплановані завдання, а решту часу використайте для саморозвитку чи пошуку цікавої інформації, наприклад, безкоштовні онлайн курси Prometheus та Udemu. Зручно організуйте своє робоче місце. Під час карантину ви – працюєте. Не просто перебуваєте вдома, а повноцінно виконуєте всі свої завдання протягом усіх навчальних занять за розкладом. Будьте на зв'язку! Споживайте менше негативної та зайвої інформації. Особливо важливо це врахувати в кризовий період, коли неправдива, але доступна інформація є засобом маніпуляції свідомістю.

Підтримуйте одне одного. Хваліть за досягнення або нові ідеї, заохочуйте ініціативність і креативність, говоріть друзям, рідним, викладачам приємне просто так, без особливого приводу.

Отже, ми говорили про активних оптимістів, які добре справляються з стресами. В них є ще один лайфхак – добре збережене почуття гумору. Це те, що завжди рятує нас від стресів та різних змін.

Провідні психологи світу твердять, що після карантину світ зміниться, і так як раніше вже не буде. Але це прекрасний момент поміркувати над зробленим і скласти плани на майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Алексеева Т.В. Психологичні фактори та прояви процесу адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі: Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 / Т.В. Алексеева; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2004. – 20 с.
2. Петрова Н.И. Уровень самоактуализации студентов и их социально-психологическая адаптация/Н.И.Петрова // Психологический журнал. – 2003. – т.24 - №3. – С. 116-120.
3. Слоботчиков И.М. Переживание одиночества в контексте проблем психологической адаптации студентов психолого-педагогических вузов/ И.М.Слоботчиков // Психологическая наука и образования. – 2005. - №4. – С. 71-77.

4. Соціальна справедливість і коронавірус: аналіз наслідків для добробуту
URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/sotsialna-spravedlyvist-i-koronavirus-analiz-naslidkiv-dlia-dobrobutu>
5. Пристосуватись до карантину – стикнутись і прийняти свою безпорадність,
– психотерапевтка URL: <https://dyvys.info/2020/05/08/prystosuvatys-do-karantynu-styknutys-i-pryjnyaty-svoyu-bezporadnist-psyhoterapevtka>

Стришка Євген

*Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

Науковий керівник – викладач кафедри соціальної роботи та психології

Волощук М.Б.

КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ І СВІТОГЛЯДНІ ЗМІНИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНТЕНСИВНОГО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА COVID-19

В епоху розвитку інформаційного суспільства, діджиталізації у різних сферах діяльності людини розвиток особистості відбувається у віртуальному інформаційному середовищі. На сьогодні дослідження процесу соціалізації особистості, а також кіберсоціалізації особистості представлені в роботах таких науковців, як Є.П. Белінська, С.В. Бондаренко, Є.І. Горошко, А.Ю. Егоров, А.Є. Жічкіна, М. Іванов, В.В. Кучеренко, А.В. Мінаков, В.А. Плешаков та інші. При цьому, на сучасному етапі розвитку суспільства вивчення особливостей соціалізації особистості в умовах віртуального середовища є актуальним, новим та доцільним.

Інформаційне середовище – поряд із звичним для нас природним, соціальним, освітньо-культурним середовищем, відіграє визначальну роль у взаємодії суспільства. Однак до початку пандемії Covid – 19 інформаційні Інтернет ресурси використовувались, переважно, як додаткові ресурси, тобто, простір, який надає додаткову інформацію і додаткові послуги, цікавий Інтернет-додаток, які не мали такої надзвичайно інтенсивної присутності у повсякденному житті суспільства. З поширенням пандемії у світі комунікація змістилась у сферу Інтернет-ресурсів та платформ, акцент взаємодії у соціумі сміливо здійснюється, враховуючи тенденції та специфіку он-лайн комунікації, а усі сфери діяльності суспільства сміливо та впевнено інтегруються в Інтернет мережу, встановлюючи стійку тенденцію та потребу у Web-інтеграції.

Так, акцент у комунікації різних сфер життєдіяльності соціуму переважно формується навколо Web-мереж, різних платформ та сайтів інформаційного середовища, яке ще має назву кіберпростір. Особливості дослідження питання

умов формування особистості та взаємодії індивідів в кіберпросторі стало окремим предметом та об'єктом дослідження. Так, виникає поняття «кіберсоціалізація».

Вперше термін «кіберсоціалізація» був введений російським науковцем В.А. Плешаковим у 2005 році. Під кіберсоціалізацією – соціалізацією особистості у кіберпросторі – він розуміє процес якісних змін структури самосвідомості особистості, що відбувається під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій у контексті життєдіяльності [4, с. 48].

На думку О.В.Вознюк, кіберсоціалізація «постає процесом якісної зміни структури самосвідомості особистості, потребнісно-мотиваційної сфери індивідуума, що відбувається під впливом і внаслідок використання людиною сучасних інформаційно-комунікативних і комп'ютерних технологій в контексті життєдіяльності» [1, с. 23]. Така якісна зміна структури самосвідомості особистості прискорюється внаслідок змін в існуючому сучасному суспільстві.

Сьогодні такою «перевіркою» для людства став розвиток особистості в умовах інформаційного суспільства та в умовах поширення пандемії Covid-19.

Інтернет, або віртуальний простір в умовах пандемії породжує ряд проблемних питань, які впливають, як зазначають науковці, негативно на гармонійний розвиток у реальному житті особистості. Такими реаліями є віртуальне середовище й інформаційні ресурси, які породжують специфічну інформаційну реальність навколо особистості. Тому виникає питання формування медіа-імунітету.

На думку Л.А.Найдьонові: «Медіаімунітет сьогодні став реальною частиною імунітету організму. І саме тут найбільш затребуваними є знання з досить нової галузі соціальних наук – медіа психології» [3, с. 6]. Фахівці ВООЗ вводять термін «інфодемія», під яким розуміється вибухове зростання недостовірної інформації під час спалахів і утруднення отримання чіткої достовірної і корисної інформації в умовах інформаційного шуму.

На думку Л.А.Найдьонові, в умовах пандемії найбільш поширені «медіапсихологічні феномени карантинного життя - тривожний інформаційний вир, пресищеність медіапотокми, поляризація і консервація негативного спілкування» [3, с. 6].

Однак, на противагу негативним явищам та впливу кіберпростору на формування особистості, слід відзначити важливий фактор та позитивні особливості щодо розвитку особистості у сфері Інтернет-економіки. Адже, завдяки гнучкості сучасного ринку та, враховуючи маркетингові дослідження, слід підкреслити важливість кіберсоціалізації у контексті взаємодії суспільства в умовах розвитку Інтернет-економіки. Так, значущість й ефективність кіберсоціалізації у розвитку Інтернет-економіки є надзвичайно високою, оскільки кожен член суспільства є учасником та споживачем Інтернет-послуг у

повсякденному житті, що покращує та впливає на розвиток взаємодії особистості з іншими членами суспільства та сферами її діяльності.

На думку М. Й. Ковач, в «Інтернет-економіці формуються сектори підприємництва, які можуть існувати тільки в інформаційному середовищі, при цьому відбувається зменшення чисельності посередників. Від впровадження сучасних інформаційних та Інтернет-технологій залежить не тільки технологічний стан економіки, а й формування новітнього інтелектуального соціуму, який зможе підвищити конкурентоздатність економіки країни, підвищити її роль у міжнародному поділі праці» [2, с. 191]. Так, кіберсоціалізація та ресурси мережі Інтернет, безумовно, створили наступні умови для розвитку іншого рівня взаємовідносин у соціумі, а також забезпечили високий рівень сформованості потужної платформи для організації успішного формування «новітнього інтелектуального соціуму» в інформаційно-комунікаційному просторі.

Список використаних джерел:

- 1 Вознюк О.В. Кіберсоціалізаційні наслідки комп'ютеризації як суттєвого чинника побудови сучасного інформаційного простору. *Наукові записки Малої академії наук України*. Збірник Наукових праць. Серія: Педагогічні науки. Вип. 4. К., 2013. С. 23-35.
- 2 Ковач М.Й. Роль і місце Інтернет-економіки в сучасній економічній системі. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія Економіка. Випуск 1(47).Т.2. Ужгород, 2016. С. 188-192.
- 3 Найдьонова Л. А. Медіапсихологічні феномени інфомедії. Досвід переживання пандемії covid-19: дистанційні психологічні дослідження, дистанційна психологічна підтримка: матеріали онлайн-семінарів 23 квітня 2020 року «Досвід карантину: дистанційна психологічна допомога і підтримка» та 15 травня 2020 року «Дистанційні психологічні дослідження в умовах пандемії covid-19 і карантину» / [за наук. ред. М.М. Слюсаревського, Л.А. Найдьонової, О.Л. Вознесенської]. [електронне видання]. 2020. С.6-9
- 4 Плешаков В.А. Виртуальная социализация как современный аспект квазисоциализации личности. *Проблемы педагогического образования* : сб. науч. статей. Вып. 21. Москва : МПГУ – МОСПИ, 2005. С. 48-49.

Науковий керівник – кандидат історичних наук, викладач *Палилюлько О.М.*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Кожен вищий навчальний заклад впроваджує навчання за дистанційною формою для окреслених категорій студентів (слухачів) відповідно до затвердженого Положення про дистанційне навчання. Але після оприлюднення наказу Міністерства освіти і науки України від 16 березня 2020 року № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» усі заклади освіти змушені були перевести усіх здобувачів освіти на дистанційну форму навчання.

Вважається, що перша спроба створення дистанційної форми навчання була зроблена Яном Коменським 350 років тому, коли він ввів в широку освітню практику ілюстровані підручники і створив базу для використання системного підходу в освіті, написавши свою «Велику дидактику». Багато дослідників визнають саме його родоначальником дистанційного навчання [4]. Також вказують І. Пітмана, винахідника одного з методів стенографії, якого поява марки у 1840 р. підштовхнула поширити власний метод дистанційно. У 1840 р. І. Пітман створив курси кореспондентського навчання у Лондоні для того, щоб за допомогою листування, навчити методу стенографії. Для організованого навчання у 1843 р. було створено безкоштовне товариство кореспондентського навчання стенографії, де могли навчатися всі бажаючі [2]. Початок історії дистанційного навчання науковці також вбачають у середині XIX століття. Як визначає Вишнівський В. В. [5], у 1856 році було створено перший заклад дистанційного навчання – Берлінський інститут вивчення іноземних, де навчання відбувалося за перепискою, що отримало назву кореспондентського навчання («corresponding learning»).

Дистанційне навчання у Європі набуло інтенсивного розвитку на початку 70-х років минулого століття і пов'язане зі створенням низки відкритих університетів (університетів дистанційного навчання). Нині кожна європейська країна має групу навчальних закладів, що реалізують дистанційні програми. Європейську асоціацію університетів з дистанційним навчанням (ЄАУДН) було засновано в січні 1987 р. для того, щоб прискорити й підтримати створення європейської мережі дистанційне навчання на вищому рівні. Це призвело до створення Європейського відкритого університету на основі мережі МЄВУ [1].

Незважаючи на те, що у 80-ті рр. XX ст. комп'ютеризоване дистанційне навчання вже було застосоване в деяких навчальних закладах, лише з появою інтернету, комп'ютерні та телекомунікаційні системи почали відігравати суттєву роль у дистанційному навчанні. Після широкого впровадження сервісу WWW у 1993 р., дистанційна освіта, заснована на цій технології, отримала велике розповсюдження.

Перші кроки до розвитку дистанційного навчання в Україні були зроблені ще наприкінці 90-х років. У березні 2000 року створено Українську асоціацію дистанційної освіти (УАДО), до складу якої входили 9 навчальних закладів та інших організації [2]. Різні аспекти дистанційного навчання в Україні регулюються рядом нормативних документів: «Національною доктриною розвитку освіти», «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні», «Національною програмою інформатизації», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [3].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19», в якому підприємствам, установам, організаціям було рекомендовано забезпечити, зокрема, організацію роботи в режимі реального часу через Інтернет. На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 16 березня 2020 року № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» ми усі продовжили навчатись використовуючи дистанційні технології.

Дуже стрімко відбувається перехід освітніх систем до широкого використання інформаційних технологій. Це призводить до зростання конкуренції на ринку освітніх послуг. Стрімкі темпи розвитку проектів дистанційного навчання у найближчі кілька років можуть витіснити з ринку освіти значну частину традиційних навчальних закладів країни. Запровадження різних форм дистанційного навчання, оновлення та «осучаснення» подачі матеріалу слухачам відповідно до попиту та запити здобувачів освіти, надасть можливість залишатися флагманом регіону у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Історія дистанційного навчання. URL: <https://kerivnyk.info/istoriya-dystantsijnoho-navchannya>
2. Катасонова, Ю.І. Історико-теоретичні аспекти розвитку дистанційного навчання. Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (с.71-72). 20–21 квітня, 2016, Хмельницький, Україна: ХНУ.
3. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи. Київ. Знання. 2005. С. 358-359.
4. Пилаєва, Т. Історія розвитку дистанційної освіти в світі. Наукові записки, (147), 2016. 114-118.
5. Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання (наказ МОН України). № 761 (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0923-15>

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж

Наука та інновації в умовах пандемії COVID-19

Збірник матеріалів регіонального молодіжного форуму

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж